

Salomons brev 1830–1837

Södra Holmstorp i Tysslinge, Närke, där Salomon och hans helsyskon växte upp

Ulf Malmström
22 januari 2011

Bakgrund

Salomon Malmström föddes på Södra Holmstorp i Tysslinge i Närke den 27 (eller möjligen 22) oktober 1817. När han föddes, hade han två äldre bröder, Carl, 5 år, som dock drunknade "vådeligen under barnligt tidsfördriv" när Salomon var 3 år, och Bernhard Elis, 1 år (en tredje bror hade avlidit redan före ett års ålder). Efter Salomon föddes systemen Hedvig Charlotta 1819 och brodern Carl Gustaf 1822.

Salomons föräldrar var godsägaren och förre bruksförvaltaren Carl Adolf Malmström och hans hustru Hedvig Ulrika Styffe. Fadern hade varit gift tidigare, varför Salomon också hade tre äldre halvsyskon, Ludvig (min farfars farfar), Rebecka (Betty) och Erland. Betty hade komplicerat släktskapsförhållandena genom att gifta sig med Hedvig Ulrikas bror Gustaf Styffe, varigenom hon blev svägerska med sin styvmor och moster till sina halvsyskon. Hennes barn var därmed både kusiner och syskonbarn till Salomon.

Salomon gick i skola i Örebro och i gymnasiet i Strängnäs. Han tog studentexamen i Uppsala 1836 och försörjde sig under studietiden som informator på Aljö utanför Strängnäs och på Valåsen utanför Karlskoga. År 1836 dog fadern, och det visade sig att hans ekonomi var dålig. Dödsboet kunde med knapp nöd undvika en hotande konkurs, men Holmstorp fick säljas, och modern och systemen tvingades i flera år försöka försörja sig med att sy skjortkragar och baka bröd.

Salomon själv blev inte gammal, han dog redan innan han hunnit fylla 20 år, men ändå finns 111 brev från honom bevarade. Båda de överlevande bröderna valde den akademiska banan, Bernhard Elis som skald och professor i Uppsala, Carl Gustaf som historiker, även han professor i Uppsala men även ecklesiastikminister och riksarkivarie. Båda blev ledamöter i Svenska Akademin, och efter Carl Gustafs död år 1912 överlämnades successivt familjens papper till akademiens arkiv, och det är där som Salomons brev finns.

Breven visar hur livet kunde gestalta sig inom en familj på 1830-talet. Inte minst ser man vilken kännedom man hade om samtidens litteratur. Salomon visar också på flera ställen (kanske allra bäst i brevet till systemen i april 1837), vilken författare vi kan ha gått miste om vid hans död.

Han var även konstnärligt begåvad och ritade ett antal porträtt. Av dem är det han ritade av sin far år 1835 bevarat.

För att göra breven tillgängligare att för en modern publik har stavningen moderniserats. Bokstavskombinationer som hv, fv och dt har ersatts med dagens, och å, ä och ö har använts där vi idag skulle använda dem. Däremot har ordval samt böjningar av ord i pluralis och dativ bibehållits för att bevara språkets karaktär.

Interpunktionen har också ändrats. Salomon staplar gärna rätt många huvudsatser på varandra, åtskiljda av semikolon, men dessa har här ersatts

med antingen komma eller punkt. Likaså har indelning i stycken gjorts flitigare än i originalen. Salomon använder ofta, men inte alltid, stora begynnelsebokstäver på substantiv, som här har ersatts med små, utom när det gäller Pappa, Mamma och Syster (det sistnämnda när det används om eller till systemen).

Ordet "eller" användes på denna tid även, när vi idag skulle använda "heller". För att förenkla läsningen har det ändrats till "heller", där detta avses.

Kursiveringen av låneord har gjorts vid renskrivningen och förekommer inte i originalen

Ulf Malmström.

Innehållsförteckning

<i>(November 1830 från Örebro) till modern</i>	1
<i>(November 1830) till systemen (inlagt i brevet till modern)</i>	1
<i>(1831?) till systemen i Örebro</i>	1
<i>(April 1831) från Örebro till systemen</i>	2
<i>2 maj 1831 från Örebro till systemen</i>	2
<i>10 oktober (1831) från Örebro till systemen</i>	2
<i>Okänt datum (från Örebro) till systemen</i>	3
<i>25 oktober 1831 från Strängnäs till modern</i>	3
<i>Okänt datum till systemen</i>	4
<i>30 mars 1832 från Strängnäs till modern</i>	4
<i>27 april 1832 från Strängnäs till modern</i>	5
<i>14 maj 1832 från Strängnäs till modern</i>	6
<i>14 maj 1832 från Strängnäs till systemen</i>	7
<i>Okänt datum till systemen</i>	7
<i>12 februari 1833 från Strängnäs till modern</i>	8
<i>5 mars från Strängnäs till modern</i>	8
<i>5 mars 1833 från Strängnäs till systemen</i>	9
<i>22 mars 1833 från Strängnäs till modern</i>	10
<i>22 mars 1833 från Strängnäs till systemen</i>	11
<i>17 april 1833 från Strängnäs till systemen</i>	11
<i>18 april 1833 från Strängnäs till modern</i>	12
<i>6 maj 1833 från Strängnäs till modern</i>	12
<i>7 maj 1833 från Strängnäs till systemen</i>	13
<i>11 juni 1833 från Strängnäs till modern</i>	14
<i>11 juni 1833 från Strängnäs till systemen</i>	14
<i>19 september 1833 från Strängnäs till systemen</i>	15
<i>20 september 1833 från Strängnäs till modern</i>	15
<i>1 oktober 1833 från Strängnäs till modern</i>	16
<i>22 eller 27 oktober 1833 till modern</i>	17
<i>(1833) till systemen</i>	17
<i>23 oktober 1833 från Strängnäs till systemen</i>	18
<i>16 november 1833 från Strängnäs till systemen</i>	19
<i>26 november 1833 från Strängnäs till modern</i>	19
<i>16 december 1833 från Aljö till modern</i>	20
<i>16 december 1833 från Aljö till systemen</i>	20
<i>24 januari 1834 från Aljö till modern</i>	21
<i>Januari 1834 från Aljö till systemen</i>	22
<i>11 februari 1834 från Strängnäs till modern</i>	22
<i>14 eller 15 mars 1834 från Strängnäs till modern</i>	23
<i>19 april 1834 till modern</i>	24
<i>(Slutet av maj 1834) från Strängnäs till systemen</i>	24
<i>21 juli 1834 från Aljö till systemen</i>	25
<i>16 augusti 1834 från Aljö till modern</i>	25
<i>17 augusti 1834 från Aljö till systemen</i>	26
<i>29 september 1834 från Aljö till modern</i>	27
<i>3 oktober 1834 från Aljö till systemen</i>	28
<i>20 oktober från Strängnäs till modern</i>	28
<i>21 oktober från Strängnäs till systemen</i>	29
<i>4 november 1834 från Strängnäs till modern</i>	30
<i>5 november 1834 från Strängnäs till systemen</i>	30

<i>(Slutet av 1834) från Strängnäs till modern</i>	31
<i>Okänt datum till systemen</i>	31
<i>20 december 1834 från Aljö till modern</i>	32
<i>(Början av januari 1835) till modern</i>	33
<i>(Början av januari 1835) till systemen</i>	34
<i>(Början av 1835) från Strängnäs till systemen</i>	35
<i>12 februari 1835 från Strängnäs till modern</i>	35
<i>13 februari 1835 från Strängnäs till systemen</i>	36
<i>24 februari 1835 från Strängnäs till modern</i>	37
<i>24 februari (1835) till systemen</i>	37
<i>18 mars 1835 från Strängnäs till modern</i>	38
<i>3 maj 1835 från Strängnäs till modern</i>	38
<i>6 maj (1835 från Strängnäs) till systemen</i>	39
<i>27 juni 1835 från Holmstorp till kusinen/systersonen Carl Gustaf Styffe</i>	39
<i>14 juli (1835) från Aljö till modern</i>	40
<i>20 februari 1836 från Strängnäs till modern</i>	41
<i>20 februari 1836 – betyg från gymnasiet i Strängnäs</i>	41
<i>27 februari 1836 – fadern dör</i>	42
<i>29 februari 1836 från Uppsala till modern</i>	42
<i>12 mars 1836 – anmälan till studentexamen i Uppsala</i>	43
<i>16 juni 1836 från Valåsen till modern</i>	44
<i>3 juli 1836 från Valåsen till modern</i>	44
<i>24 juli 1836 från Valåsen till modern</i>	45
<i>19 augusti 1836 från Valåsen till brodern Berndt på Myrö</i>	45
<i>15 september 1836 från Valåsen till modern</i>	48
<i>22 september 1836 till systemen</i>	49
<i>24 september 1836 från Valåsen till brodern Berndt på Myrö</i>	50
<i>8 oktober 1836 från Valåsen till brodern Berndt</i>	52
<i>(22 oktober 1836) till modern</i>	54
<i>29 oktober 1836 från Örebro och Valåsen till brodern Gustaf i Strängnäs</i>	55
<i>1 november 1836 från Valåsen till brodern Berndt</i>	56
<i>17 november 1836 från Valåsen till brodern Berndt (på Myrö)</i>	60
<i>24 november 1836 till brodern Berndt på Myrö</i>	63
<i>1 december 1836 från Valåsen till modern</i>	64
<i>11 december 1836 till brodern Berndt</i>	65
<i>1 januari 1837 från Holmstorp till brodern Berndt</i>	67
<i>6 januari 1837 (från Valåsen) till brodern Berndt</i>	68
<i>12 januari 1837 från Valåsen till modern</i>	70
<i>22 januari 1837 från Valåsen till brodern Gustaf</i>	71
<i>22 januari 1837 till systemen</i>	71
<i>9 februari 1837 från Valåsen till modern</i>	72
<i>Februari 1837 från Valåsen till brodern Berndt på Myrö</i>	72
<i>2 mars 1837 från Valåsen till modern</i>	74
<i>15 mars 1837 från Valåsen till modern</i>	75
<i>19 mars 1837 från Valåsen till modern</i>	76
<i>19 mars 1837 från Valåsen till systemen</i>	77
<i>24 mars 1837 från Valåsen till brodern Berndt</i>	77
<i>Våren 1837 till systemen (i Örebro)</i>	80
<i>12 april 1837 från Örebro och Valåsen till brodern Gustaf i Strängnäs</i>	80
<i>19 april 1837 från Valåsen till modern</i>	81
<i>(April 1837?) till systemen</i>	82

<i>4 maj 1837 från Valåsen till modern i Örebro</i>	83
<i>10 maj 1837 från Valåsen till modern</i>	84
<i>12 maj 1837 från Valåsen till brodern Berndt</i>	85
<i>25 maj 1837 till system</i>	88
<i>26 maj 1837 från Valåsen till modern</i>	89
<i>1 juni till brodern Gustaf</i>	90
<i>7 juni 1837 från Valåsen och 12 juni från Porla till brodern Berndt</i>	90
<i>2 juli 1837 från Porla till modern</i>	92
<i>15 juli 1837 från Valåsen till brodern Berndt</i>	93
<i>20 juli 1837 från Valåsen till modern</i>	96
<i>Omkring 1 augusti 1837 från Valåsen till modern</i>	96
<i>Odaterat och oavslutat brev, adresserat till brodern Berndt</i>	97
<i>20 augusti 1837 från Valåsen till modern</i>	102
<i>Epilog</i>	103

(November 1830)^A från Örebro till modern

Min hulda Mamma

För Mammans kärkomna brev får jag tacka ödmjukast. Min sjukdom var denna gång varken lång eller besvärlig, ty den har nu alldeles gått över, så att jag har kunnat vara i skolan två dagar.

Vi få examen d 10. och dimission dagen därpå.

Rektor Gumælius^B har nu träffat på en straffmetod, nämligen han slår aldrig utan har istället en stor bänk, där alla få sitta som förbryta sig, ty, säger han, väggarne kunna endast tåla dem inom sig, men ej ungdomen.

Jag har nu ej mer att framföra än hälsningar ifrån

Mammans lydige son Salomon.

(November 1830) till systemen (inlagt i brevet till modern)

Min goda Hedda

Tack bästa du för brevet och för din omsorg om mig, när jag var sjuk, men jag är nu Gud ske lov åter frisk.

Från Gravendal kan jag hälsa dig, jag hade brev från Alfred^C i fredags, och där må alla väl.

Om fjorton dagar få vi vidare talas vid, nu har jag ej mer att säga. Hälsa Gustaf ifrån din bror Salomon.

(1831?) till systemen i Örebro^D

Min kära Hedda

Tack för sist och för breven. Nu kan ni väl hoppa och dansa så att det är lust och glädje däråt.

Mamma ber dig skicka henne med budet *shawlen* som satt om hatten.

Om måndag skall Berndt resa till sin kondition^E, sen blir jag ensam hemma.

Hälsa Gustaf från både Pappa och Mamma att han ej vårdslösar Mlle Åbergs lärdomar så väl angående dansen som annat

Alla hälsa er oändligen genom

din bror Salomon

^A Datumuppgifter inom parentes är skrivna på breven med annan handstil, osäkert av vem.

^B Otto Juel Gumælius, tidigare verksam vid gymnasiet i Strängnäs och sedan 1829 rektor för Örebro skola.

^C Alfred Emil Malmström (1816–1892), son till halvbrodern Ludvig, som vid denna tid var bruksförvaltare i Gravendal.

^D Där Charlotte och Gustaf då var på dansskola.

^E Kondition betydde enskild (i motsats till offentlig) anställning och avser i breven med ett undantag (halvbrodern Ludvig) alltid anställning som informator.

(April 1831) från Örebro till systemen

Bästa Syster Hedda!

Tack söta Hedda för brevet. Det var roligt att få höra att du ej var så sjuk som jag förut föreställde mig.

Gustaf är ännu ganska dålig i sitt bröst och Gud vet när han blir bra. Ty oaktat mina böner, förmaningar och befallningar springer han ute och dyker hela dagarna, så att jag en gång varit tvungen att bära honom upp med våld, när det blev sent och han icke ville gå in ändå. Han vill aldrig taga på sig mer än en rock och jag är ej i stånd att förmå honom därtill, emedan, som han säger, han fått därtill lov av Mamma.

Jag har ej nu någonting att säga dig, utan hälsa så mycket till Pappa och Mamma ifrån oss bägge. Jag förbliver

din trogna bror S Mm

2 maj 1831 från Örebro till systemen

Min goda Hedda

Tack söta du för brevet. Jag vet ej huru du kan säga att Gustaf har ingen som ömmar för sig. Vem har fler, eller är det bevis på motsatsen att jag varnar honom från att springa ute och kasta boll eller något dylikt om kvällarne sent och det i uppknäppta kläder, och så att svetten rinner på honom, då vet jag ej vad jag bort göra för att uppfylla min plikt såsom hans ledare. Jag skulle gärna handla annorlunda, om jag funne det mera överensstämmande med min skyldighet, vartill även hörer, och som Pappa också i synnerhet anmärkte, att förvara Gustaf så mycket jag kan från farliga anbrott på hans hälsa av denna farliga årstiden.

Jag skall hälsa oändeligen ifrån Ingenieur Seijerling, jag råkade honom i lördags, och han bad mig hälsa hem och påminna Pappa om böckerne, Pappa har till låns av honom sen i somras.

Det var roligt att få höra något från Berndt, och ändå roligare blir det att själv få brev från honom.

Nu är det slut på mina koncepter för denna gång, jag slutar således med det vanliga slutet, nämligen hälsningar hem och försäkring om att jag är

din redlige bror Salomon.

Jag är ganska frisk, och Gustaf blir kanske.

10 oktober (1831) från Örebro till systemen

Min goda Hedda

Tack söta du för brevet och ursäkta, om möjligt är, att jag ej förr skrivit dig till, men jag har ej haft tid därtill.

I onsdags hade jag brev från Berndt, men som det även kommit brev hem, så har jag ej något mer därom att berätta, än att han mår brav, ehuru det kanske är något ovant levnadssätt.

Nu har jag ej något mer att säga än hälsningar och tacksägelse till Mamma för frukten, jag har ej tid att skriva till henne nu, samt Pappa ifrån

din redlige bror Salomon

P.S. Detta samt Gustafs brev skrevos i lördags, men Trägårds-Mor for, oaktat sitt löfte att vänta, ifrån dem.

Okänt datum (från Örebro) till system

Min lilla Hedda!

Tack kära du för brevet och förlåt att jag ej förr skrivit, men jag har ej haft tid, ty jag får gå till Seijerling, strax jag får spisa.

Nu har det kommit 2 dansmästare, så blir det väl dansa utav.

Vi mår rätt väl, men jag får strax lov att gå bort för att rita, så jag har ej tid att skriva mer. Berndt hälsar så mycket genom [*skada – 1–2 ord saknas*] vän

Salomon.

25 oktober 1831 från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma!

För Mammans brev får jag på det högsta [*tacka*]. Att det var välkommet behöver ej nämnas.

Skepparen, som förde sakerna, gjorde sig ej bråttom, först den 7de oktober anlände han hit, ganska livligt efterlängtd, ty, som Mamma vet, hade vi ej mer än varsina 2 skjortor i den koffert, som vi förde med oss. Allt befanns i gott stånd utom det färska köttet, det hade råkat ut för mask på sjön, vi visste oss ingen råd därmed, men pigan, som hjälper oss med det som behöves, sade, att det skulle gå an att tvätta och salta om. Det skedde, och nu är köttet lika bra som annars.

Vi spisa nu så gott det låter göra sig. Middag: Potatis, vilken vi varannan dag äta kokt, varannan dag uppstekt, och mjölk. Frukost och aftonvard: Berndt ost och bröd, jag smörgås. Kvällsmål äta vi ej. Dessutom äta vi kokt kött var söndag, varutav det blir alltid något över, som vi hava att äta till potäterna de följande 3 dagarna, och sedan det överblivna köttet är slut, äta vi smör till vår potatis. Detta är hela vår spisningsjournal ifrån vecka till vecka, och ännu har jag ej funnit det särdeles torrt.

Nu till andra saker. Strängnäs är en liten oansenlig stad, den består endast av kojor, unda[n-ta]gande gymnasium-huset samt några ansenliga hus i jämte torget. Större och ansenligare har den dock varit fordom, ty av historien veta vi, att den brann 1493 i fjorton dagar, då den nu skulle kunna brinna nästan helt och hållet på en dag, om ej kojorna äro alltför sura, så att ingen eld kan fatta uti dem. Dessutom har här hållits en riksdag 1523, som visar, att den ej varit så oansenlig som den nu för tiden är, och den rikssalen, som då begagnades i tredje våningen av gymnasiehuset finnes ännu i behåll, sådan den var då för tiden.

Men domkyrkan, se där hela Strängnäs' prydnad, det är något så vördnadsväckande i hennes götiska utseende, som jag ej kan beskriva. Hon blev invigd 1291 men har lidit mycket genom brand, varibland en gång 1473, d 5 juni, då koret blev förstört. Den märkvärdiga biskop Rogge lät då bygga ett nytt kor, och sådan hon då efter den reparationen blev, är hon ännu, undantaget några förstörelser, som tiden gjort och som man nödgats iståndsätta. Detta kor är ansett för ett av de vackraste i världen och bär skapnaden av ett grekiskt tempel.

I denna kyrkan ligger dessutom begravnen Sten Sture den äldre samt Carl den 9de med sina gemåler. Carl d 9des bild till häst står fram i kyrkan på en pedestal.

Även har jag en gång varit uppe på biblioteket härstädes och sett några dess märkvärdigheter, vilka voro, så vitt jag minns dem, undantaget böcker, som äro till en ansenlig mängd: en haj uppstoppad, några stycken sköldpaddor, en bärnsten, inuti vilken satt en spindel, som man kunde se då man satte stenen emot dagen, 2 så kallade amuletter eller stenar, som egyptierna

fordom brukade bära på sig till skydd emot trolldom, dessa äro funna i Alexandria och äro minst två tusende år gamla, en anseelig mängd uppstoppade fåglar och dessutom andra samlingar, som jag i anseende till den korta tiden ej fick se.

Min penitens är nu slut, så att jag slipper stryk, utom vid någon förseelse emot de äldre.

Ganska roligt var det att höra, det allting står väl till hemma och att Pappa är så rask och munter. Även vi äro fullkomligen vid hälsan, Gud låte det fortfara.

Som jag nu ej har mer att skriva om, så slutar jag nu med en hjärtlig hälsning till Pappa och Hedda från

Mammas lydige son Salomon.

Pennan gick illa till slutet, men det är svårt att formera vid ljus, varför jag hoppas Mammas överseende.

Okänt datum till systemen

Bästa Syster Hedda

Du^A skall få se att jag kan stå vid mina ord, och att jag icke förbigår dig, när jag skriver hem. Ja, jag skriver all och med först till dig, på det att ej tröttheten och bristen på koncepter sedan må hindra mig från att fullgöra denna skyldighet emot den ömmaste Syster.

Jag är nu här framme, som du väl vet, och läser och funderar och får råka Berndt och tala vid honom var enda dag. "Ack, vad lycklig du är" tänker du förmodligen, och jag undrar ej därpå, helst som jag själv anser min lycka för det närvarande stor, att jag odelad får ägna min tid åt mina studier. Huru många tusende äro ej de, som måste göra detta blott på några få, undanstulna stunder?

Men denna min lycka räcker väl också icke så länge, och vilken lycka gör väl det? Jag vill ej tänka på den tid, då den skall upphöra och sysselsätter mig blott med att njuta av det närvarande.

Men nej, jag fördjupar mig i allvarsamma betraktelser, då jag likväl blott borde roa dig med något muntert, dock jag vet att du även glädjes då du ser min glädje, och detta brev blir således om ej muntert, likväl muntrande.

Då du nästa gång skriver mig till, så säg mig huru långt du avancerat i fransyskan, och på vad sätt du läser henne, huru mycken tid på dagen du ägnar däråt, samt om du även kommer åt att underhålla och föröka dina övriga bokkunskaper o.s.v. I en framtid ländet det dig, om ej till någon synbar nytta, åtminstone till ett stort nöje (och nyttan utebliver visst också ej helt och hållet) att veta något mer än vad som nödvändigt fordras för att fullgöra de trälaktiga köks-sysslorna, ifall du blir nödgad att ägna en stor del av dagen åt dem.

Nej, jag får nu ej rum med mera, därför *adieu* min goda ömma Syster!

Din redlige bror Salomon.

30 mars 1832 från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma

Tack bästa Mamma för de 2ne breven. Mamma begärde få veta, huru långt det lidit med vårt matförråd, och då jag nu i afton särdeles väl synat det, så tror jag mig till att uppgiva en

^A Salomon har skrivit "Se skall få se", men det måste vara ett misstag.

tämligen fullständig uppsats därpå. Vårt bröd är nu snart slut, så att vi snart får rekrytera hos bagaren. Av fläsket har det minsta stycket och någon del av bogskinkan blivit förtärt. Av det salta köttet 2 stycken, de andra äro orörda, ävensom de bägge fårkötsstringarna, som vi ännu äta såsom spiks. Korvarne och medvursten äro förtärde. Fyra stycken ostar och av smöret den lilla byttan och så mycket av den stora som halva den lilla. Mamma ser härav, huru vi hushållat, och jag tror ej att det varit överflödigt. Vi ha emellertid levat bättre än den förra, ty vi ha köpt oss mjöl och således kunnat någon gång få pannkakor och då och då välling, även ha vi låtit koka paltbröd 2 gånger i veckan, och jag tror ändå det skall räcka att ge oss 2 mål i veckan hela terminen. Och på detta sätt ha vi haft något mera ombyte, än vi hade förra terminen.

Berndt ber om ursäkt, att han ej skriver, men han tänker skriva till Syster Hedda i dag och hoppas därför att Mamma förlåter honom det.

Wikström, som nyss varit hos oss, ber hälsa till alla hemmavarande, varuti även jag förenar mig och förbliver

Mammas [*skada – ett ord saknas*] son Salomon Malmström.

27 april 1832 från Strängnäs till modern

Bästa Mamma!

Det är nu så länge sedan vi hade någon underrättelse hemifrån, att jag riktigt längtar att få veta, huru det står till hemma.

Vi må, Gud ske lov, bägge rätt väl och hava under påskhelgen varit ute på Selö hos den inspektorn, som Berndt skall komma till, och där hade vi rätt roligt. Även voro vi hos pastor Tyselius en dag, och ifrån honom kan jag hälsa till Pappa och Mamma. Det var verkligen ett ganska angenämt avbrott emot att gå i Strängnäs och äta torr matsäck, men dessa nöjsamma dagar gingo snart till ända, och vi befinna oss nu åter här och ha åter gripit oss an med vår matsäck.

Annandag påsk voro vi borta på en herrgård, som heter Elfby, och som tillhör grevinnan Forssén, ett mycket gammalt ställe, som blivit uppbyggt på 1600-talet av en greve, vars namn jag ej minns. Där i stora salen sutto hela Vasa-familjen ifrån och med Gustaf 1ste till och med Karl 12te [*1 eller 2 ord saknas*], samt i ett annat rum Fredrik I och Adolf Fredrik med sina gemåler, alla målade i kroppsstorlek, och rummen voro så höga, att dessa tavlor ej räckte längre än ifrån taket och till fönsterkarmarnes övra sida. Fönstren voro dock ej större än i vanliga smårum men voro tämligen högt ifrån golvet.

Samma vaxkabinett, som Mamma såg i Örebro, har jag nu sett här i Strängnäs och instämmer fullständigt med Mamma däri, att Napoleons dödssäng var utav allt det som mest frapperade.

Oaktat vi ännu visst ha en hel hop kvar av vårt matförråd, skulle vi dock rätt gärna se, om Mamma kunde förse oss med någon proviant såsom smör, ost och så vidare. Emot min förmodan kommer jag att gå till nattvarden här i Strängnäs, men när det blir, vet jag ej.

Till Pappa, Syster och alla övriga hemmavarande och bekanta hoppas jag Mamma är så god och hälsar ifrån sin lydige son

Salomon Malmström.

Om Lars Larsson i Säby har lust att göra en resa hit, så tror jag väl att det vore flera, som skulle vilja skicka med honom, åtminstone vet jag, att Hoffen väntar proviant.

14 maj 1832 från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma

Med hjärtlig glädje och tacksamhet emottog jag den fagnande underrättelsen, att Mamma åter tänkt att förse oss med förstärkning av matsäck, och ännu gladare var det, när provianten anlände, och jag betygar således med värma min hjärtliga tacksägelse för detta förnyade prov av Mammans oföränderliga ömhet och välvilja för oss, varpå Mamma visar de största bevis, men för vilken jag också aldrig skall upphöra att vara tacksam.

Hjärtligt tack även, bästa Mamma för det välkomna brevet, jag fick däruti flera glada underrättelser, men även den ledsamma att Gustaf har så svårt för att lära sig skriva, som förundrar mig ganska mycket, då detta ej varit fallet med någon av oss andra. Men ingen är mästare i allt, tacka Gud man blir det i någon sak, och kommer sommaren, så skall jag väl försöka att, efter vad jag kan, söka avhjälpa denna brist. Jag är nu även rätt väl tillfreds med att bli hemma i sommar, och jag tror mig därav kunna få skörda både nytta och nöje. Ack, vad det skall bli roligt att få följa Pappa bort till den nya gruvan och att få se de gjorda anstalerna för kopparsmältningen.

Min nattvardsgång kommer att försiggå annandag pingst, den bäst passande dag man kunnat välja för detta heliga, allvarsamma ändamål. Ack denna dag, jag längtar efter den med det glada hopp, varmed alltid den viktigaste dagen i vår levnad bör avbidas. Den präst, som bereder oss till nattvarden, är visst ej av de som äga den utmärkta och tämligen sällsynta gåvan att med sitt tal hänföra sina åhörare, men av mig skall han dock alltid vördas, emedan jag anser honom vara en värdig lärare. Han predikar ej torra dogmer, som trötta, om ej söva åhörarna, utan en enkel sund moral, som alltid finner vägen till deras hjärtan och gör dem öppna för dygden och benägna för det godas utövande, som genom medvetandet alltid förskönar vårt liv och gör vägen lätt även över de mest törnbeväxta fält. Söndagen före pingst blir det konfirmation här i domkyrkan.

– D:o d 15 maj, kl 4 på morgonen –

Onsdag och torsdag efter pingst blir vår examen, fredag rektorsombyte samt lördag dimissionen.

Jag har nu tingat och fått rum till nästa termin samt en kammarkamrat, och går allt efter önskan, så skall han och jag få mycket roligt tillsammans, emedan vi äro de ende i Strängnäs, som idka de fria konsterna (~~ty att rita stela blommor och onaturliga landskaps- eller figurteckningar, varuti pensionsinrättningarna undervisa, räknar jag ej för att vara något idkande av konsten~~)^A, ehuru på skilda sätt, han är landskapsmålare och jag karaktärstecknare.

Mina koncepter äro nu beklagligt nog slut, ehuru jag ännu gärna skolat vela skriva längre, då jag vet, att Mamma så gärna läser våra brev, och därför måste jag, förrän jag önskade, sluta av mitt brev med de varmaste hälsningar till Pappa och Moster Wikander, ifall hon ännu [är] kvar, samt i övrigt alla bekanta ifrån

Mammans lydige son Salomon.

P.S. Det hitskickade smöret vägde 10 marker med byttan. En tom smörbytta medsändes. Hoffen är litet angripen av vårfrossan, men jag tror väl att det snart giver sig

^A Överstrykningen gjord av Salomon, men jag tyckte meningen var av intresse (UM).

14 maj 1832 från Strängnäs till system

Bästa trogna Syster.

Tack goda du för brevet, som, ehuru det ej var till mig, likväl blev av mig med stor förnöjelse läst. Jag såg däruti att du gör blommor, och det skall bli rätt roligt att få se huru långt du avancerat i denna konst, varav jag tycker att du skall hava mycket nöje.

Valborgsmässoafton firades här med vanlig ståt. Det är verkligen en sublim anblick att se den på Holmen antända stacken, som med sina virvlande lågor frambyter och med sitt sken upplyser den av den svarta röken ännu mer förmörkade natten och över sjön samt hela nejden omkring sprider magiskt sken. Vi har sedan här haft nästan vinter, snö och regn och mycket kallt till att vara i maj månad, men på denna eftervinter hoppas jag det nu skall vara slut, då vi i går hade en verklig sommardag, åtminstone tyckte jag så som gick i en tjock rock.

Min ritning har ej kunnat fortsättas sedan nattvardsläsningen begynte, utan jag har sedan måst lämna alla sådana sysselsättningar, som kan lämnas, på det att ej mina studier därav försummas, så mycket har jag sedan haft att göra.

Ack vad det nu skall bli roligt att åter snart få råka dig hemma, du har växt nu kan jag tro, så att ingen känner igen dig, även jag har efter Lars Larssons utsaga skjutit på ansenligt.

Jag skulle ännu ha rätt mycket att säga, men tiden tillstundar, då Lars Larsson kommer att hämta breven, och jag måste därför i största hast sluta av brevet med försäkran om min kärlek och tillgivenhet för dig.

Din bror Salomon

P.S. Jag hade bort skriva till Pappa också nu men måste uppskjuta det, då jag ej har tid och får snart med posten upphjälpa denna försummelse.

Okänt datum till system

Min goda Syster Charlotte.

För ditt sista trevliga brev får jag tacka på det hjärtligaste, det är roligt att se det ditt goda lynne är kvar, ehuru du spelar därmed något grymt, fast den tölpen som var så snarstucken må gärna bli litet gäckad. Jag vill åtminstone icke fälla någon förbön för denne okände syndaren.

Här har även varit en bal under terminen och de, som voro där, sade sig hava haft gruvligt roligt, men jag, som är lika okunnig som din lättretade kavaljer vid Lannafors, är dock mera försiktig, varföre jag fann rådligast att passera min afton på kammaren eller i sällskap med min värdinna och en mamsell om 23 år och 5 kvarters längd^A, vilken senare förmodligen ej ville besöka balen för att undgå faran att bli ihjältrampad.

Här har även varit marknad, och därmed äro alla våra nöjen beskrivna. Av min beskrivning på höstmarknaden i Strängnäs, som denna liknade så när som på ett hår, finner du lätt att jag blott i anseende till marknadslovet upptager den bland våra nöjen.

Skriver du till Choisie, torde du vara god frambära min återhälsning, men framför allt hälsa Gustaf, jag har ej ännu kunnat tvinga min flegma därefter att skriva till honom och har samvetsagg däröver, så ofta jag tänker därpå, men varje postdag är jag lika trög – nu snart tänker jag likväl att skriva, bara det kan bli utav.

Berndt ber hälsa så tusenfalt.

Din bror S M-s-m

^A 1 kvarter = $\frac{1}{4}$ aln = ca 15 cm.

12 februari 1833^A från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma

Jag har nu börjat min sejour här och kommit mig så där tämmeligen väl i ordning, varföre jag nu också vill underrätta om mitt tillstånd här och min levnad vid detta urgamla lärosäte, där jag nu åter börjat min kurs. Min trevnad är god, ty oaktat det fula vädret och de smutsiga gatorna har jag ännu ingen dag saknat ett gott lynne, undantagande den första, då jag ännu ingen ting [skada – ca 3 ord saknas] varken vid spisning eller [skada – ca 2 ord saknas] annat, men sedan har jag ock [beständigt]? varit munter och glad, vartill återseendet av kamraterna, dem jag nu så länge varit skild ifrån, ganska mycket bidragit.

Min spisning har jag således beställt, att jag på ett av de bättre spisställena inlämnat det huvudsakligaste av min medförda mat och däremot undfår middag varje dag, men en så bastant middag att jag ej behöver någon mat om aftnarna. Där äter man också en ganska god och vällagad mat, så att jag är fullkomligen nöjd därmed. Betalningen är 24 [skilling riksgälds] i veckan.

Jag bor här tillsammans med en ganska beskedlig kamrat, och jag hoppas att vi skola få rätt trevligt tillhoppa under terminen.

Böcker har jag också tillgång till, såväl tyska som [skada – ca 3 ord saknas] att läsa vid lediga stunder, så [skada – ca 2 ord saknas] jag får tid med, så att jag [anser]? mig ha stort skäl att vara glad och förnöjd.

Jag hoppas Mammans illamående ej haft några värre påföljder, utan att Mamma nu är återställd.

Berndt innesluter sin innerliga hälsning hem, vari även jag förenar mig och slutar i brist på ämnen, men ej av lättja.

I liv och död förbliver jag

Mammans lydige son Salomon.

5 mars 1833 från Strängnäs till modern

Hulda Mamma!

Jag får tacka Mamma ödmjukast för det välkomna brevet. Jag har här ganska roligt bland mina böcker och kamrater, roligast äro dock de stunder då jag undfår brev hemifrån, då jag nästan åtnjuter deras sällskap, som äro mig kärast i världen. Jag tackar således ännu en gång för det nöje Mamma skänkte mig genom sitt sista brev, vilket jag nu skyndar att besvara.

Det var roligt att få höra att Pappa mår bra, men att Mamma mår "som vanligt" tillfredsställde mig ingalunda, ty efter vanligheten var Mamma, under min hemmavaro åtminstone, mera sjuk än frisk, och jag erfor således, att Mamma ännu fortfar att äga en högst ostadig hälsa, om ej en beständig sjuklighet, och detta gjorde mig ganska ledsen.

^A Höstterminen 1832 var Salomon kvar på Holmstorp, antagligen av ekonomiska skäl. Fadern skriver 13 november till Berndt att Salomon i efterhand fått veta att han kanske kunde fått ett stipendium och att denne nu var olycklig över det missade tillfället. Fadern säger dock "Emellertid har jag sparat vissa 50 Rgs, och Salomon har genom sin flit på denna tiden väglett sin syster i fransk läsning, och själv intet försummat av vad honom nödigt är. När Du skriver, så giv honom ett trösteord."

Med lektor Gumælius^A talte jag strax i början av termin, och han lovade försöka skaffa mig kondition denna termin, och jag hoppas därpå.

Min matanstalt är så rangerad, att jag, såsom jag sist berättade, spisar middag borta, men frukost och aftenvard hemma av det som jag behöll vid inlämningen, nämligen smör, ost, en del av skinkan, samt köttsträngen och korvarne samt naturligtvis bröd. Jag hoppas att detta skall räcka, jag skall åtminstone söka hushålla därmed, det bästa jag kan.

Jag mår i övrigt ganska väl, är frisk och rask, glad och förtröstande på Gud, och på detta sätt hoppas jag slå mig ut i världen.

Jag hoppas Mamma ej tar illa upp, att jag avbryter här, men mina koncepter äro Gud nås fattiga och således är det en nödvändighet att jag slutar innan gästen[?] börjar rinna, ty själva det bättre ämnet är redan avtappat.

Jag framhårdar med djupaste barnsliga vördnad och kärlek,

Mammas lydige son Salomon.

5 mars 1833 från Strängnäs till system

Älskade Syster.

Tack goda Hedda för ditt brev. Det gladdede mig hjärtligt att höra att du haft litet roligt genom den i ditt brev omnämnda Karlskoga-resan, ty eljest vet jag att dig icke mycket nöjen falla till, detta var väl således så mycket kärare som det var ovanligt.

Jag skriver idag på hälften blott av det vanliga brevet storlek, som du kan gissa för postpengarnas skull (ifall nämligen Berndt vill skicka något brev med, varom jag ännu ej frågat honom, ty då toge brevet säkert över vikten, nämligen över lodet^B), men icke för det att jag ej vill skriva till dig på hela vanliga pappersrymden, vilket du kunde misstänka och i anledning därav supponera att jag framdeles tänkte helt och hållet draga in dina brev, då jag redan på en gång minskade dem till hälften, vilket vore en farlig villfarelse, vilken jag vill betaga dig, så mycket hellre som detta kunde väcka en mindre hedrande tanke om min ordhållighet, vilken jag ingalunda vill ådraga mig.

Nå, det var också högst fagnande att få höra det du fått dig en tjänlig läsebok i fransyskan, som jag anser Numa Pompilus^C för att vara. Låt nu också se, att du gör framsteg i språket, så att du, när jag närnäst kommer hem, kan visa att du förkovrat dig hederligt. När du nästa gång skriver till mig, så torde [du] även vara god och säga mig huru långt du har läst samt på vad sätt du läser denna bok. Jag hoppas att du nu, sedan du fått denna bok att läsa, kan komma någon vägen med språket, om du nämligen använder den rätt, och du kan få nog tid att ägna däråt.

Jag läser nu också fransyska men dock ej ännu med det nöje som tyskan, ty jag har ej hunnit så långt in i detta språk som i det senare, men jag tror mig se att fransyskan blir mig vida lättare än tyskan, ty jag har där så mycken hjälp av latinets, vilket jag i tyskan saknat, och då jag nu ej heller saknar böcker, så kan jag fritt ägna så mycken tid åt detta språk som blir mig övrig, när jag idkat de nödvändigare studierna.

Jag har idag för brevens skull gått tidigare upp än jag just plägar göra dagligen, nämligen klockan 3, och jag var i början sömnig och tung i ögonlocken, men nu börjar det ge sig, och

^A Gustaf Wilhelm Gumælius, 1789–1877. Han var bror till den tidigare nämnde Otto Juel Gumælius.

^B 1 lod = 13,2 gram.

^C de Florian, Numa Pompilus, second Roi de Rome (1788).

jag känner mig nu tämligen lätt och munter i huvudet. Nå, nå, anse mig ej därför för någon sovgormare, att jag var litet sömnig först idag, ty till bevis på motsatsen kan jag säga dig, att jag plär sitta uppe till 12 om kvällarna och läsa, således ser du, att jag kan behärska sömnen så väl som någon annan.

Jag har nu ej rum med mera för denna gång utan slutar således kort och gott med den innerliga och uppriktiga försäkran, varmed jag alltid plär sluta mina brev, att jag nämligen är och städse förbliver

din redlige bror Salomon Malmström

22 mars 1833 från Strängnäs till modern

Hulda Mamma!

Med de innerligaste barnsliga känslor mottog jag Mammans brev och tackar på det ömmaste för det nöje, som Mamma förorsakade mig genom det, ty då jag läser Mammans kärleksfulla brev, känner jag alltid en stor njutning, vore de också uppfyllda med aldrig så obehagliga nyheter.

Vi läsa flitigt och finna oss brav därav till själ och kropp. Då och då på mina mellanstunder, då jag tar mig någon vila från de strängare studierna, läser jag Walter Scotts arbeten i tysk översättning och finner mig därav hämta både nytta och nöje, den väsentligaste nyttan genom språkövningen samt även genom det historiska stöd, varpå varje av hans berättelser grundar sig, nöjet av den utmärkt vackra stilen och det underhållande innehållet, som denne store författare vet att giva sina arbeten.

Jag ritar väl också någon gång, men detta kan ej ske så ofta, emedan denna sköna sysselsättning fordrar längre tid, och ej utan skada kan avbrytas. Således har jag sedan marknadslovet ej ritat mera än en silhuett samt kopierat Berndts (vilket jag härmedelst skickar hem, det har allt lidit något, kanske mycket nog genom kopieringen, men detta kan ej hindras vid en kopia, särdeles av en nybegynnare såsom jag är; jag har likväl använt allt mitt bemödande därpå).

Men nu till vårfruhelgen får jag väl ledighet att med något större allvare och sammanhang öva mig i konsten. De porträtter, som misslyckats, har jag sedan sålt åt andra för simpla "gubbar" och fått 6 [skilling^A] stycket, för att åtminstone få papperet betalt.

Jag är till påsk bjuden till Aljö med Berndt liksom i fjol, vilket hederligt och välsinnat folk. Hedda är, såsom jag såg av hennes brev, bjuden till Knista till vårfruhelgen, det roade mig mycket att få höra det också hon, stackars flicka, får någon gång komma ut och se sig om litet, hon behöver det så väl.

Emellertid, oaktat hon förmodligen är i Knista, då detta brev framkommer, skriver jag härunder några rader till henne, viss att det i alla fall någon gång råkar henne, och viss att hon med nöje läser mina brev, även då hon kommer från Knista.

Denna gång kan jag ej skriva brevet längre i anseende till de många jämteskickandena, som medfölja mina brev idag, men till en annan gång skall jag visst göra det längre och med mera besked, men för att göra Hedda rättvisa avbryter jag här och tecknar

Mammans lydige son Salomon.

^A Eller möjligen runstycken.

Ack, så när hade jag glömt besvara Mammas fråga angående Wikström. Han vet ej ännu med bestämdhet, huru det går med hans kondition, men troligen kommer han till Närke i sommar, om han ej får någon ny kondition, ty hans discipel skall ej mera i skolan.

22 mars 1833 från Strängnäs till systemen^A

Bästa Syster!

Tack för ditt sista kärkomna brev, det var rätt muntrande. Det roade mig uppriktigt att få höra, det du spådde dig få litet roligt borta under helgen, det är ej ofta sådant erbjudes dig, och du kunde likväl så väl behöva att ha omväxling som aldrig hemma kan få njuta några för din ålder passande nöjen. Men så mycket lärer väl detta nu muntra dig.

Det var väl, att du läser fransyskan varje dag, och att du redan kan läsa en sida i sänder i en bok, där du ej har någon översättning att leda dig efter, utan blott lexikon, såsom Numa Pompilius. På detta sätt hoppas jag, att dina kunskaper skola ansenligt ökas, så att du längre fram kan läsa flere sidor om dagen, och slutligen mödan småningom försvinner, så att du mera läser för nöjets skull än för att arbeta i sträng mening taget. Påminn dig detta mål, när du finner mödan svår, och du [skall] snart nog övervinna den, och huru ljuv blir ej då frukten av ditt arbete.

Hör på, goda Hedda, du måste vara mig behjälplig uti en sak, väl förståendes om du vill vara så god. Den gäller nämligen en dispyt, som du skall hjälpa mig att avgöra. Saken är den, att jag råkat i tvist med en av mina kamrater angående det, såsom jag tror, av dig bekanta stycket "Den mödosamma världen", som börjas "Vår prost jag häromdagen såg, en morgon då ännu han låg", [d.v.s.]? vilken som är författare till detta stycke. Mitt påstående var att det är Leopold, den andres däremot, att det är fru Lenngren. Nu torde du vara så god och leta genom fru Lenngrens skrifter, om det finnes där, och om det det ej gör, bedja Pappa att du får anställa en lika undersökning med Leopolds, samt att sedan nästa gång du skriver underrätta mig om resultatet av din revision.^B

Råkar du några bekanta, så hälsa dem ifrån mig. Berndt låter hälsa dig så kärleksfullt genom din redlige bror Salomon Malmstr.

17 april 1833 från Strängnäs till systemen

Tack bästa Hedda för ditt brev och för allt det goda det innehöll.

Jag hoppas att den opasslighet du nämnde ej haft några svårare följder, utan att den nu är övergången, i annat fall måste jag anse denna underrättelse såsom ledsam och att den bildar ett undantag från det övriga brevet, men sådana små krämpor betyda ju oftast ingenting, ehuru de stundom smärta medan de påstå.

Hå, nu kan jag föreställa mig vad du skall arbeta i vävstolen om dagarna (ty du har den väl uppe kan jag tro) och huru snabbt din tid försvinner under det du är sysselsatt med det arbete du helst verkställer (eller är det icke så).

Men laga även så att du bibehåller dina bokliga kunskaper vid makt, så att du ej må glömma bort dem och det arbete du nedlagt på dem må vara förspillt, och den tid du använder på dessa är jag övertygad om att du aldrig kommer att ångra.

^A Tillägg i brevet till modern

^B Salomon hade fel. Det är Anna Maria Lenngren som är författare.

Nå det fågnar mig att du nu haft så roligt under påsken, då du hade ett så välkommet främmande hos dig, och att det nöje detta främmande beredde dig övervägde det, du kunnat skörda av en Knista-resa, kan jag se av ditt brev, där du talar så likgiltigt om dina *Knista-connaissancer* att jag just förundrade mig, men kan väl vara att du har rätt. Jag har också ej haft ledsamt under helgen, som jag tillbragte på ett trevligt ställe där jag kunde få hämta lite frisk luft, vilket den så väl behöver, som levat en tid i den unkna Strängnäs-atmosfären.

Jag är nu återkommen igen hit till det gamla Strängnäs och är åter inkommen på gamla takten, som genom dessa korta ferier varit avbruten. Jag läser duktigt och mår duktigt.

Nej, klockan slog nu tio och du har kanske länge nickat vid mitt brev, det är således tid att jag hör upp och önskar dig en god natt.

Hälsa alla bekanta ifrån

din redlige bror Salomon Malmström

18 april 1833 från Strängnäs till modern

Hulda Mamma!

Mammas brev träffade mig strax efter min återkomst från Selö. Jag hade där haft roligt, men roligare var det ändock att få emottaga brev hemifrån, ty detta nöje har jag ännu icke känt överträffat av något annat, och jag kommer nu för att nedlägga mina tacksägelser därför framför Mammas fötter.

Det var glädjande att få höra, det Mamma kunnat bevara sin vacklande hälsa under denna ostadiga väderleken, jag hade knappt vågat hoppas det.

Jag var, såsom sagt är, under påsken på Aljö och tillbragte där min helg rätt trevligt hos ett muntert och gästfritt värdfolk. Påskdagen voro samtliga sockenboarne bjudna till Aljö, och jag hade då tillfälle att se huru sällskapslikt och förtroligt folket där på orten lever, och huru där allt tillgår utan krus men därför ej mindre anständigt. Om aftonen var där även dans, men därvid stod jag mig rätt slätt, ty då måsta jag intaga stolen, så ofta en kadrilj speltes upp, emedan jag ej kunde dansa sådana, och således ej tordes visa mig bland obekanta människor. Emellertid väckte den förlägenhet, vari jag då var, hos mig den föresatsen att, så snart som jag kan få medel därtill, lära mig denna i våra dagar nästan nödvändiga konst.

Ännu har jag, Gud nås, ej hört av någon kondition, men jag hoppas dock ännu därpå, då det är ännu så långt kvar av terminen.

Jag mår ganska brav i nästan alla avseenden, ty jag är frisk och har även roligt bland mina böcker – det trognaste umgänget.

Jag vet nu ej något mer, som förtjänar omtalas och därför, för att ej bliva tråkig, slutar jag här min lilla epistel på vanliga sättet, att nämligen bedja om hälsning till alla bekanta samt med den försäkran att jag städse förbliver

Mammas lydige son Salomon Malmström.

6 maj 1833 från Strängnäs till modern

Hulda Mamma!

För Mammas högst kärkomna brev får jag tacka ödmjukast.

Min hushållning går allt bra nog, det enda, som jag fruktar ej räcker, är bröd, ty min brödtunna har redan lidit en stor förlust, emedan jag äter så mycket bröd. Men kanske att det

genom en noga hushållning torde räcka, i annat fall är jag väl nödsakad att köpa sådant. Mitt sovel tror jag säkert skall räcka, helst då jag nu tager mjölk till kvällarne, då detta således ej anlitas. Härav ser Mamma, att min hushållning står på rätt goda fötter, åtminstone i mitt tycke, och den förorsakar mig ej något bekymmer.

Vida större känner jag vid åtanke på terminens annalkande slut, vilket med var dag förminskar mitt hopp på någon kondition och med det samma gör mitt bekymmer större. Jag litar väl ännu alltid på lektor Gumælii löfte, ifall han får någon kondition att giva bort, men vårterminerna är det vanligtvis värre efter dem än hösten. Hade jag varit här uppe i höstas, så hade jag nu varit fri för all dylik oro, ty då var det en kondition, som han hade ärat mig, men som nu blev besatt av en annan. Likväl har jag ej ännu förlorat hoppet, men ju närmre det avgörande ögonblicket kom, desto oroligare blir man.

Vad min ritning angår, så har jag visst ritat en 12 à 13 porträtter, vilka i mer och mindre grad lyckats, och varigenom jag blivit mycket övad, men detta är också allt vad jag medhunnit. Om jag likväl under nu blivande pingst kan hinna med något sådant, så kan Mamma väl veta, att jag ej försummar taga det med mig hem. Mina porträtter börja nu att bli så lika, att redan flere blivit allmänt igenkände och erkände till min stora glädje. Dessa är dock alla i sina objekters händer, så att min egen samling därigenom ingalunda blivit riktad.

Berndt låter framföra sina hälsningar till hemmet, ävenså Hoffen och Wikström.

Jag anhåller om min hälsning till alla bekanta, ifall Mamma någon gång får råka några sådana.

Jag har nu ej något mer att skriva om utan slutar med den försäkran, att jag hädanefter som hittills framhårdar med djupaste barnsliga kärlek

Mammas lydige son Salomon M-m.

7 maj 1833 från Strängnäs till systemen

Bästa Syster!

På det varmaste får jag tacka dig för ditt högst kärkomna och muntra brev. Det är ganska glädjande att se, det du kan vara så munter, då du likväl ej kan ha så särdeles förströelser, andra än de, som det dagliga arbetet lämnar, och detta vittnar om ditt av naturen glada lynne. Men söta Hedda, jag ville gärna ge dig en förmaning, blott du ej misstycker den, och det vore att du ej bör slarva så mycket när du skriver, ty därigenom skämmer du bort din av naturen vackra handstil, och låt vara att du förmodligen aldrig kommer att skriva så mycket i din' dar, så är denna fermitet ändå ej så att förakta, att du därför bör åsidosätta att bringa den till någon högre grad än vad som är nödvändigt. Jag ger denna varning alldeles icke av begär att vilja mästra andra, utan blott av välmening för dig, och därför är jag övertygad du ej illa upptager den och att du hädanefter som hittills fortsätter vår korrespondens.

När du nästa gång skriver till mig, önskar jag att du ville vara så god och säga mig, huru långt du avancerat i Numa Pompilus, om du ännu alltid finner språket lika svårt eller om du ser din möda i någon mån lättad.

Nu ha vi här på orten äntligen börjat få se liknelse till sommar och glädja oss häröver på det högsta, helst som vintern nästan höll ut till slutet av april månad. — — — Nej, det vill icke gå att skriva brev idag, jag har nu en lång stund setat och funderat, klått mig bakom örat och tagit mig om munnen, men allt förgäves, koncepterna äro ej tillhands, jag måste någonstades hava förlagt dem i en vrå av hjärnan och kan nu omöjligt få tag på dem, och vad är då att göra? Av intet blir intet, är ju en gammal känd sats, när således i mitt huvud intet koncept för närvarande finnes till hands, så kan ju också intet brev heller produceras. Jag har väl setat en lång stund och [hetsat] mig för att få fram något, och — vad blev det utav? Jo, det första var en

förmaning! – Vilket skräp, vackra saker att roa folk med! Jag bör verkligen skämmas för att så snöpligen hava börjat ett brev. – Men vad följer sedan? – Jaså, det var det där som handlade om franskan! Verkligen en god fortsättning värdig sin början, det kan ju gälla som ett försök att utforska fliten hos den man ställt frågan till! – Nå än sen? Jo, Gud förbarme sig, kommer icke nu ett resonemang angående väderleken och därmed är brevet slut! Sannerligen kunde någonsin ett ömkligare slut givas på ett så mästerligt brev, som visst förtjänade att tryckas? Här samverkar alla delarne (de äro lyckligtvis ej fler än 3) till vad det hela synes åsyfta att vara, nämligen ett i högsta grad tråkigt och platt brev, och vem kan således neka att det är i sitt slag fullständigt. Jag just ser med förvåning på mina händers verk. För att likväl ej trötta dig med mera av samma ämne, så slutar jag nu genast med en kärleksfull hälsning från Berndt.

Din redlige bror Salomon är den, som nu sökt vagga dig till sömns.

11 juni 1833 från Strängnäs till modern

Hulda Mamma!

För Mammans sista kärkomna brev får jag avlägga min innerliga och varma tacksägelse. Jag hoppas Mamma är så god och förlåter min försummelse att besvara det, som jag varit skyldig göra för länge sedan, men då jag sist skrev hem, hade jag så mycket annat att bestyra om och en så kort tid, att jag måste lämna den plikten ouppfylld att besvara Mammans brev, men jag skyndar att nu så gott möjligt är att reparera detta uraktlåtande.

Pingsthelgen gjorde jag en resa till Gripsholms slott, såsom jag sist berättade i mitt brev till Pappa. Jag hade där så roligt jag kunde ha, men vad slottets märkvärdigheter angår, hann jag egentligen blott se, att allt vida överträffar min föreställning därom, och att man behövt en månad för att hinna se allt, vad som där förtjänade ses.

Jag gör denna gång min post så kort som möjligt, ty jag får nu snart tillfälle att fullständigare kunna beskriva, vad som här i brev blott kan otillräckligt vidröras. Jag slutar därför mitt Gud nås högst slarviga brev med att innesluta mig i Mammans åtanke och den försäkran att jag städse fortfar att vara

Mammans lydige son Salomon.

11 juni 1833 från Strängnäs till system^A

Bästa Syster!

Tack goda du av uppriktigaste hjärta för ditt sista brev.

Om fredag, åtta dagar till, komma vi väl hem till dig. Vi tänka oss vara i Arboga till torsdag kväll, och jag har bett Pappa att skicka oss hästar till mötes till Arboga, och om han gör det, så vill jag också bedja dig, att du vill vara så god och skicka oss litet matsäck med hästarna.

Det skall nu bli rätt roligt att få träffa dig igen, jag kan väl tro att du har växt en tum eller något, sen vi sågo varandra sist. Emellertid^B, hälsa alla bekanta från

din trogne bror Salomon Malmström.

^A Tillägg i brevet till modern

^B Under tiden

19 september 1833 från Strängnäs till system

Bästa Syster Charlotte!

Hav tack av uppriktigaste hjärta för sist. Jag försökte väl att komma in i skolhuset i Örebro för att få bevista invigningen, varföre jag trängde mig in i ett led av den långa processionen, och det lyckades mig även att komma fram genom den tjocka trängseln i trapporna upp i övre förstun, men nu var bönsalen redan full, och jag måste således stanna utanföre, och då jag nu ej kunde få höra något av vad som sades inne, i anseende till sorlet, så gick jag in och besåg ett par av skolrummen och begav mig därefter åter ned på gatan, där jag träffade Lars Larsson. Vi följdes nu åt dit, där han hade sina hästar stående och rustade oss i ordning och reste ur stan så fort vi hunno, vi hade ett vackert resväder till Arboga med undantag av en högst obetydlig regnskur, som kom över oss på Kägglan. Vi voro också några stycken i sällskap från Örebro och resan i följe därutav trevlig. Ångfartygsresan var även rätt angenäm, vi hade ett briljant väder och voro många nog att utgöra ett muntert sällskap.

Lördagsaftonen och söndagen voro – såsom alltid de första dagarna, då man ej kommit sig i ordning ännu – något tråkiga, men sedan jag kommit mig i ordning med mina göromål, finner jag mig ganska brav.

Ja, vad skall jag nu skriva om? Om jag vore ute och reste till sjöss eller lands, så kunde jag fylla mitt brev med roande berättelser om varjehanda äventyr, som kunde bringa dig att skratta eller gråta, allt efter deras beskaffenhet, vore jag i krig så kunde jag skriva om slaktningar, vilkas blodighet komme dig att rysa, vore jag romanförfattare, så kunde jag dikta allt sådant och ännu mycket mera, men nu är jag intet av allt detta, jag tillbringar mitt liv vid boken till största delen, och då bör du väl ursäkta att jag ej gör mitt brev särdeles långt utan lämnar denna sida till största delen blank.

Jag vet ej ännu om Berndt skriver hem med lördagsposten, i annat fall skall jag hälsa dig från honom, han mår ganska brav.

Jag hoppas du hälsar alla bekanta från mig, om några sådana anträffas, och tecknar jag din beständigt tillgivne bror Salomon Malmström

20 september 1833 från Strängnäs till modern

Hulda Mor!

Då jag nu hunnit rusta mig i ordning här i min nya bostad, bliva tämligen hemmastadd på nytt i Strängnäs, blir det mitt främsta göromål att tillskriva mina hemmavarande hulda anhöriga om mitt tillstånd, och till den ändan är det som jag nu fattat i pennan. Först vill jag lämna en liten teckning av min bostad, därav kan Mamma sluta huru jag bör trivas. Gården, i vilken jag bor, är belägen vid den så kallade Gyllenhjelmiska gatan, – men nej – Mamma som ej varit i Strängnäs blir ej härav klokare om belägenheten, jag förbigår således allt vidare bestämmande i detta avseende.

Mitt rum är ej så särdeles stort, kanske en fyra alnar i kvadrat och tre och en halv aln^A i höjd, dock detta hör ej till saken. Ett ej särdeles stort fönster med omålade poster lämnar utsikt över en smal gårdsplan, på andra sidan om den åt ett blomsterkvarter, därbortom åt en liten gränd och längre bort åt några hus, vilka stänga utsikten. Framför fönstret står såsom vanligt ett bord, vid vars en[a] ända jag tillbringar de stunder, jag är hemma från gymnasium, och har jag då min bokhylla strax bakom ryggen i sides med fönstret och suger ifrån den all den själaspis, hon kan lämna.

^A D.v.s 2,4 meter i kvadrat och 2,1 meter högt

Mitt rum är väl ej briljant tapetserat, särdeles är taket ej av någon synnerligen bländande vit-het, men jag finner det ändå för att vara ett djäkne-rum rätt trevligt. Dessutom är ena väggen försedd med tavlor – bland vilka jag likväl funnit nödigt att anställa en utgallring – och ett väggur, ovanliga prydnader i ett djäkne-logi.

Vägg i vägg med mig bor en annan gymnasist och utanför oss båda vår värdinna, som tycks vara en beskedlig och villig människa.

Jag går till sängs om kvällarna klockan 9, och uppgångstiden drar sig emellan 4 och 5^A. När någon kamrat hälsar på mig, roar jag mig i hans sällskap en eller annan timme, allt efter som det är tid. När jag har tid därtill, går jag ut och söker mig något trevligt sällskap bland mina kamrater och vänner.

Härav ser Mamma, att mitt liv i Strängnäs är så trevligt som möjligt, jag finner det också sådant och vet att värdera det. I annat fall finge beskrivningen därpå icke upptaga hela mitt brev, såsom det nu gjort.

Jag tror visst att Berndt skriver med lördagsposten, liksom jag, därför hälsar jag [*skada* – 2–3 ord saknas] från honom.

Jag tecknar [*skada* – 1 –2 ord saknas]

Mammas lydige son Salomon.

P.S. Jag ämnade lämna en fullständig teckning av mitt liv men fick ej rum att beskriva stort mer än min kammare. Det andra får väl komma en annan gång.

1 oktober 1833 från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma!

Jag gissar just att Mamma lär bli förvånad över att nu få brev från mig, så kort efter det föregående, ty min korrespondens har beklagligen ej gjort täta brev till något vanligt. Likväl må det på förhand vara sagt, att ej någon motgång givit anledning till min skrivelse idag, och i den händelsen hade jag väl, om olyckan ej varit desto mera trängande, väntat, ty sådana tidningar komma ändå alltid snart nog.

Orsaken, varföre jag skriver idag, är åter den, att jag fått och tillträtt en kondition, den samma nämligen som Berndt hittills beklätt. Han har åter emottagit en annan, fördelaktigare, hos assessor Ekmarck här i Strängnäs och avträtt sin förra åt mig. Härmed har gått så skyndsamt till, att jag ej visste en smula av allt sammans förr än i slutet av förra veckan, i förrgår (söndags) morgse fick jag bestämd underrättelse, och då fick jag tillika flytta på mitt nya ställe. Mina levnadsvillkor äro således nu desamma som Berndts varit och, i mitt tycke, alldeles förträffliga, så att jag är ganska nöjd med min närvarande belägenhet. Emedan jag nu således har något att förtälja, som jag vet gläder mina föräldrar, skriver jag idag.

Mina medförda [*skada* – livsmedel?] tänker jag sälja åt någon, som kan göra med dem, då jag ej nu mera behöver dem.

Jag får ej tid att skriva till Charlotte idag, och jag anhåller således, att Mamma är så god och hälsar henne och ber att hon ej misstycker denna försummelse, den skall, hoppas jag, ej ofta förnyas.

Jag vet sannerligen ej något mer att skriva om. Att jag mår väl, det är en underrättelse, om vars sanning hela brevet vittnar, det är således onödigt att repetera, och något annat vet jag ej heller nu vara att förtälja.

^A Ändrat från ursprungligen "5 och 6".

Jag hoppas, att Gustaf mår väl i Örebro och svänger sig tappert i det rymliga, nya skolhuset. Jag har ej ännu haft något brev från honom. Mamma är väl så god och hälsar honom hjärtligt från mig, när Mamma träffar honom. Därom anhåller

Mammas lydige son Salomon.

Det skymmer nu på, så att jag ej vet om mitt brev blir läsligt. Jag förmår ej själv urskilja bokstäverna.

(1833) till systemen

Min kära Syster Hedda.

Jag har nu varit här snart en hel termin men ej skrivit någon gång till dig och intet fått något brev ifrån dig, så att jag just längtar efter att få fullgöra min skyldighet i det fallet. Skada bara att jag i kväll har så ont om koncepter, så att jag ej tror att jag har mycket att säga, som kan roa dig, om intet det att vi äro friska och att termin snart är slut, så att vi snart få träffas. Men det vet du ändå, åtminstone det att terminen snart är slut, och det andra kan du få veta av Pappa, således var det ingenting nytt, och vi leva så instängda att jag ej har något att förtälja, och Gud nås, det ser du allt för väl på detta torra brev. Jag skriver således mera för att fullgöra min plikt än för [att] tömma ur mig ett nyhetsförråd, som blivit för tungt att längre bära på sinnet.

Tyst, en ting kan jag säga dig, att Carl den 9des relikter blivit upptagna tillika med regalierna och visade för dem, som det åstundande, det andra är att jag är och förbliver

din [*skada*] bror [Salomo]n

PS. Kära du, laga att vi kunna få litet matsäck emot oss i Arboga med skjutsen.

22 eller 27^A oktober 1833 till modern

Min hulda Mamma!

För Mammas tvenne senaste brev får jag tacka på det innerligaste.

Det är idag marknad, och oaktat det fula marknadsvädret skräms folket ändå ej inom hus, utan de trängas av och an på de smutsiga gatorna, och stojet är lika livligt, oaktat regnet sköljer munnen på de skvallrande. Från detta buller har jag, såsom ingalunda någon vän därav, dragit mig tillbaka in på min kammare för att få språka litet med Mamma. Men då jag likväl ensam måste föra konversationen, så händer det allt som oftast – alldenstund jag ingalunda är den, som hela timmar kan prata, utan att någon annan behöver lägga sig i hans tal – så händer det nämligen att jag någon gång, när jag hunnit till punkt, ej så något vet, varmed jag åter skall börja en ny mening, och då är det en tillflykt för mig att se ut genom fönstret på den brokiga folkmassan och lyssna till de visserligen lika brokiga samtal, som höras från gatan, och se, då rinner mig alltid någon tanke genom huvudet, som jag sedan kan anbringa på papperet.

Wikström sitter här hos mig och väntar på att jag skall sluta mitt brev, varefter vi skola följas åt till Berndt, men fram på marken går jag ej.

Ännu har jag ej kommit att rita något under terminen och få se vad därav kan bliva. Får jag tid, så skall jag [ej] försumma att öva mig i denna konst, men det torde allt [bliva] ont därom,

^A I slutet av brevet anges datum till 22:a, månaden är oläslig. Bredvid står det "min födelsedag", men enligt kyrkboken var Salomon född 27 oktober

och de mörka höstdagarna befrämja visst ej heller denna övning.^A Nu under marknadslovet torde jag väl få tid att sysselsätta mig något härmed.

Alla mina matvaror hade jag redan sålt, innan jag fick Mammans brev, så det var redan för sent att följa Mammans råd i detta avseende.

Wikström ber om sin hälsning hem Han sitter nu och läser Hammarskölds – den store Lorenzos – vitterhetshistoria^B och skrattar ofta rätt hjärtligt åt denne författares myndiga och avgörande domar över våra största författare.

Jag slutar nu mitt hafsiga brev, försäkrande mig alltid förbliva

Mammans lydige son Salomon.

23 oktober 1833 från Strängnäs till system

Bästa Charlotte!

Det har nu varit en liten paus i vår brevväxling, som jag föranlett, och som jag också härmed slutar, i det jag nu åter griper till pennan för att reparera min underlåtna skyldighet.

Jag är en stackare när det kommer an på att skriva brev – såsom beklagligen i allt annat – och till och med när jag skall skriva till dig, är jag fasligt flitig att doppa pennan, liksom skulle den suga upp koncepter med detsamma, som den suger upp bläck, och om jag ej sutte mitt i marknadstumultet, så skulle jag kanske ej kunna fylla en enda rad med sladder, då jag åter nu klottrar full en halv sida redan, men detta stöjer livar litet upp flegmat i min själ, som annars så tillstoppas den, när jag skall skriva ett brev, och gör att pennan halkar fram så där tämligen ledigt över det hala postpapperet.

Här vankas alla handa förnöjelser i anledning av marknaden, främst bland dessa är den som en "blind gubbe" sprider omkring sig, vilken tagit sin plats utanför mitt fönster och med sin jämmerliga sång lockar många åhörare omkring sig. För mig var han en beständig plåga hela gårdagen, en annan blind såg jag i går gå förbi mitt fönster, som gnisslar på en nyckelharpa, och, oaktat han är blind, likväl därigenom att han nyttjar glasögon ger sig utseende av att se. I gården bredvid mig har ett sällskap vanliga "konstmakare" slagit sig ner, vilka med sina konster och sin musik lockar många åhörare till sig. Jag har ej sett detta spektakel, men en bonde, som kom ut därifrån, beskrev det sålunda för en god vän: "Där hade de också till allt annat ett skåp med en vev på, just som på en slipsten, och det var en som drog ikring den där veven, men du skall tro, ini hade de sina satans konster, så att det tjöt och vrålade på alla möjliga toner".

Dessa äro de förnämsta nöjen, varmed den marknadslystna publiken roas i Strängnäs, och således tror jag ej, att jag tagit sämsta partiet, då jag beslutat att passera min marknad på kammaren.

Ja, nu är det slut på papperet, och det är också tid för mig att sluta, om jag skall kunna få in en m[skada]l på posten.

Adjö således [skriv] någon gång till

din trogne broder S Malmström

^A Salomon har utelämnat de båda orden "ej" och "bliva", men det måste rimligen vara ett misstag.

^B Lorenzo Hammarsköld, Svenska vitterheten, 1818–1819

16 november 1833 från Strängnäs till systemen

Hulda Syster.

Tack tusenfalt för ditt brev och för den vänskap, som du alltid bevisar mig, i det du underhåller vår brevväxling. Det skall alltid bliva, såsom det nu är, för mig en ljuv glädje att se mig omfattad av en huld syskonkärlek och en omsorg hos mig att förbliva den värdig.

Det var nöjsamt få höra, att du nu haft litet roligt bland grannfolket nu på höstsidan, jag vet att denna vederkvickelse ej befunnits överflödig för dig.

Jag trives här i Strängnäs ganska bra, oaktat höstens väderlek är efter vanligheten något ojämn, ty se, jag nyttjar det knepet, varav jag befinner mig väl, att då gatorna äro smutsiga, går jag ej av kammarn oftare än jag är alldeles tvungen, och som jag från mina fönster har utsikt [åt] tre gator, kan jag bekvämligen – lik en viss namnkunnig observator i Örebro, som jag ej vill nämna, emedan jag vet att du känner honom – överskåda den livligaste delen av denna namnkunniga stad, och inom hus anställa reflektioner över människolivets växling och rörelse. (Härpå kan du se prov i mitt sista brev, där jag framträder som marknadsskildrare.)

Mera medgiver ej papperet, ej heller mina koncepter. Adjö således, lev säll och tänk någon gång på din

tillgivne bror, han som skrivit detta brev.

26 november 1833 från Strängnäs till modern

Hulda Mamma!

För Mammans senaste brev får jag avlägga min ödmjuka tacksägelse.

Mamma torde väl nu redan länge väntat brev från oss i Strängnäs, ja, kanske börjat oroas över vårt dröjsmål, men jag hoppas dock på Mammans överseende härmed, då jag denna gång haft verklig orsak därtill, ty jag ser alltid [att]? vänta för att kunna få skicka hem en katalog.

Jag vet ej huru det kommer sig, jag tycker jag skulle ha koncepter idag, men jag sitter ändå och tummar på pennan och snoppar ljuset och vet ej, vad jag skall gripa mig an med för att kunna ha något att säga, som ej är alldeles odrägligt dumt och vämjeligt, alldeles så som jag är i ett obekant sällskap – beklagligen är för mig nästan alla sällskaper obekanta med undantag av kamraternas, men i deras är min tunga också ej förbistrad – och jag står mot fönstret och ser på stjärnorna och förundrar mig över den svindlande höjd de människor nått, som till och med fästat dylika himlakroppar på sina rockar. Just en sådan löjlig tafatthet, som jag plägar röja i sällskaper, ville även intaga mig nu, när jag skulle skriva brev, men råkar jag bara in på något ämne, så rider jag på det, så länge däri finnes någon must kvar, och skriver såsom nu sidor fulla bara om min konceptbrist, vilket åtminstone bevisar att min hand ej just är så stel i leden, blott hon kommer sig igång väl, ehuru detta går något trögt.

Att jag mår brav, så till hälsan som i alla andra avseenden, det torde ej behöva många försäkringar, ty i annat fall hade väl mitt brev gått på en helt annan melodi än det nu gör.

Det börjar nu gå stelt att skriva och som jag idag verkligen har bråttom med göromålen, hoppas jag Mamma ursäktar att jag här stannar med brevet, ehuru jag ej egentligen i det sagt annat än vad Mamma redan förut kände eller kunde förmoda.

Med alla vanliga ceremoniella *complimenter* för bekantskaperna bortikring slutar jag mitt brev, tecknande med barnslig kärlek

Mammans lydige son Salomon Malmström.

I marknaden köpte jag kläde och lät göra mig ett par byxor och en väst, av vilka plagg jag förut var i ett stort behov.

16 december 1833 från Aljö till modern

Hulda Mamma!

För Mammans sista fägnande brev får jag avlägga min ödmjuka tacksägelse. Jag fick dessa kära epistlar från hemorten sista dagen, jag var i Strängnäs, och kunde då ej hinna besvara dem med någon hemresande närking utan skyndar att i dess ställe nu fullgöra min skyldighet i detta avseende. Väl skickade jag med en kamrat, Stenström, några böcker hem, som jag hoppas kunna förkorta några mörka aftnar under den inträffande långa helgen, men under fjäsket och brådskan då sista dagen hann jag ej samla tankarna tillräckligt för att kunna bifoga någon skrivelse, utförligare än den anonyma, som ligger ovanpå böckerna i *paquettet*.

Mamma undrar i sitt brev på att jag kan klaga över brist på koncepter, och sannerligen, jag undrar därpå själv, ty om man förutsätter, att mitt huvud ej är alldeles tomt, så borde man väl också kunna påräkna, att några goda eller dåliga saker emellanåt kunde framkläckas därutur, åtminstone så mycket, som kunde fylla ett brev på tre sidor. Emellertid är, det oaktat, mitt inre ofta nog så trögt, att jag nödgas anstränga mig rätt häftigt för att kunna skapa till ett brev, som ändå blir rätt magert och sömngivande för läsaren, men när jag någon gång är riktigt sinter till skriva (för att nyttja ett vardagsord), så går det så mycket raskare, men detta händer beklagligen ej alltid.

Vidare nämner Mamma om mitt förhållande inför kollegium och beklagar mig, som skulle stå inför en domstol såsom anklagad brottslig, men därvid var jag ej särdeles beklagansvärd, ty modet var ej borta från mig någon gång. Väl häpnade jag något litet, då jag tog i dörren till inkvisitionsrummet, men jag lugnade [*skada – 1–2 ord saknas*] och inför själva kollegium var jag alldeles [*skada – 2–3 ord saknas*], tvärtom, när l[ekto]r Gumælius vid mitt ihärdiga [*skada – 1–2 ord saknas*], frågade mig, om jag kände att skollagen bjuder relegationsstraff för den som vågar trotsa lärare, svarade jag tryggt ehuru något vresigt "Ja", och då han därpå sade "att det ej kunde komma i fråga, vilkendera borde tros, en lärare eller en lärjunge", sade jag med hån "Å ja, det förstås".

Detta oaktat. berömde han mig dagen därpå för mitt hyggliga uppförande vid gårdagens undersökning, och det var verkligen ej alla, som voro så saktmodiga som jag, ehuru jag visst icke visade någon skygghet. Emellertid var det hela en rätt passande läxa för samtliga lärare att ej med tomma maktspråk behandla ynglingar, som blott kunna ledas av de band, som inre aktning och kärlek knyta. Mag. Hallqvist försökte kuva, och vad blev följden?

Mammans goda tillbud på ett syrtut-tyg tackar jag för med djup erkänsla av Mammans godhet.

En lycklig och, så vitt sig göra låter, rolig helg önskar jag Mamma av allt hjärta.

För övrigt hoppas jag Mamma är så god [och] framför min hälsning till alla möjliga bekantningar ifrån

Mammans lydige son Salomon Malmström.

16 december 1833 från Aljö till systemen

Goda Syster Charlotte.

Tack för ditt brev, det var verkligen rätt kärkommet för mig, men ändå kärkomnare hade det varit, om du däri sagt mig, att du är ond på mig, för det jag talat om vissa saker, som jag bort hålla inne med, så hade jag sluppit att höra denna underrättelse av en annan. Likväl är jag ej

så alldeles orsaken därtill att Berndt fått veta om missförhållandet emellan dig och C.C., utan ursprunget därtill är ett brev från Gustaf – (Nå, nå, bliv ej ond på honom nu, för det att han låtit undfalla sig en hemlighet) – vari han sade: "till Choisie går jag numera aldrig, ty Hedda och mamsell [Chöler] äro ej mera vänner, orsaken kan du få veta av Salomon." Då jag nu blev tillfrågad om orsaken, så sade jag bara; Åh, det är ett litet groll dem emellan, såsom det brukar vara ibland flickor. Vidare underrättade jag honom ej, vari jag erkänner att jag handlade orätt, då jag därigenom gav dig halva skulden, ehuru jag vet att du är helt och hållet oskyldig, och ehuru du härvid uppfört dig verkligen ädelt och värdigt din karaktär. Jag hoppas emellertid, att du ursäktar detta fel av mig, som snarare visar njugghet på ord än skvillersjuka. Emellertid hade du gjort mig dig förbunden, om du sagt mig ditt missnöje rakt ut i brevet, ty när den, som är missnöjd med en annan, ej säger det rent ut, så blir det alltid mera svårt för den andra, då han får denna underrättelse från tredje man.

Lycka till att få något roligt i jul, skriv mig till och säg huru Gravendals-resan gått för sig.

Hälsa Gustaf från mig, jag skall skriva till honom, bara han besvarar mitt förra brev.

Nästa gång du skriver, säg mig hurudan jullevnaden i år är hemma, om det vankats några baler o.s.v.

Skulle du möjligtvis träffa någon, som ej likgiltigt och med en gäspning emottog en hälsning från mig, så hälsa densamma – dock en sådan söker du fåfängt, om du ej finner den i Lars Larsson i Säby.

Jag fortfar beständigt att vara

din redlige bror Salom. Malmström.

24 januari 1834^A från Aljö till modern

Min hulda Mamma,

För Mammans brev får jag tacka ödmjukast. Jag var för några dagar sedan inne i Strängnäs, ehuru blott på en kort stund, jag följde min patron, och han hade bråttom för att hinna hem vid dagsljus. Där träffade jag Berndt, ehuru jag måste ränna staden omkring, innan jag träffade på honom, som var utgången. Blott en halvtimme fick jag tala med honom, och denna tid åtgick nästan att ögna genom de brev, som influtit under tiden. Däribland var även ett från broder Ludvig^B, vi skrevo i höstas och beklagade sorgen och fingo nu svar därpå. Ävenså emottog jag då breven hemifrån, dem Stenström medfört, och får jag tacka Mamma ödmjukast för syrtut-tyget, det ligger ännu kvar i Strängnäs, ty jag tänker där låta förfärdiga plagget av någon skräddare.

Det var bra roligt att få träffa Berndt, ty jag har ej råkat honom sedan terminens slut, men tiden var fasligt knapp, så att jag fick obetydligt språka vid honom.

Mamma frågar mig, om jag har något hopp om att få någon ny kondition – ja, nog har jag hopp, ty när sviker det en yngling? Men något säkert att bygga mitt hopp på har jag icke, ty nu mera litar jag ej på lektor Gumælii utlovade rekommendation, emedan han är en slarv, som lika lätt glömmer löften, som han giver dem, men om jag också skulle få mig kondition, så hälsar jag väl på hemma midsommar, och jag tror att Berndt gör sällskap.

^A Salomon har själv daterat brevet 24 januari 1833, men hänvisningen till halvbrodern Ludvigs sorg måste rimligtvis avse dennes enda dotter Johannas drunkning, som inträffade 10 november 1833. Även dateringen från Aljö stämmer bättre med 1834.

^B Salomon stavar konsekvent halvbroderns namn "Ludvik".

Att Mamma dömer så föraktligt om Thord Bonde^A borde ej hava förefallit mig oväntat, ty dess författare är utgången från den så kallade Nya skolan, och jag vet att Mamma ej är fördelaktigt intagen för denna. Emellertid blev jag dock förbluffad, då jag förnam, det Mamma önskar, att jag ej måtte gett stort för denna bok, som jag anser för en av de bästa jag någonsin läst, och med vilken jag just trodde mig kunna förskaffa Mamma ett artigt nöje.

– den 28 jan –

Jag kan nu noggrannare besvara Mammas fråga angående kondition, ty min patronus har nyligen kommit överens med mig att stanna kvar ännu ett år i hans hus, och således är det icke numera så bråttom med att höra mig om efter någon ny plats. Jag är naturligtvis ganska glad häröver och skyndar att meddela denna underrättelse.

Berndt har varit här ute och hälsat på. Han for nyss och kom i går middag, det var ej ledsamt att få tala med honom litet.

Jag har nu, sanningen att säga, ej mera att skriva om, varföre jag avbryter, tecknande städse
Mammas lydige son Salom. Malmström.

Januari 1834 från Aljö till systemen

Min bästa Syster Charlotte!

För ditt brev, som jag för några dagar sedan bekom, betackar jag dig på det förbindligaste. Även så får jag tacka för dina välgångsönskningar för mig på detta år, som jag också önskar måtte bli för dig hugnande och lyckosamt.

Nå, nu har du väl roat dig i Knista kan jag förmoda, så att ej julen varit för dig alldeles utan nöjen. Calle Hoff lärer hava varit mycket väntad till julen, såsom jag hört berättas.

Jag har på Selö haft en trevlig helg, ty grannarne äro umgängsamma och förtroliga och leva med varandra på muntert vis. Således har här vankats flere julkalaser, där man haft tillfälle att roa sig fritt och otvunget. För en tid sedan var jag på ett sådant, där det såsom vanligt vankades dans. Fruntimren ville nödvändigt ha kadrilj, men till min glädje fanns i sällskapet ingen kavaljer, som trängt stort djupare i konsten än jag. Emellertid måste man lunka med, och det var nöje att se huru vi korsade om varandra och huru damerna bjödo till att instruera oss. En kunde omöjligt få i huvudet att han i *chaine* skulle taga emot sin vis-à-vis:s dam med vänstra handen, en annan trängde sig med i damernas rond, en tredje kom aldrig ihåg att delta i promenaden, och nästan alla måste vi kommenderas innan vi erinrade att figurera. Denna bal var med ett ord högst livlig, och jag fann mig på det högsta road av att delta i den. Vi voro ej ängsliga över de beständiga bannor vi ådrogo oss.

Från Berndt kan jag hälsa dig, ifall du ej får brev från honom förr än från mig.

Din trogne bror Salom. Malmström

11 februari 1834 från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma,

Med anledning av ett brev, som jag i går ifrån en okänd bekom, varav jag själv fick upplysning, och kan lämna upplysning, om Wikströms långa tystnad så emot sina föräldrar, som sina kamrater, dröjer jag ej att besvara Mammas kärkomna skrivelse, som jag även i går inhändi-

^A Gustaf Wilhelm Gumælius, Thord Bonde eller slutet af konung Albrechts regering, 1828, ansedd som den första svenska historiska romanen.

gade och [*skada* – för?] vilken jag härmed avlägger min skyldiga ödmjuka tacksägelse, oaktat jag eljest förmodligen sölat [*skada* – härmed?], tills jag kunnat skriva även till Pappa och Charlotte, men de oroliga föräldrarnes bekymmer över sin son, från vilken de dag för dag väntat underrättelse, tåla ej något uppskov, och jag skyndar således att, så vitt jag kan, lämna underrättelse om Wikström, och om den också ej är fullt så glad som något var skulle hava önskat, så lämnar den dock hopp, och jag är viss om att Mamma meddelar den åt hans föräldrar.

Sedan jag nämligen fruktlöst väntat brev från Wikström och även vid min ankomst till Strängnäs ej kunde få någon bestämd underrättelse om honom, fick jag, såsom sagt var, i går ett brev från en obekant person, nämligen hans patronus, däri han i korthet nämner, att han på Wikströms begäran velat underrätta mig om orsaken till hans bortovaro från Strängnäs, som är den att Wikström större delen av mellan-terminen "legat i dödens käftar", såsom orden lydde. Nu vore han dock på bättringsvägen, ehuru han ej ännu på någon tid kunde lämna sängen. Så fort hans hälsotillstånd [*skada* – tillät?] skulle han infinna sig i Strängnäs, m.m.

[*skada* – Detta?] brev var daterat d. 5 februari.

Jag tackar ödmjukast för Mammans tillbud om sommarkläder, både Berndt och jag instämna däruti, att det vore så gott, om tyget finge ligga hemma till midsommar, ty det är så dyrt att låta göra dem i Strängnäs.

Jag anhåller, det Mamma är så god och hälsar så oändligt till Pappa och Charlotte ifrån oss båda genom

Mammans lydige son Salomon M-m.

14 eller^A 15 mars 1834 från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma,

För Mammans senaste skrivelse tackar jag ödmjukast. Wikström är nu anländ, till hälsan återställd, ehuru han väl ej fullkomligt återfått sina krafter, men så förökas väl dessa nu med varje dag.

Det var bra ängsligt att få höra, det sorgen på Gravendal ännu beständigt är densamma, och att den olyckliga modren ännu med samma ståndaktighet tillbakavisar varje tröstande tanke, jag hade under vintern brev från bror Ludvig, men då tyckte jag det lät just, som det skulle vara något på bättringsvägen.

Av tyget, som Mamma var så god och skickade, fick jag en rätt brav syrtut, visst är den väl något ojämn i färgen, men de skrynkliga ränderna lyckades det skraddaren att omtaga. Emellertid, som tyget härigenom var odrygt och skraddaren likaså, så blev det ej särdeles mycket övrigt. Mina strumpor äro allt nu tämligen slitna, men nog går det väl an att stoppa dem ännu, emellertid, så nog vore det en välkommen gåva, om Mamma ville vara så god och förse mig med någon förstärkning i midsommar.

Berndt och Wikström bedja mig framföra deras hälsningar till Holmstorp och fullgör denna anmodan, under det jag själv anhåller om min ödmjuka hälsning till Pappa, och jag förbliver

Mammans lydige son Salomon Malmström.

^A Salomon har själv daterat brevet "14 eller 15 mars 1834".

19 april 1834 till modern

Min hulda Mamma.

För Mammans senaste brev får jag ödmjukast tacka.

Mamma uppmanar mig däri att fundera närmare på det *engagement* som annonserades i en nummer av Aftonbladet och skaffa mig närmare underrättelse om det. Jag hade mycket att göra för att komma över den nummern för att få veta vad det var för *employ*, som var i fråga och vann slutligen min avsikt, men se, här stod också ett villkor. "den härå reflekterar bör dock äga eller ha hopp om att vid myndiga år få disponera en förmögenhet av några tusende riksdaler", och detta villkor kom mig att anse all vidare upplysning ej behöfelig, ty ägde jag några tusen riksdaler, så vore jag ingalunda bekymrad för mitt val av framtida yrke, jag bleve då, så fort som möjligt, d.v.s. rätt snart elev av Akademien för de fria konsterna och fortsatte sedan allt framgent denna bana.

Vi ha nu fått vår på allvare, det är ovanligt vackert och varmt ute, vi ha redan fått upphöra att elda, och löven börja spricka ut.

Jag måste i dag för hushållningens skull göra mitt brev så lätt som möjligt, emedan jag även medlägger en *catalog* och slutar därför nu såsom

Mammans lydige son Salomon.

Berndt beder hälsa så oändeligen, likaså Wikström.

Söta Mamma, bed Syster om [*skada – 1–2 ord saknas*] för mitt uteblivna brev. Jag har så ont om [*skada – 1–2 ord saknas*] och hälsa henne kärleksfullt från [*skada – 1–2 ord saknas*]

(Slutet av maj 1834)^A från Strängnäs till systemen

Min hulda Syster.

Svåriligen har jag förbrutit mig mot dig, då jag så länge låtit dig vänta på svar – bevars, jag tror det är bortåt en 6-7 veckor! Ja, ja, så är det med oss människor, vi äro alltid fasligt tröga betalare, och råka vi väl någon, vars godhet vi hoppas skall ge oss tillgift – såsom fallet är med mig vis-à-vis dig, då – ja tacka Gud vi då ej för alltid uraktlåta våra skyldigheter, men nej, så långt är det dock ej ännu kommet med mig, jag skyndar således – fast skynda det är väl ganska orätt sagt, när jag tagit mig så lång besinningstid före arbetet som 6 veckor – nåväl jag – jag – huru skall jag få fram det rätta ordet – lika gott, du förstår mig. Jag betvingar, med ett ord, min flegma för denna gång och gör nu, vad jag för längesedan skulle hava gjort, om ej lättjan varit i vägen, som alltid lik en ond ande besätter mig då jag skall skriva brev, oberäk-nade alla andra gånger, såsom när jag skall med min konsterna hand fästa en byxknapp o.s.v., då hon förmår mig att dröja så länge det möjligen sig göra låter. Men nog preludier nu, ty eljest blir hela brevet blott preludier.

Tack på det hjärtligaste för ditt brev och förlåt, om möjligt är, mitt söl, jag skall väl söka att taga mig tillvara för slika förseelser framdeles.

Nu tycker [jag det sk]all vara något vackert hemma, [*oläsligt ord*] men du skall ha roligt av att spatsera i den härliga trädgården om vårmorgnarna. Jag, som nu hela tiden varit inkvarterad i en stad, och en den fulaste stad ändå, där årstiderna urskiljas nästan endast genom den större eller mindre grad av smutsighet som betäcker gatorna, jag börjar nu snart hjärtligen längta efter ett varaktigare åtnjutande av lantluften, som jag nu blott vid utvandringar kan få insupa.

^A Brevet är odaterat. Salomon har själv skrivit "obekant datum 1834".

Nu torde det väl hända, att detta blir mitt sista brev på terminen, ty vi har blott tre veckor igen till dess att vi råkas och kunna muntligen meddela varandra våra tankar. Detta bliver för mig ett stort nöje, varefter jag naturligtvis med otålighet längtar.

Till alla bekanta, med vilka händelsen torde föra dig tillsammans, hoppas jag du hälsar från
,din tillgivne bror Salomon Malmström

PS Plötsligen har jag blivit inflyttad till Strängnäs och önskar således att mina brev hädanefter adresseras på denna min nuvarande vistelseort.

21 juli 1834 från Aljö till systemen

Älskade Syster!

För allt nöje som jag i ditt sällskap njöt i midsomras, får jag tacka dig förbindligast. Jag kan väl förmoda att det nu skall stå härliga till i trädgården hemma med bigarråträden och dylikt, det skall vara en härlig läckerbit för er. Här är Gud nås ingenting sådant till den mängd att jag kan få äta mitt lystmäte, ty det som här produceras, skall skickas till grevinnan till Stockholm, men likväl avhåller jag mig ej alltid ifrån att knipa ett och annat bär, när jag går förbi den lockande frestelsen.

Berndt hade lovat att hälsa på mig som i förrgår (i lördags), varför jag trängtade och väntade på honom alldeles faseligt, men se, det slog illa fel, varöver jag ej litet harmades. Väl kom det istället ett annat främmande från Strängnäs, tre stycken fruntimmer, men det var ej ändå någon ersättning, varmed jag fann mig fullt belåten, ehuru jag visserligen hade rätt trevligt i deras sällskap.

Mitt dagliga umgänge är annars, utom mitt herrskap, en skrivare, som var här före mig och kommer att ännu bli här några dagar, en rolig toker!

Aljö är ett ganska vackert ställe, med läget bredvid en vik av Mälaren, och med en mycket vacker lustpark, således kan du väl veta att jag hoppas icke vantrivas under sommaren.

Mera kanske en annan gång. Hälsa alla bekanta och vänner från din
tråkige och kärva bror Salom. Malmström

16 augusti 1834 från Aljö till modern

Min hulda Mamma!

För senaste kärkomna skrivelsen får jag tacka ödmjukast. Det var roligt att höra, det Mamma slagit sig lös engång och besett Karlslund. Den, som hade fått vara med bara! Det skulle ha varit härligt, att engång få se en staty, som äger mera värde än de i Tysslinge kyrka. Och sedan, den där hyggliga bekantskapen, den skulle jag nu väl också velat vara med på, men se – jag tror det är förgjort för mig. Den där adj. Carlsson var likväl vid Latorp, medan jag var hemma, men då var jag ingen gång där och retades ej heller att söka hans bekantskap, jag tänkte förmodligen ej på att något dugligt kunde finnas på Alunbacken.

Redan för en vecka sedan skulle Walln resa och underrättade mig därom, men det var väl att denna tilltänkta resan blev uppskjuten, ty jag var då mycket illamående och kunde således ej lämna några glada underrättelser ifrån mig, och det brev, som jag då pinade ihop till Mamma, bär också tydligen stämpeln av mitt tillstånd, det går på den mest jämmerliga ton i världen. Visserligen är jag ej ännu fullkomligt återställd, men jag är det åtminstone såvida, att mitt humör ej lider av mitt kroppsliga tillstånd nu mera, och det är mycket nog det, ty under sjukdomens värsta period var jag vid ett miserabelt lynne och kvalde mig till och med länge med

den förfärande tanken, att öronvärken kunde slå inåt hjärnan och jag bliva i följd därutav galen, en visserligen högst ohygglig föreställning. Men, nej jag vill ej gå vidare med några sjukhistorier, de äro ej något roande ämne.

Det var verkligen en högst roande nyhet, att Gustafs kropps- och sinnestillstånd nu är bättre än det förut varit. Jag fick av Berndt höra, att han skulle vara sjuk, och jag har mycket oroat mig över den stackars Gustafs tillstånd, att orsaken till hans humörs besynnerliga dysterhet var en otillbörlig kuvning ifrån en lärare, som minst av alla förstod att kuva, var täml[igen] påtagligt och vi gissade det någotvar på förhand, men att något sådant nu hädanefter vore att befara, som kunde åter försätta honom i samma, i min tro verkligen farliga, sinnesstämning och varföre man behövde söka några särskilda preservativer, det tror jag ej, vet Mamma, tvärtom tror jag att Gustaf skall komma att ta sig brav ut med rektor Gumælius. Ty om denne också är i hög grad häftig till lynnet, så är han likväl ej orättvis, och därför tror jag ej heller, att det har någon fara på det hållet, och tycker ej, att Mamma skall behöva särskilt tala vid rektor Gumælius.

Jag har nu klottrat alla sidor fulla och måste även gripa till de knappa marginalerna. Jag har köpt hem en färglåda från Stockholm, som kostar 6 Rdr Rgs. Det tycks vara fina färger, men jag har ännu så obetydligt försökt dem på ett nyss börjat porträtt av Valentin. Få se huru det lyckas, jag har just i dag börjat därmed.

Ja, nu måste jag taga avsked för denna gång och teckna

Mammas lydige son S. M-m.

17 augusti 1834 från Aljö till systemen

Min goda Syster Charlotte!

Innerligen får jag tacka dig för det lilla kärkomna brevet. Jag skriver nu med kyrkvaktaren Wall och kan således göra mitt brev så tungt jag vill, ty jag tror ej att han gör avseende på lodtalet, som *paquettet* kommer att innehålla, således skulle jag önska att jag nu hade ett pund med nyheter att skicka hem, men för mig, som sitter inne på min kammare om dagarna, är detta ej möjligt, och du måste inskränka dina anspråk till detta fjärdedels ark, ty det är verkligen det högsta jag kan åstadkomma.

Mina nöjen under sommaren ha likasom mina arbeten huvudsakligen bestått i min bok och mitt ritbräde. Någon gång emellanåt har jag hälsat på eller fått påhälsning utav en huspredikant Lindh, som är i grannskapet såsom informator, och med honom bortpratad några eftermiddagar. För övrigt gjorde för någon tid sedan samtliga familjen – och jag med [?] hund – en resa till ett ställe på andra änden av ön, och där fick jag äta mig mätt på bigarräer och körsbär, en resa har jag gjort till Strängnäs, och en gång har Berndt hälsat på mig, och härmed ser du förteckningen på mina nöjen under sommaren, för resten har jag gått hemma och knallat ensammen.

Du skriver att din sommar ej varit rolig, och jag undrar ej därpå, då du ej haft någon jämnårig att umgås med. Det var allt skada ändå att bekantskapen med Carolina Chöler blev avbruten, ty det var ändå ett passande sällskap för dig, oaktat alla hennes nycker och småfel. Nu kanske hon aldrig kommer till Örebro mer.

Brukar du någonsin promenera uppför allén och därvid emellanåt tänka på de bortavarande bröderna? – Nu börjar ådran rinna saktare för mig, vilket kan skönjas av de två tankstrecken vid slutet av föregående meningen, jag nödgas därför avbryta mitt brev här med försäkran – om sådant skulle behövas – att jag städse förbliver

din trogne bror Salomon Malmström.

Ack! Så när hade jag glömt tacka för hälsningen från Choisie!

29 september 1834 från Aljö till modern

Min hulda Mamma!

Det är nu sju veckor sedan något brev från Mamma gladde mig. Jag kan nu ej längre uthärda denna tystnad utan griper mig an för att avbryta den. Jag är nu dömd att ligga här under hela den långa, dystra, regniga, stormiga, mörka, med ett ord otrevliga hösten. Jag ryser vid blotta namnet, och som jag kommer att tillbringa denna tid nästa helt och hållet i mitt eget sällskap, så är det väl ej särdeles underligt, att jag stundom vid tanken härpå bemäktigas av dysterhet, och det är naturligt att jag söker sällskapa, så gott möjligt är, med mina anhöriga, som jag tycker mig nu i anseende till koleran och de med den förenade spärrningar, karantäner o.s.v., vara ännu mera avstängd ifrån. Här i huset talas om föga annat än koleran, och kommer jag någon gång bort i grannskapet, så är kolera och försiktighetsmått mot kolera åter det enda ämne som ventileras. Detta konversationsämne har nu för mig ända till den grad förlorat allt intresse, att jag strax blir gäspsjuk, så fort det bringas å bane. Det har ej ännu fallit mig in att på minsta vis bli rädd för den förfärelse injagande fienden, ej en gång när jag föreställt mig att jag möjligen torde bli ett av dess offer, men det är blott svärmeri att ej frukta för döden, ett svärmeri, som jag till någon del har Lindebergs efterdöme att tacka.

När avisorna anlända om torsdagarna, gluttar jag litet här och där uti dem – Mamma torde av gammalt veta, att jag ej gräver särdeles djupt i de politiska ämnena för dagen – och finner jag då, vilket nu en tid nästan alltid varit händelsen, någon uppfattning rörande kapten Lindeberg^A, eller av k. Lindeberg, så läser jag den med livligt deltagande, ja i det senare fallet med nästan förtjusning. Jag är på det högsta intagen av denna mans själsstorhet, och jag sätter honom i bredd med ålderdomens stora republikanska heroer. Nu avbidar jag med en till det högsta spänd uppmärksamhet den åttonde november – L:s högtidsdag – orolig, att under den nu härskande villervallan i Stockholm, Lindeberg kunde råka ut för koleran.

För övrigt intresserar jag mig ej för tidens kalkborgar-politik, utan må den gärna gå sin kräftgång utan någon anmärkning från min sida, blott underrättelsen om gr[eve] Cronhielms^B död väckte hos mig en känsla av smärta.

Jag fick genom brev från Berndt veta i förra veckan, att Calle Hoff rest hem på sin fars kallelse, och att han kommer att passera åtminstone en del av hösten hemma hos sina anhöriga. Lycklig han!

Jag skrev till Berndt för ungefär – ja, låt mig se – det var på samma gång som Walln[?] reste hem, han hade brevet med sig till Strängnäs, och fick först svar i förra veckan, ifrån Strängnäs bara!

Wikström har ej ännu besvarat mitt brev med Walln, och syskonen – ja, dem vill jag bedja Mamma vara så god och ge en kristlig, nödtorftig förmaning, de kunde väl likväl ha haft tid att skriva mig till några vänliga ord, och Wikström med! Så göra mina korrespondenter, och jag skulle kanske göra dem det samma igen, om jag i min enslighet kunde vara dem förutan. Om Mamma träffar Calle Hoff, så var så god [*skada* – säg honom] att på en bortvräkt ö i Mälaren går en, som anser hans lott i denna fasans och förhärjelsens tid avundsvärd. Jag får ej rum med mera denna gången, och jag kan väl också hava sladdrat nog nu, mina tankar flyga

^A Anders Lindeberg (1789–1849) författare, militär, journalist och politisk skriftställare. Dömdes 1834 till döden för högmålsbrott mot Karl XIV Johan. Lindeberg vägrade begära nåd och begärde att få bli halshuggen på sin födelsedag 8/11, varvid regeringen (som inte ville avrätta honom) tvingades utfärda allmän amnesti för politiska förbrytare.

^B Otto August Cronhielm (1800–1834), liberal riksdagsman, grundare av Grekvännernas sällskap

från ett ämne och till ett annat, från Lindeberg och Cronhielm till C Hoff, från Sela vardagslivet och till Swedenborgs anderike och hans Nya Jerusalem. Vilken flyktig, ostadig själ!

Jag anhåller att Mamma är så god och hälsar Syskonen och Wikström, den senare lärer vara vid Holmstorp såg jag av Berndts brev. Nästa gång jag får brev från hemmet, måtte väl Gustaf och Charlotte också kosta på mig några rader.

3 oktober 1834 från Aljö till system

Enda Syster.

Jag fick i går aftons de av mig så länge och så ivrigt efterlängttade breven från Strängnäs med ett bud. Med vad postgång de blivit transporterade dit vet jag ej, men intet måtte de ha kommit med snällposten, då de redan voro tre veckor gamla när de kom mig tillhanda. Emellertid komma mig några rader i Mammans brev att gissa, att de kommit med Wikström, och ehuru det synes vara något mycket flegmatiskt att tillbringa en så lång tid på en resa till Strängnäs från Örebro, så låter likväl detta förklara sig med betraktande av brodern W:s vanliga trankillitet vid alla tillfällen, som nu dessutom varit befordrad genom karantäns- liggning, o.s.v. Jag tackar dig på det högsta för de kära raderna. Ett brev är numera det dyrbaraste jag kan få, under det jag så här ligger i ide på Selaön. Ja, ja, det blir väl intet för roligt det, efter vad jag slutar på förhand, men så får väl den tiden också gå för sig, och om en tre månader kommer ju julen med sina trevligheter. Det är ju besynnerligt nog, att jag varje år väntar på julen såsom något särdeles roligt, och när julen då äntligen kommer, så har jag tyckt det har varit bara slarv med de väntade nöjena. Nota bene, alltsedan jag fick sitta vid tregren- ljusten, ty då var det någonting mycket härligt, det förstår sig.

Mamma nämner i sitt brev om att hon skickat strumpor med, förmodligen äro dessa i Sträng- näs i Wikströms eller Berndts händer, och jag ämnar i morgon knalla mig in till Strängnäs^A, så vitt det blir skapligt väder, för att göra reda på dessa saker. Emellertid, frambär min ödmj[uka] tacksägelse till Mamma för brev och strumpor, ty som jag skrev till Mamma i måndags, så har jag nu ingenting att säga denna gången.

Även lär det nu vara slut med vad som jag skulle säga dig, och jag måste således härmedelst avbryta, rekommenderande mig i din åtanke när höstgöromålen lämna dig tid därtill, och tecknande

en uppriktig bror Salomon Malmström.

20 oktober från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma!

För Mammans tvenne senare brev får jag ödmjukast tacka. Jag erhöll det första genom ett Strängnäs-bud, nyss före min inträffande, oförmodade Strängnäs-färd, och det senare med en Sela-bo, pastor Tyselius, i förrgår.

I följe av Mammans första brev, slöt jag att Wikström måtte vara ankommen till Strängnäs och var ej litet angelägen om att komma in hit för att få kläder och muntliga hälsningar. Men därpå bedrog jag mig, likasom på allt annat, som jag väntat från Wikström. Mamma nämner i det senare brevet, att han skulle hava skrivit till mig "*directe* på Selö". Huru med detta brev förhåller sig, förmår jag ej inse, men troligen har det väl aldrig blivit bragt på papperet, ty jag har på tio veckor ej haft någon rad av W-ms hand och har numera måst uppgiva hoppet om att någonsin få någon *billete* från honom. Skulle det ovannämnda brevet hava kommit till Selö,

^A 52 km fram och åter

så hade jag ganska säkert fått det, ty det har gått flere bud häremellan, sedan jag kom till Strängnäs.

Mamma gratulerar mig att nu vara i besittning av en färglåda och önskar, att den nu måtte vara i flitigt bruk, men vad tyckes väl? Jag har ej begagnat den mera än till ett enda porträtt. Saken förhåller sig så, redan för länge sedan började jag misstänka huruvida jag ägde egentlig kallelse att bliva målare, en viss svårighet att behandla färgerna tyckte jag mig märka i alla mina försök att måla, såväl i Gustafs porträtt, som de få andra. Händelsen gjorde, att jag i somras upptäckte en särdeles vacker blålera vid sjöstranden vid Aljö. Jag försökte torka den och sedan med pennkniven utskära ansikten i upphöjt arbete. Som jag tyckte mig ha tämlig framgång, blev jag beständigt mera livad och ihärdig men föresatte mig att ej ännu så länge nämna därom för att undgå misstanken av en tusenkladd. Sålunda tillverkades huvuden av Saturnus, Ariadne, Bellman (kopierad efter ett porträtt i gravyr) och sist ett Neptuns huvud. Allt som jag märkte min förkovran, stärktes och tillväxte min håg. Nu nämner jag likväl detta, på det Mamma ej måtte vänta sig få se några bjärta målningar av min hand utan blott några basreliefer i lera.

Ack, vad det skall bliva roligt att en gång få läsa Lindebergs skrifter, såsom Mamma lovat mig, jag har ej läst mera av honom än vad som stått i Aftonbladet, d.v.s. blott väckt min nyfikenhet.

Berndt lärer ej skriva denna gång, jag får således framföra hans sonliga hälsning, i vilken även jag förenar mig, blivande städse

en lydig son S. Malmström

21 oktober från Strängnäs till system

Min söta Syster!

Jag tackar dig hjärteligen för din nätta, lakoniska skrivelse, vilken jag erhöll innesluten i Mammans brev. Som nu ett ypperligt tillfälle erbjödes att med en till Närke resande kamrat, Bogman, få brev kostnadsfritt och ovägda transporterade till hemmet, så griper jag tillfället an för att besvara ditt brev. Jag minns likväl ej, om däruti var något, som speciellt fordrade svar, jag läste brevet som hastigast och har sedan, jag vet ej varest, förlagt det, men om så var, så får jag härmed lov att uppskjuta till en annan gång, då jag kan hinna få reda på det bortkomna brevet. Troligen är brevet hos Berndt, ty han lånade det för att läsa.

Du har väl fått mitt sista brev, som jag lade på posten här genast vid min ankomst till Strängnäs. Jag gissar att det ej kunnat vara framkommet när du skrev ditt brev till mig, men när du skrev till Berndt sist, borde det ha anlänt.

Jag fick genom ditt brev veta att ni skulle på bröllop, och av Berndt fick jag i går den under rättelsen, att bröllopet redan varit och ännu mera, att det varit roligt, att Calle Hoff med syskon m.fl. bevistat det, att ni dansat o.s.v.

Som jag genom Berndt redan förut visste av denna fest, så var det ej så alldeles utan, att icke jag gick här och hängde läpp den dagen, över att jag ej då var hemma.

Jag är idag till följe av den fullkomligt höstlika väderleken, varav mitt humör nästan slaviskt beror, ungefär vid samma bittra lynne, som jag var, då jag i midsomras gav dig en örfil för det du kom att navra nytt på min nya rock. För att ej nu väcka emot mig samma förbittring som då, har jag väl sökt, så vitt möjligt varit, att befria detta brev från all anstrykning av mitt lynne, men det har därigenom blivit så mycket mera kärvt, troligen hade jag gjort bäst om jag ingen gång skrivit idag, men det är nu en gång gjort.

Framskaffaren härav reser nu på kondition till fru von Hofsten i Knista, blir således granne till Holmstorp och torde så komma att förnya den bekantskap, han såsom brevbärare ämnar börja vid förbifarten av Holmstorp.

Hälsa Gustaf broderligt, ävensom Wikström, ifrån din
trogne bror S Malmström

4 november 1834 från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma!

För Mammans kärkomna brev ävensom skickningen med Seger får jag ödmjukast tacka. Jag hade ej mer än ett par hela byxor, mina svarta, de blå voro hos en skraddare för att lagas. I denna min nöd kom nu Seger som en hugsvalelsens ängel och medförde kläder hemifrån. Härav kan Mamma föreställa sig, huru välkommet allt skulle vara, och jag tackar Mamma ännu en gång ödmjukast för strumpor, strumpeband, o.s.v. Ja, dessa senare voro ej litet kärkomna, helst som jag allt sedan i somras gått och hankat utan strumpeband, vilket ej förorsakat mig litet bekymmer, emedan jag fruktade, att någon skulle få se mitt elände och utbrista som Erasmi Montani bror hos Holberg "*Han er saa lærdt at haasene hænge ham paa hælen*".

Hösten har nu utbrett sin töckniga slöja över naturen, men även i denna skepnad tycker jag naturen skön. Jag var nyss på morgonstunden ute och promenerade ut åt landsvägen, föga generad därav, att isbarken piskade mig i ansiktet, och att de gula, avfallna löven gnisslande virvlade omkring mig. Härifrån sedd och i denna årstiden förefaller mig alltid den präktiga, sexhundraåriga domkyrkan skönast i sitt dystra majestät, såsom ett talande minnesmärke från den dunkla, kraftfulla medeltiden. Med slika drömmier roar jag mig också ibland i ensamheten.

Mitt entusiastiska deltagande för kapten Lindeberg har verkligen svalnat mycket av, sedan jag hört honom karakteriseras av personer, som personligen känna honom, ibland andra hans dotter. Så har han skiljt sig vid tre hustrur efter varandra, vilket åtminstone bevisar, att han i själsstorhet är Sokrates vida underlägsen, ehuru han tycks hava för avsikt att bereda sig den store grekens öde och ryktbarhet. Emellertid skriver han mästerligt, och jag är verkligen på det högsta nyfiken att få en gång läsa hans samlade skrifter. Han är allmänt, så väl av sina fiender som vänner och beundrare, erkänd för att vara en av våra yppersta författare i sitt slag. I Norrige lär han vara alldeles avgudad.

Bogman lär ej gjort sig särdeles bråttom från Holmstorp, fann jag av Pappas brev, det var ju en hygglig och munter yngling det?

Ehuru jag verkligen kunde ha skäl att låta Wikström vänta lika länge på brev, som han lät mig vänta, skall jag dock med nästa postdag skriva till honom och Gustaf.

Berndt beder om sin hälsning hem genom Mammans lydige son
Salomon Malmström.

5 november 1834 från Strängnäs till system

Älskade Syster!

För ditt brev tackar jag på det innerligaste, att det var ytterst kärkommet kan du väl föreställa dig. Nu har väl i Närke, liksom här, fruktan för koleran betydligt givit sig, likväl har jag uppå min patronii begäran allt hittills var tredje morgon ordentligt intagit en sorts preservativpiller,

som en charlatan, apotekaren här, förstått sig på att skaffa liten kredit, likväl har jag aldrig särdeles trott på kraften av detta medikament.

Fullkomligen igenkände jag Bogmans trankila väsende, då jag fick veta huru länge han uppehållit sig vid Holmstorp. Jag föreställer mig att han med sitt glada och lätta lynne sökt göra munterheten allmän hemma och skingra de mörka höstmolnen. Hos den andryga fru von Hofsten torde ej trevnaden för honom bliva så särdeles stor.

I söndags var det bal här, den skall hava varit trevlig. Jag var ej där, ehuru jag var bjuden, ty jag drog för starkt i betänkande om jag skulle kunna visa mig utan handskar. Härav skönjes att jag ännu har en stor respekt för baler. De, som varit med, prisade balen mycket, till min bittra grämelse.

I brist på ämnen måste jag här avbryta. Berndt hälsar dig oändligen. Hälsa mycket till Gustaf och Wikström ifrån

din bror Salom. Malmström

(Slutet av 1834) från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma!

Vore jag ej den sämsta brevskrivare i världen, så skulle jag väl nu ha riktigt innehållsdigra brev att traktera med, ty jag var uppe redan klockan fyra i morse och satt rustad med pennan i hand klockan fem för att skriva till Pappa och Mamma, men häruti är jag Gudnås en ynkelig klåpare, som kan bevisas därav att jag blott fått färdigt några torra rader till Pappa och likväl skrider klockan nu på åtta. Det går ej nu an att fylla flere brev med drömhistorier, ty så har jag gjort med ett redan, och när jag ej har något bestämt ämne att skriva om, så är jag nästan tvungen att gripa mig an med några dylika fantasterier, varöver jag kan så utbreda mig, ty eljest blir mitt brev stelt och utpinat.

Jag tackar ödmjukast för Mammans kärkomna skrivelse. Det var brav besynnerligt, att Wikström gick så klent ut med sin information för Gustaf att den måste upphöra, han var likväl mycket omtyckt, när han var hos prosten Ekström i världen, och då hade han ändå en trög discipel att göra med. Jag har ej haft något brev från Gustaf sedan [han] kom till Örebro, men jag hoppas att han tar sig brav ut med rektor Gumælius, oaktat dennes häftiga sinnelag, ty han var dock alltid en rättvis lärare. Jag kan tro Gustaf strävar väl nu, [att] komma ut *quarta* på detta år, ehuru därmed väl ej kan vara så särdeles brått.

Mamma uppmanar mig att laga så jag får lära dansa i vår. Detta är visserligen också min önskan, ty jag inser nog mitt behov i den vägen, och blir därtill tillfälle så skall det väl ej försummas. Jag får ju dessutom beständigt [*resten av brevet (en tredjedels sida) saknas*]

Okänt datum till systern

Min goda Syster.

I den akt och mening att skriva dig till, är jag väl nu på benen, i denna akt och mening är det väl också som jag idkeligen gnuggar mina sömntunga ögon för att därigenom driva bort skuggorna från drömvärlden och öppna förhänget till ett redigare, mera sansat men också torrare liv. Som detta ej lätt vill låta sig göra, och jag likväl ej vill lämna ditt brev obesvarat, så vet jag ej annan råd än att förtälja dig en dröm, som jag redigt och väl minns.

Jag tyckte jag satt eller stod vid randen av en djup dal, sorglös och tanklös, drömmande, ehuru vaken. Då visade sig för mig en bländande gestalt, som med ett vänligt leende öga betraktade mig och vinkade mig med sig utföre den vänligt blomstrande dalen. Jag försvann med den

sireniska gestalten allt djupare ned i den ändlösa dalen, som blev allt brantare. Rusad av trolldom störtade jag mig dock utför avgrunden, när jag äntligen nått botten, förvandlade sig den tjusande dälden i vilda, råa klippor, vilka oöverstigit kringskansade platsen där jag stod. Framför min fot öppnade sig ett mörkt ändlöst svalg, i vars hemska gap min häpna blick inträdde, förgäves sökande dess botten.

Den tjusande gestalten förvandlades även, och i vilddjurskepnad nalkades den mig för att störta mig utför den nära branten. Dunkelrött brann dess infernaliska blickar, då de betraktade mig, och ett vilt rovbegär avspeglades tydligen i dess lågande ögon. Jag snyftade högt av en outsäglich ångest. Vilddjurets ramar omslöt mig. Jag darrade i varenda led och hoppade till av fasan, som betog mitt väsen.

Av denna häftiga rörelse vaknade jag, torkade ångestsvetten av pannan och tårarne av kindbenen, men sedan jag fått någon sans igen, grubblade jag på vad denna dröm hade att betyda.

Adieu söta Syster,

din uppriktige bror Salomon

20 december 1834 från Aljö till modern

Min hulda Mamma!

Återkommen till ensligheten på landet vill jag nu skriva några rader till Mamma i den förhoppning, att mitt brev måtte framkomma till julen, eller åtminstone under julhelgen.

Under sorlet och vimlet de sista dagarne av terminen var det mig ej möjligt att få tankarne tillräckligt samlade, nu har jag visserligen tillfälle därtill, såvida nämligen jag har några tankar att samla.

Jag tackar ödmjukast för Mammans kärkomna skrivelse. Gud skall veta, vad nöje det är för mig att då och då få några ord hemifrån, någon gång få höra en kär "hemlandston", och jag tackar än en gång innerligast för detta nöje.

Jag är på visst sätt nöjd med att ha kommit tillbaka i ensamhetens sköte, ty jag äger nu bättre tillfälle att ostörd få fantisera för mig själv, men visst är det ibland litet ledsamt att ej ha någon, åt vilken jag kan meddela mig, ty det har jag ej och får finna mig därvid. Jag har Gud ske lov förmåga att arbeta och är ej bland de olyckliga, som frukta för sitt eget sällskap, tvärtom, när jag sitter för mig själv på min kammare under de långa kvällarne och emellanåt lyss på den vinande blåsten, som stryker förbi knutarne, så tycker jag mig ha rätt trevligt, och kommer jag mig väl i gång med mina ler-formningar, så kommer jag också i mitt riktiga esse. För porträttmålningens skull hann jag ej stort arbeta på mitt bildhuggeri under terminen, men nu skall jag väl gripa mig an därmed så mycket flitigare. Ack, om jag i denna väg kunde vinna någon högre fullkomning, huru lycklig skulle jag ej då bli!

Jag förmodar att Gustaf nu är hemkommen och roar sig efter förmåga. Jag skrev till honom för ett par månader sedan, men Gustaf gör sig, såsom vanligt, ej bråttom, när det kommer an på att skriva brev, så att jag tills dato förgäves väntat svar från honom. Sedan han nu kommit hem, kan han väl ta sig en stund ledig för att skriva mig till några ord.

Syster Charlotte vart väl så förbluffad över mitt brev med den fantastiska drömmen, att hon ej visste vad hon skulle svara, och jag kan ej undra därpå. Emellertid kan jag nu försäkra, att jag ej sedan haft någon dylik dröm, och jag hoppas således ej vidare behöva fylla mina brev med slika spökerier.

Jag får tillönska Mamma all möjlig glädje under den tillstundande julhelgen samt det snart ingående nya året, i synnerhet att Mammans ögon^A måtte bliva bättre. I hopp om fullbordan av denna min innerliga önskan slutar jag och tecknar med barnslig tacksamhet

en lydlig son Salomon Malmström.

Min hälsning till syskonen anhåller jag Mamma är så god och framför.

(Början av januari 1835) till modern

Min hulda Mamma!

För Mammans kärkomna skrivelse, som jag nyårsdagen riktigt inhändigade, tackar jag ödmjukast. Jag skrev hem i den tro, att mitt brev skulle framkomma ungefär till julaftonen, men det lär ej ha inträffat, som jag ser av Mammans brev.

Mamma undrar på att jag ej skickade någon av mina små arbeten hem med Stenström, och se här, vad jag därpå har att svara. Mina lerarbeten äro så sköra, att jag ej tordes skicka dem med av fruktan, att de kunde bli söndermalda i grund. När jag reste till Strängnäs i höstas, sökte jag med all sorgfällighet inpacka dem, och det oaktat gingo flera förlorade, och jag ville därför ej en gång nu taga dem med hit av fruktan för samma händelse, utan de ligga kvar i Strängnäs, och utom dessa hade jag bara några teckningar att skicka – ty de porträtter jag målat äro ej i mina händer – och det tyckte jag ej vara stort lönt att sända hem, men nog skall jag säga Mamma, att jag tänkte därpå.

Nu skall jag väl börja tala om huru min julhelg passerat. Dagen före julaftonen föreslog mig insp[ektor]. Söderblad^B att göra familjen sällskap på en resa till Sparreholm, ett ställe beläget på andra sidan Malmköping. Resan skulle anträdas dagen därpå i god tid. Jag tackade naturligtvis för anbudet och började betänka dess antaglighet. Jag tillstår, att jag ej hade särdeles applikation för att resa ut bland främmande folk för att där i en vrå få sitta och begäpa förut osedda fysionomier. Men, tänkte jag sedermera, det kan ändå vara nyttigt att få skaka skol-dammet av sig, och detta är ett tillfälle att få lära sig vistas bland främmande folk, och om jag också denna gång bär mig stelt och tölpaktigt åt, så skall det väl dock slutligen lyckas mig att slipa bort det stela och tölpaktiga. På grund av detta *raisonnement* antog jag propositionen.

Julaftonen om morgonen anträddes resan. Inspektorn själv var hemma, men hela övriga familjen och jag med – sade hunden – begåvo oss å färde i den stränga kölden, i anseende till vilken vi ock voro på det ovigaste och mest lunsiga sätt bepälsade. Det skrala slädföret gjorde, att vi ej framkommo förr än kvällen, ehuru vägen blott var 7 mil. Allt som vi kommo närmare resans mål, började jag läsa över huru jag skulle bocka mig, hälsa från insp[ektor] Söderblad o.s.v., men det oaktat fruktar jag nästan, att jag glömde denna senare omständighet, varöver jag ej är litet oroad.

Aftonen blev munter, såsom vanligen är fallet med julaftnar. Julklappar utdelades bland husets väldiga barnaskara. "Om jag vill minnas, så voro de sju, jo, jo, det var sant" heter det i Hönsgummans visa^C, och så var också förhållandet här. Utom dessa och föräldrarna utgjordes familjen av en vid pass fyrtioårig mamsell, tämligen klotformig till skapnaden, med ett par släpkära talgiga ögon och en vemodig min, som tycktes beklaga den flydda ungdomstiden, samt av en gammal f.d. fänrik, vilken – en naturlig bror till godsets högvälborne ägare – nu lever såsom ett gammalt inventarium hos inspektorn. Denne var på visst sätt den originellaste

^A Salomons senare ögonbesvär kanske hade ärftliga orsaker. Brodern Gustaf klagade senare i flera år över problem med sina ögon.

^B Inspektor på Aljö gård. Det var den familjen, som Salomon hade kondition hos.

^C Då välkänd visa, skriven år 1751 av kyrkoherde Olof Carelius.

person, jag såg under hela resan. När han fick höra mitt namn, började han efterfråga, om jag ej var son till den eller den eller den Malmström, som han hade känt, men då detta ej ville slå in, sade han, under det han rev sig i peruken, "Nej, jag ger det här fan, jag ser jag lär ändå ej lyckas att räkna släktskap med herrn." Härpå vände han sig till småbarnen och berömde den, som höll minsta stojet. Huru jag fann mig i detta hus och detta sällskap, skall synas av de andra breven.

Jag får tillönska Mamma ett gott nytt år, och förbliver en lydlig son

S. M-s-m.

(Början av januari 1835)^A till systemen

Min söta Syster Charlotte!

Jag tackar dig innerligen för ditt kärkomna brev, ävensom för din välgångsönskan på det nya året, och får jag tillbaka önska dig all trevnad och glädje på detta ingångna år.

Jag började i mitt brev till Mamma en skildring av min jul och vill nu därmed fortsätta. Således är det bäst, att du ej läser längre av detta brev, förrän du fått läsa Mammans.

Jag fick mitt logis vägg i vägg med barnkammaren, och som julottorna äro något särdeles intresserande för barn, så voro alla mina grannar ganska tidigt uppe, kl 4 om morgonen efter vår ankomst, och sedan var det ej för mig att tänka på någon sömn, emedan de tillrustade sin kyrkresa under ett gräsligt larm. Huru jag sedan tillbragte min förmiddag minnes jag ej så noga, men att jag ej hade särdeles roligt, det kommer jag ihåg. Till middagen reste jag i sällskap med värden i huset till Malmköping. Så snart dinéen var slut, ordnades spelborden och jag måste sedan under den odrägligaste ledsnad trampa golvet och granska väggar och möbler ända till kl 9 om kvällen, då äntligen spelarne bröto upp från sitt dagsarbete.

Ann-dagen, hej, då rustades till ett dundrande kalas på Sparreholm. Då var det ett spring och ett fjäsk i dörrarne, så Gud sig förbarne. Då voro alla människor yra i skallen utom fänriksinventariet och jag, vi sutto i en vrå och filosoferade över det odrägliga i kalastillrustningar. "Och nu, nu får jag lov att dansa med mina gamla stela ben och mina grå hår" brummade fänriken. "Och nu, nu måste man bocka sig till höger och vänster, så man kan bli huvudyr och dessutom vara klädd i frack", tänkte jag. Men det hjälpte ej.

För att slippa att bocka hela väggarne utefter på en gång, höll jag mig inne alltifrån gästerna började anlända och gjorde på det sättet ifrån mig litet i sänder. Då dörren en gång öppnades, blev jag alldeles förbluffad, ty jag igenkände på den inträdande gästens graciösa hållning, den jag visst ej hade kunnat gissa, inspektör Rundbeck. Han varseblev ej mig, och jag ville i följd av mitt sturska lynne ej vara den som gjorde första steget att för nya bekantskapen. Emellertid gick jag och fixerade honom skarpt och märkte slutligen att han stundom såg förstulet på mig. Då vi sålunda förfarit en god stund, kom han äntligen och frågade mig, om jag ej kände igen honom, och nu var isen bruten. Jag hade rätt roligt i hans sällskap, han bjöd mig till sig till följande dagen, men som jag ej hade någon häst att kommendera, måste jag lämna hans anbud ur sikto. Då vi skildes åt, bad han om sin hälsning till Holmstorp, vilken jag nu härmedelst får framföra.

Balen varade till kl 6 om morgonen, och jag deltog även något i den, ty, tänkte jag, jag är här ibland alldeles obekant folk, och om jag bär mig dumt åt, så kan det således ej väcka någon uppmärksamhet bland en publik, som jag kanske aldrig mer får se. Sedan samtliga gästerna rest, skildes även jag från sällskapet och sökte sängen, men yr av dansmusiken och stojet hade

^A Odaterat, men hör naturligtvis ihop med brevet innan.

jag ej lätt för att somna och då jag äntligen slumrade in, hörde jag beständigt huru kadriljerna gnällde i öronen.

Fortsättning torde kunna läsas i Gustafs brev.^A

Jag förbliver städse en uppriktig bror

Salomon Malmström

(Början av 1835) från Strängnäs till systemen

Min goda Syster!

Jag tackar dig innerligen för ditt brev, det är mig alltid på det högsta kärkommet att se mig ihågkommen av dig.

Jag får nu lyckönska dig att hava börjat din nattvardsläsning. Att du med hopp och förtröstan måtte bereda dig att gå vår Frälsare till mötes och i utövandet av hans lära finna din glädje och din sällhet, det är vad jag av uppriktigt hjärta önskar dig.

Vad skall jag nu skriva om? Jo väl, om en bal hos biskopens. För nu jämmt åtta dagar sedan blev jag helt oförmodat inviterad att infinna mig hos biskopens för att där passera aftonen. Jag ville ej tro att det var sant men kunde ej heller övertyga pigan, att hon hört galet namn, och måste därför, ehuru med mycken suckan och pustan, börja borsta och putsa och på allt vis laga mig i ordning. Med bävande hjärta anträdde jag också min färd till bestämd ort, likväl höll jag mig dock vid friskt mod, men när jag inträdde inför den församlade noblessen i ett rum, ibland de praktfullaste jag sett, då önskade jag mig långt bort och kände att jag med mera mod skulle sett döden i ansiktet, men nu var det för sent att vända om.

Jag har varit för vidlyftig i min inledning och måste därför vara så mycket kortare i själva beskrivningen. Det börjades dans, som också senare fortsattes till kl. 12 på natten, och vari jag efter förmåga [deltog], och jag hade så roligt som jag med min sällskapsskygghet kunde ha.

Adieu, min söta Syster. Din

trogne bror S Malmström

12 februari 1835^B från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma!

Länge väntade jag på brev hemifrån och länge förgäves. Jag började fundera på både ett och annat men föll äntligen på den tanken, att det blott var Wikströms avresa, som avvaktades, och jag bedrog mig ej däruti. Jag tackar ödmjukast för Mammas skrivelse, det var roligt att få höra att det varit friskt hemma under vintern, om också ej särdeles roligt. I detta fall har jag dock ej heller haft särdeles att skryta över, ty med undantag av julresan och ett 2 dagars vistande i Strängnäs under trettonhelgen, så tillbragtes mitt liv under vintern beständigt hemma och på kammaren, men man vänjer sig även vid detta liv, och för en yngling, som ej skyr arbete, är det ej illa passande, och sålunda blev jag så van vid mitt ensliga liv, att jag knappt önskade mig tillbaka till Strängnäs, dit jag dock nu med frisk kropp är lyckligen anländ. Jag kom hit i fredags. Som sjön genom töväder blivit försvagad, måste vi taga till godo att resa landvägen, som är 3 mil, och det var den dagen ett starkt yrväder, som låg oss i ansiktet under största delen av resan, som därigenom blev på intet vis agreabel. Wikström

^A Detta brev är inte bevarat.

^B Är daterat 1834, men det måste vara fel eftersom Wikström enligt andra brev är svårt sjuk vid denna tidpunkt.

kom också den dagen hit och fägnade mig med färska avisor hemifrån, som naturligtvis voro mig ganska kärkomna.

Nu är jag åter i ordning här, men den tanken att jag snart måste skiljas från Berndt gör att denna Strängnäs-sejour ej vill synas mig bliva särdeles trevlig, och troligen kommer jag ej att finna mig häruti, förr än en tid sedan skilsmässan redan gått för sig.

Mina sommarkläder äro i rätt gott tillstånd ännu, ehuru jag begagnade dem varje dag ända in uti oktober månad. Vad mina skjortor beträffar, så har jag visst ingen brist på sådana, men en stor del av dem äro dels urväxta, dels söndriga.

Jag slutar nu med hälsning från Berndt och Hoffen, och förbliver jag städs Mammass

lydige son Salomon Malmström.

13 februari 1835 från Strängnäs till systern

Min goda Syster!

Jag tackar dig på det innerligaste för det kärkomna brevet med Wikström. Du frågade mig i ditt förra brev, huru det förhölle sig med färgerna, som skulle genom mig förskaffas från Stockholm för halvtannat år sedan. Dessa färger hava alltsedan dess legat i min koffert men blevo genom min oförlåtliga nötaktighet avglömda i midsomras, så att de då ej kommo med hem. Genom samma nötaktighet glömde jag även av att besvara denna din fråga i mitt förra brev, men nu erinrar jag mig den.

Vad åter lakan beträffar, så får jag tillkännagiva, att jag väl har sådana i mitt förvar, men att det är mycket möjligt, att jag ej kommit att omnämna det för Berndt, och att han därför skrivit och begärt. Örngott har jag däremot inga, jag fick ej sådana med mig sista terminen jag reste hemifrån.

Ännu en fråga att besvara. Om jag står fast vid beslutet att resa till Stockholm i sommar för att engageras vid de Fria Konsternas Akademi? Härpå får jag svara, att min kärlek för konsten ingalunda är i avtagande, och att om jag någon gång hyser någon tvekan i detta fall, så är det blott med avseende på min oprövade fallenhet eller svårigheten att här vinna mitt uppehälle men härrör ingalunda från bristande lust. Flera hava rått mig att först taga studentexamen och det på den *raison*, att först och främst jag såsom student skulle hava vidare mera lätt för att bli upptagen vid denna akademi; för det andra borde jag, såsom beträdande en av de mest ovissa levnadsbanor, laga så att jag ägde någon annan utväg öppen, i fall jag framdeles erfore att jag på denna väg ej kan komma till någon högre fullkomning, och sådana utvägar har jag gott om såsom student, men ej såsom djäkne.

Jag fann detta råd mycket förståndigt, men dess verkställbarhet föga möjligt, ty till en studentexamen fordras även penningar, och var taga bröd i öknen? Jag har väl tänkt sälja mina böcker, men det blir ändå ej stort, jag kan få för dem. Se här mina tankar i detta ämne.

Jag önskar dig all lycka och sällhet och förbliver din

trogne bror Salomon Malmström

Berndt hälsar så tusenfalt.

24 februari 1835 från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma!

Med glädje emottog jag och med rörelse läste Mammas skrivelse, genomdåd av den innerligaste kärlek mot en son, som visserligen ej ännu givit något säkert bevis på att han är värd denna kärlek. Jag kan ej i ord uttrycka min tacksamhet för Mammas uppoffrande kärlek, men skall det bliva mitt yttersta strävande att genom gärningar göra det, att genom arbetsamhet göra mig dessa uppoffringar värdig, och jag hoppas att så länge jag äger ett minne, så skola Mammas försakelser för min skull och mina förbindelser däremot troget förvaras i min själ.

Med min studentexamen kan jag vara färdig till hösten, och således är det ej, åtminstone ej för mina studier här, nödvändigt att söka någon kondition, utan om jag får komma hem i sommar, så kan jag väl lika brav fortgå med mina förberedelser där, som någonstädes annars.

Mammas brev till Berndt framkom just i grevens tid, två timmar innan han reste. Det var ett sorgligt avsked, jag hade då ej på längre tid fällt något tår.

Jag har – naturligtvis genom Berndt – erhållit fritt tillträde i assessor Ekmarcks hus, och har jag av denna bekantskap mycket nöje, ty där undfågnas jag ständigt med konstalster, med målningar och gravyrer och, vad som ännu mera är, med härliga byster, efter antiken avgjutna, vilka jag, som aldrig förr sett några bildhuggararbeten av värde, aldrig kan se mig mätt på. Även har jag fått löfte på att få låna av dessa samlingar, och jag skall väl, så mycket mina studier tillåta det, begagna mig härav. Assessor Ekmarck är den, som i synnerhet rått mig att bliva student, innan jag begåve mig till Stockholm, och den, på vars råd jag i detta avseende fäste största uppmärksamheten.

Det var ledsamt att få höra omtalas, att Pappa varit sjuk, ehuru det var roligt att även med detsamma få underrättelse om hans tillfrisknande.

Mina koncepter lära nu till det mesta vara medtagna, varföre jag känner min plikt att här avbryta. Jag hoppas Mamma framförer min hälsning till Pappa, och framhärdar Mammas tacksamme son Salomon Malmström.

24 februari (1835) till systemen

Min goda Syster!

Av Mammas brev erhöj jag åter ett rörande bevis på din ädla, försakande syskonkärlek, du vill lämna understöd för mina studier av dina egna tillgångar. Varigenom har jag gjort mig förtjänt av denna ömhet, som du hyser för mig. Jag var alltid lättretlig, ofördragsam och förarglig, och huru vedergäller du nu detta? Ja, du är ädlare än jag. Det är min skam att så är, men jag tvekar icke att tillstå det, ehuru egenkär jag än må vara.

Berndt har nu rest, han for i förrgår (i måndags). Jag var dagen förut bjuden till assessor Ekmarck på middag och dracks där Berndts välgångsskål, som med värma proponerades av hans *patronus* och med värma tömdes av mig. Denna skilsmässa var verkligen brav påkostande för mig. Ibland de tolv, som nu reste till Uppsala, hade Berndt utmärkta betyg, och kan man således säga, att han reste härifrån med heder.

Det är nu här full marknad, folket har småningom vaknat och kuska om varandra med sina åktrossar, träta och svärja obarmhärtigt, så nu är här livligt nog. Något roligt av marknaden har jag visserligen icke anledning att vänta, men jag är under dessa dagar befriad från gymnasielektionerna och själv herre över min tid, och däröver glädes jag mest.

Jag lyckönskar dig till din nattvardsläsning! Måtte du med glädje och lugn gå denna viktiga högtid till mötes!

Jag måste här avbryta med hälsningar från Berndt genom din uppriktige bror Salomon Malmström.

Wikström, som just nu kom hit, ber om sin hälsning hem.

18 mars 1835 från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma!

Ödmjukast får jag tacka för Mammans kärleksfulla brev. Just som jag i går aftons tänkte företaga mig att besvara detta, så kommer prosten Bodin med ett papper, en program på latin, som han nödvändigt vill att jag skall hjälpa honom att renskriva och till och med ha arbetet färdigt samma afton. Som jag ej gärna kunde säga nej till hans begäran, så måste detta genast företagas. Men det är ej allom givet att dechiffrera hans kråkfötter, särdeles när deras innehåll är på latin, emedan de blott bestå av små lutande streck, som kunna tagas för att betyda vilken bokstav som helst, och jag hann på hela kvällen ej slut på detta arbete. För att sluta det och dessutom hinna skriva hem, varmed jag för detta hinder ej ansåg mig berättigad att uppskjuta, har jag måst börja denna min dag, när andra ha midnatt och har nu, kl. 3 på morgonen, äntligen slutat mitt tunga renskrivningsarbete.

Men som jag genom denna strapats måst avstå nästan hälften av min vanliga sömn, som är ungefär 6[?] timmar, så är jag ej nu[?] särdeles kapabel att skriva brev och måste bedja Mamma om förlåtelse, att jag kommer med sådan här smörja utan innehåll och sammanhang. Till Syster hinner jag ej skriva, och det måste hon överse, men till Gustaf är jag tvungen, ty han har nu alltför länge fått vänta på brev från mig.

Vår termin här kommer att slutas till pingst enligt ett särskilt förordnande, emedan gymnasiehuset skall repareras och ändras.

Hans högvördighet har, permitterad från sina politiska värv, nu en tre veckor skänkt Strängnäs äran av sin närvaro. Få se huru länge det fortfar, emellertid visar han sig nu som alltid med honung på tungan och ilska i hjärtat.

Här måste jag avbryta mitt sladder med en broderlig hälsning till Charlotte.

Mammans lydige son Salomon.

3 maj 1835 från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma!

Med hjärtans fågnad emottog jag breven hemifrån, och med glädje är det, som jag nu går att besvara dem.

Jag tillbragte min påsk vid Aljö tillsammans med en av mina kamrater, som spelat för Valentin under terminen och därför blev ditbjuden, vi hade rätt trevligt tillsammans. Jag ritade och läste om dagarna, och så emellanåt voro vi bortikring i grannskapet, hos pastor Tyselius o.s.v., och våra åtta dagar förgingo på det sättet fort nog.

Gud ske lov, nu har Maj, blomsterguden, anlant och börjat ingjuta sin levnadsfriska glättighet i allt levande. När jag sitter så här om morgnarna vid fönstret och ser huru gräset börjar skjuta upp på grannarnes tak (det enda gröna man ser i en stad, undantagandes fruntimmerskapporna) och hör fågelkvittret utanför fönstret, då förvånas jag just och tycker mig plötsligen hava inkommit i en ny värld. Det är ändå härligt att leva om våren, då vilar sådan frid och lugn över allt skapat, att jag ej förstår huru människan då kan kivas.

Nu börjar jag just också att längta efter att komma på landet och det vid den trevligaste årstiden till. Jag hade för en tid sedan brev från Berndt, han berättade då, att han även vid ungefär samma tid hoppades inträffa vid Holmstorp, men troligen kommer han ej att taga denna vägen.

Här är den ena dagen just som den andra, så att det ej är lätt att utom sig samla några ämnen att skriva om, det är således väl ej särdeles underligt om jag, som ej har något rikt inre förråd, ser mig nödsakad att här avbryta av brist på materialier till ett större brev.

Jag förbliver städse Mammans

lydige son Salom. Malmström.

6 maj (1835 från Strängnäs) till systemen

Min goda Syster!

Nyss uppstigen har jag satt mig till bordet i den fulla akt och mening att skriva dig några ord till svar på ditt brev, för vilket jag på det högsta får tacka dig, men få se, några måtte dessa ord också bli, ty vädret är sömnigt och jag ävenså. Det regnar idag – för första gången på lång tid – och himlen ser så gråmd ut, att jag tycker någotvar skulle vara rätt belåten att få vistas under tak, men tättingarna flaxa och snattra lika rasande, och kajorna kring tornet låtsas alls icke om det fula vädret. Jag måste väl således också ej fälla modet för regnets skull.

Här var den sista april efter vanligheten den så kallade valborgsmässobalen och då var det ett ypperligt tillfälle att få dansa, men som jag ej gittat bjuda upp åtta dagar förut, så fick jag också helt vackert sitta där hela kvällen.

Det var en särdeles nyhet att prostinnan Wangstelius ämnar sig till Övratorp. Få se huru herr Aron kommer att trivas så där uppe i skogen, men så får han ej så långt till Lannafors.

Jag förbliver din tillgivne bror

Salomon Malmström.

Hjärtliga hälsningar till Gustaf, jag hinner omöjligt skriva till honom nu.

27 juni 1835^A från Holmstorp till kusinen/systersonen Carl Gustaf Styffe

Min redlige bror.

Hundrade gånger beder jag dig om förlåtelse för mitt långvariga sölande med besvarandet av ditt senaste brev. Jag bekom [det] riktigt i julas, och nu är det midsommar! Vad under tiden hänt, har varit smärtande för mig att höra, förkrossande för dig. Jag vet vad du lidit genom förlusten av en far och en sådan far! Jag föreställer mig din förtvivlande sorg, och jag beklagar den, men vare det långt från mig att våga ens ett försök till tröst, ty den sorg, som emottager någon annan tröst än religionens och tidens, den är ej äkta.

Jag är nu, såsom du kan se, hemma och kommer säkerligen att bliva hemma till våren, då jag torde resa åt Uppsala, eller vart det eljest kan komma att bära av.

På Kristihimmelfärdsdagen i år dogo två av mina kamrater i lungdot – att denna dagen även skulle vara utmärkt för ett dödsfall inom vår släkt, anade jag ej då – och vi fingo sedan uppfylla den sorgliga plikten att ledsaga deras lik till graven. Jag glömmer aldrig den dagens högtidlighet.

^A Årtalet inte utsatt i brevet, men adressatens far Gustaf Styffe dog 28 maj detta år.

Begravningen skedde sista dagen, som jag var i Strängnäs, så att jag, återkommen därifrån, genast kastade mig på skjutsvagnen och reste så på natten och följande dagen hit hem. Redan på vägen uppsnappade jag ett oredigt rykte om ett dödsfall i slakten, hemkommen erhöll jag den sorgliga bekräftelsen på vad jag förut ansåg för ett blott prat. Jag erfor och sörjde den gemensamma förlusten av en älskad anhörig.

Som jag hört, lär du ämna dig till Uppsala i höst, jag gratulerar dig härtill på förhand, jag tänkte också mig stad i höst men måste dröja till våren.

Mångfaldiga hälsningar från oss alla till samtliga släktingarne på Karlsfors.

Din uppriktige vän Salomon Malmström.

14 juli (1835) från Aljö till modern

Hulda Mamma!

För all godhet och moderlig välvilja, som bevisades mig nu vid mitt senaste vistande hemma, får jag tillkännagiva min djupa tacksamhet. Jag är nu helbrägda framkommen till min bestämda vistelseort och mår här ganska väl och trevligt. Minnet och inbillningen äro de sällskapsbröder, som beständigt omgiva mig, och åt vilka jag med en varm hängivenhet överlämnar mig, så snart jag lyfter ögonen ur boken.

Men för att kunna ge Mamma fullt begrepp om min själs fantastiska strövtåg, vill jag här lämna Mamma en liten landskapstavla, föreställande utsikten från mitt vanliga sittställe (om jag så får säga) framför mitt vanligtvis öppna fönster, varifrån mina inbillningsresor taga sin början. Jag har förr, om jag ej missminnes, i brev till Mamma gjort utkast till lokalmålningen, och jag förnyar försöket, dels för att giva Mammans fantasier någon hjälp, ifall det skulle falla Mamma in någon gång att vilja föreställa sig den vrån i världen, där jag tillbringar min sommar, vid boken eller ritbrädet, dels för att själv öva mig i landskapsritning med pennan, och dels åter – ej det ringaste skälet – för att med något, om möjligt är, intressant ämne fylla mitt brev.

Mitt rum är beläget i övre våningen och med fönstret åt södra sidan, vadan solen ifrån middagsstunden tills fram på aftnarna baddar helt in i rummet, i övrigt är det en ganska trevlig kammare. Nedan för fönstret ligger närmast en liten trädgård, mitt igenom vilken alléen, som går till Aljö, är belägen. Trädgården är mycket liten och ådrager sig ej uppmärksamhet, när man så nyligen kommer från Holmstorp. Alléen fortsätter sin raka sträcka och åtskiljer tvenne ängar, som ligga jämte varandra nedanföre trädgårdstjappan.

Här fortgår på dessa ängar höbärgseln med all iver, och jag sitter och lyssnar på liarnas raska, taktmässiga väsande genom det stupande gräset eller på de mot eggjärnen skrapande liestickorna. Kring dessa fält sluter sig i en halvcirkel skogen, på ena sidan bestående av lövträd och på den andra av granar, och dessa dungar sluta min utsikt, som i min smak är ganska trevlig, i synnerhet i aftonstunden, då den nedstupande solen ännu matt och vemodigt beglänsar ängarna framför mig, kastar långa, obestämda skuggor efter träden, vars toppar glänsa av hennes strålar, och molnskyarna höljäs av en purpurrodnad vid hennes avskedskyss, och jag känner mig hänryckt av denna syn. Den äger något ljuvt-dystert, som förträffligt harmonierar med mitt lynne.

Här sitter jag nu vid detta fönster och denna utsikt om kring 12 à 13 timmar om dagen och läser Svea Rikes hävder av Geijer. Med rita har jag ännu ej börjat, ty det är blott 2 dagar, som jag varit hemma (det är idag måndag 14 juli, men Mamma får visst icke detta brev förrän om lördag åtta dagar till, ty det [?] länge, innan jag får skriva till alla anhöriga, och posten går ej från Aljö mer än en gång i veckan, så att brevet ej kommer att avskickas förr än åtta dagar i

dag till. Och då jag emellanåt tar mig några minuters vila, svävar min själ över till hemmet, och jag njuter i minnet av midsommartiden på Holmstorp, som nu för mig är ett rikt ämne till nöje. Ja, jag gläder mig nu mera av minnet än förut av verkligheten.

Det har i afton gått särdeles fort för mig att skriva brev, stilen har också blivit därefter, emellertid, så vitt Mamma är i stånd att leta sig fram till meningarne av dessa kråkfötter, så hoppas jag att Mamma är så god och förlåter mitt slarv. När tankarna rinna mig igenom huvudet, har jag aldrig ro till att skriva väl, en annan gång, när mina koncepter äro fattigare, blir visst mitt brev mera läsligt.

Jag förbliver

Mammas lydige son Salom. Malmström

20 februari 1836^A från Strängnäs till modern

Min hulda Mamma!

Ödmjukast får jag tacka för brevet och för de hoppgivande underrättelser, det medförde, jag blev sannerligen ganska uppfriskad därav. Vad min sjuklighet beträffar, så var den visserligen mycket mer nedslående för sinnet än plågsam för kroppen, den bestod av huvudvärk och frossbrytningar, men såsom jag numera någorlunda känner min kropps-konstitution, botade jag mig efter eget recept med kräkpulver och rabarber och har sedan den tiden befunnit mig rätt sunt.

Prosten Bodin har lovat mig 100 Rdr Rgs till låns, men detta räcker väl ej hela terminen i Uppsala, var jag då skall tillbringa återstoden vet jag ej, men till sommaren har jag flere konditioner på förslag, bland andra en hos en grevinna Posse i Uppland, om vilken prosten Bodin håller på att negotiera för mig, vid denna komme visserligen en stor svårighet nog i vägen, ty jag är allt nästan tarvligt ekiperad för ett sådant höggrevligt hus, och ännu värre bleve det för mig att skicka mig i det förnäma umgängeslivet – Mamma vet, huru stel min rygg är – emellertid bevisar detta, att min gynnare B-n har verklig välvilja för mig.

Jag har nu i det närmaste gjort ifrån mig här och reser om tisdag till Uppsala, i morgon tänker jag göra en påhälsning vid Aljö, och sedan blir det bara att packa in till en ny flyttning.

Notan, som Mamma begärde, följer härhos.

Med mina omständigheter står för övrigt till såsom förr. Jag förbliver med varm barnslig kärlek

Mammas lydige son Salomon M-m.

Min kärleksfulla hälsning till Syster, hoppas jag Mamma är så god och framför. Jag torde nu ej få tid att skriva, förrän jag tagit min examen i Uppsala.

20 februari 1836 – betyg från gymnasiet i Strängnäs

No 19

Utdrag av protokollet, hållet uti Collegium Gymnasticum vid Strengnäs Kongl Gymnasium den 20 febr 1836

^A Är daterat 1835, men av innehållet att döma bör detta vara fel.

§ 1

Ynglingen Salomon Malmström anmäldes vilja från Läroverket afgå till Academien i Uppsala och i sådant avseende Betyg undfå.

Vid Handlingarnes genomseende befanns, att S Malmström är född år 1817 den 17 oktober uti Wintrosa i Nerike, intagen uti Örebro Skola år 1826 18/9

därstädes genomgått {första / andra / tredje} Afdelningen samt Rectors Class

intagen vid härvarande K Gymnasium år 1831 23/9

härstädes genomgått {Nedra / Öfra }Afdelningen

uti hvilken sistnämnda han tillbragt Tre Läro-Terminer

Efter med S Malmström anställd Examen ansågs han med avseende på avgång till Academien äga följande insigter

I Theologien:	Godkända
I Hebreiska Språket:	Godkända
I Grekiska Språket:	Godkända med beröm
I Latinska Språket:	Godkända med beröm
I Philosophien:	Godkända med beröm
I Matematiken.	Godkända med beröm
I Historien och Geographien:	Godkända
I Natural-Historien:	Försvarliga
I Franska Språket:	Ganska Godkända
I Tyska Språket:	Godkända med beröm

Vid fullgörandet av sina yrken har S Malmström ådagalagt godkänd flit och har för öfrigt uti sin lefnad visat ett stadgat uppförande.

Har begått Herrens hel. Nattvard

27 februari 1836 dör fadern.

29 februari 1836 från Uppsala till modern

Min hulda Mamma,

Ödmjukast får jag tacka för brevet. Det var mig osägligen kärt att få några rader från hemmet, och voro ej deras innehåll av den gladaste art, så förstämnes jag dock ej, jag är van vid Jobsbrev. Det är i alla fall en lycka i olyckan, så länge man ej vet av andra finansiella lidanden och bekymmer, ty under den jordiska sorgen höjes själen lättare och närmare till himmelens glädje – men vad som i alla fall måste smärta mig djupt, är, att Mamma ej nu äger utsikt att få njuta ro på ålderdomen.

Jag har nu en halv vecka varit Uppsalabo och finner mig här brav nog tills vidare, men när jag en gång väl har tagit examen, hoppas jag att trivas förträffligt i denna klassiska stad. Det har under dessa dagar, som jag varit här, varit ett så ruskigt och otrevligt väder, att jag ej kommit mig före med att gå omkring och bese märkvärdigheterna i staden, endast den härliga domkyrkan har jag skärskådat, hon förtjänar att kallas huvudkyrkan i riket.

Huru länge jag kommer att dröja här, vet jag ej intet alls, men av min kassa kan jag dock med säkerhet sluta, att det ej lärer bliva mera än halva terminen, få se likväl huru ödet fogar med

mig, om jag är i stånd att uttänka något medel att subsistera här, så skulle det visserligen vara roligt och nyttigt även att vara uppe hela våren.

Jag har hittills ej kommit fullkomligt i gång med min nya hushållning, jag har gått och tagit mina mål på ett spisställe, där man äter för ganska gott pris, tio och tolv [skilling] för en middag och sex [skilling] för en frukost, men i dag börjar jag en ny spisningsanrättning, vi hämta nu mat från ett spisställe, tre i komplotten, och hava det för samma köp men slippa därigenom att dyka ut åt staden för varje bit, som magen kräver.

Jag hälsade på vid Aljö, innan jag reste från Strängnäs, och hade det stora nöjet att se mig synbarligen ganska välkommen, varföre jag också fann det ganska svårt att skiljas därifrån efter en så kort påhälsning. Fru Söderblad bad mig skaffa henne en provlapp av min gamla blå sommarrock, och i anledning därav får jag bedja Mamma vara god och skicka mig en sådan, när Mamma härnäst skriver till mig, så kan jag sedan i brev framskaffa den till bestämd ort.

Jag skriver nu ej förr än jag tagit examen och får således bedja Mamma ej taga illa vid sig, om det skulle komma att dröja över någon tid. Förrän då torde jag ej heller få tid att skriva till Syster, varföre jag måste bedja henne om overseende.

Jag förbliver städse med varm sonlig kärlek

Mammas lydige son Salomon Malmström.

12 mars 1836 – anmälan till studentexamen i Uppsala

Anmälan till Student-Examens undergående i följande ämnen:

Theologie och Kyrkohistoria efter Dr Bruhns Läroböcker.

Hebraiska Språket: de första sexton Psalmerne i K. Davids Psaltare.

Grekiska Språket: de fjorton förrsta Rhapsodierna af Homeri Odyssée samt Xenohpons Anabasis.

Latinska Språket: Virgilii Aeneis, de tre förrsta Böckerna af Livii Romerksa Historia samt af Cicero: Orationerne Pro Lege Manilia, In Catilinam, pro Archia Poëtii, pro Marco Marelllo, pro G. Ligario.

Philosophien: Logiken efter Kiesewetter och Psychologien efter Enberg.

Mathematiken: Sex Böcker af Euclidis Elementer, Björlings Algebra och Holmlins Arithmetik.

Historia och Geographie: Ekelunds Gamla och Medeltidens Historia, Palmblads Nyare Historia, Gumælii Svenska Historia samt Palmblads Geographie.

Natural-Historien: Hartmans Flora och Sundewalls Zoologie.

Fransyska Språket: Lättare Explication.

Tyska Språket: Åtskilliga poëtiska och prosaiska författare.

Uppsala den 12 Martii 1836

Salomon Malmström Sud. Ner.

Bor i Ribbingska huset vid Dragarbrunns-Gatan.

16 juni 1836 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma,

Då jag så länge dröjt att tacka för nöjet av påhälsningen hemma i pingstas, har jag ej något att framföra till ursäkt för försummelsen, men jag har tyckt, att jag är så nära hemmet, att någon brevskrivning ej kunde tarvas.

Mamma var så god och till halvs lovade i pingstas att möta mig med häst vid Lekhyttan, om jag skreve och underrättade om min midsommarhemresa. I händelse nu, så bure åt för Mamma, får jag underrätta, att jag uträknat, det min ankomst till nämnde gästgivargård skulle inträffa nästa onsdags eftermiddag vid pass kl. 4.

Bergmästar Hofsten^A var inne på examen i Örebro, och det både glädde mig och kittlade släktafångan att höra honom vid hemkomsten förtälja Gustafs lov. Jag tycker, vad förnöjd Gustaf nu skall vara över att hava gjort ifrån sig i Örebro, och det till för alltid.

Hjärtlig hälsning till syskonen i från Mammas

lydige son Salomon.

3 juli 1836 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma!

Ödmjukast får jag tacka för senast, för brevet i går och för sommarrocken, som jag även i går fick genom Örebro postiljon mig tillskickad.

Det var allt för nedslående att höra Mammas yttrade förmodan, det de intrasslade affärerna ej kunna erbjuda annan utväg än konkurs och att Mamma måste söka sin resignation däri att helskinnad komma ifrån alltsammans, en härlig resignation i sanning för den, som med ett helt liv av vedermödor och bekymmer väl tyckes hava förtjänt att på ålderdomen få njuta någon lättnad från den tryckande bördan av oro för de timliga behovens tillfredsställande, och den ännu mera tryckande av beroende, men vem mäktar hindra ödets fart? *L'homme propose et Dieu dispose* (ett lätt stycke för Syster att explicera). Vår lott är att tuga och lida, ännu sökande en tröst i den tanken, att lidandet blott är fysiskt. För vår skull, som unga äro, sörjer jag ej, för oss "står hela världen öppen" såsom för Adam, om också blott såsom en öken, liksom för honom, men värre är det för Mamma, som ej mera kan finna någon lust i att armbäga sig fram.

Jag har knappt någonsin, undantagande första gången jag reste till skolan, med så stark känsla av saknad skiljt mig vid hemmet, som när jag nu sist lämnade det. Fåfångt sökte jag döva mig själv, och då jag genom narrgrimaser och björnkapioler, såsom det tycktes, för att döma av de applåderande skrattsalvorna, skickligt nog maskerade mitt inre för andra, kände jag inom mig alltför väl, att denna förställning ej var tillräcklig att blanda mig själv, och så är det merendels med mig. När mitt lynne är som bittrast, tröttar jag andra genom ett uppförande, som annars synes tämligen stridigt, genom en tvungen rolighet.

Snart nog lyckades mig dock, efter min ankomst hit, att undertrycka denna så "barnsliga" saknad – en var fritt lämnat att tyda ordet "barnslig" efter sitt sinnes fatabur.

Här är beständigt främmande, och förnämt främmande ändå, så att jag kan bli alldeles huvudyr av häpnad för de många nåderna. För närvarande finnas här ej mindre än två friherrinnor, sexton-aniga – besinna väl och häpna – utom alla fröknar, vartill i dag väntas ytterligare förstärkning. Mamma gissar lätt, huru mitt plebejiska högmod skall finna sig bland så mycket

^A Ägaren till Valåsen, där Salomon nu var informator.

adligt, huru svårt jag skall hava att tillbakahålla hånskrattet vid de förnäma näsknyckarne – för övrigt trives jag förträffligt.

Gud give Mamma styrka vid det myckna bråket och de svåra bekymren, önskar av hjärtat en tacksam son Salomon M-s-m.

Broderligt varma hälsningar till Syster. Jag har, såsom Mamma vet, Pappas gulddosa. Huru skall det gå vid bouppteckningen? Nu kan jag ej få den hemskickad.

24 juli 1836 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma,

Med glädje erhöj jag underrättelsen om Mammas förbättrade hälsa och är tacksam för den. Vad åter beträffar de ekonomiska notiserna, interessera de mig numera ej särdeles, dock rann det mig i sinnet såsom en särdeles slumpens lek, att *cessions*-inlagan skulle komma att ingivas den 23 juli, vår avlidne Fars födelsedag, som ofta nog varit oss en dag av glädje och lust.

Det var ledsamt att höra, det Syster varit ansatt av den stygga mässlingen, som merendels är rätt hårdhänt emot fullvuxna personer. Jag hoppas dock, att den nu gett med sig.

Vart jag kommer att slå mig ned till hösten, vet jag ej, men ännu är det ju nära två månader dit, och jag förtröstar på Försynen. Jag har väl skrivit till Uppsala att lyssna efter någon kondition men ännu ej hört av något.

Inneslutande en varm hälsning till Syster och förbindliga till bekantskaperna i orten, förbliver jag städse med barnslig kärlek Mammas

lydige son Salomon Malmström.

19 augusti 1836 från Valåsen till brodern Berndt på Myrö

Warum ich Dir nicht schreibe? Fragst Du das und bist doch der Gelehrten einer. Du solltest raten dass ich mich wohl befinde und zwar – kurz, ich bin vergnügt und so kein guter Correspondent.

Du känner igen den Wertherska tiraden, och om jag ej, såsom Werther, dukat under för en översvämning av glada och hänryckande känslor, lever jag dock i ett tillstånd av innerlig trevnad, så att hans ord ändå ej sakna tillämpning, men om jag länge försummat att underhålla mig med dig, så skall jag väl nu söka ersätta det.

Jag bör väl nu göra dig reda för mitt liv, sedan vi sist råkades, och för detta ändamål först ge dig en målning av de personer, med vilka jag levat, d.v.s. de som jag ännu ej presenterat för dig och de som vistats här något längre, ty ho förmådde väl avteckna den ändlösa rad av kommande och gående, som under denna tid gästade vid Valåsen, och som jag knappt haft tid att beskåda? Därtill vore både mitt minne och mina skrivmaterialier och – såsom jag tror – även ditt tålmod otillräckliga.

"Nåväl, till höger främst", vem skall väl kunna intaga denna hedersplats? Jag vet sannerligen ingen värdigare än den junoniska friherrinnan Sack, men ack, här darrar penseln i min hand, det originalet[?], som i sin längst försvunna ungdom tjänte Sergel till modell för molnskockarens gemål, huru skall jag väl förmå avfatta alla dess nobla drag – denna stolta panna, där varenda av de otaliga varandra korsande skrynklor tyckes utmärka olika grenar av det uråldriga stamträdet, var och en dokumenterande den ädla friherrinnans härstammande från olika, ehuru lika celebra ättefäder – denna "ädelt buktade näsa", andryghetens högresta tron – denna kungliga överläpp, som kröker sig uppåt med ett så högadligt förakt vid åsynen av den

tunnblodiga ofrälse-syndaren, som är lycklig nog att för ett ögonblick på sig häfta hennes svävande blickar – hela detta härliga ansikte, som, itrots av alla de för nästan varje ögonblick omväxlande minerna, dem giktkrämporna förorsaka, likväl oföränderligen bibehåller ett uttryck fixerat, det av gränslöst högmod och gränslöst förakt – hela den ståtliga kroppsfiguren, värdigt stödjande sig på ett par ebenholtskryckor och i sin helhet liknande ett stamträd, så yvig och hög är dess krona och så murken dess rot. (Den högborna friherrinnans ben och fötter äro nämligen av gikten alldeles förlamade.) Här har du de spridda, svagt tecknade dragen – porträttets *achevering* måste jag övergiva.

Hennes dotter, fröken Ebba, en fasligt uppräglad, mager figur, "fulla sex fot fyra tum utan skor" (var ej detta den märkvärdiga korpral Buntings^A mått på en hjälte?) är, vad det yttre beträffar, ej ett skenbart sidostycke till "fröken Juliana"^B, utan drag för drag fröken Julianas spegelbild, hennes bild har du således av en större mästare.

Men bistå mig nu, Hogarths^C odödliga ande, nu kommer jag till ett föremål värdigt din egen kraftiga pensel, här gäller det att måla en förnäm girigbuk, och vad vill väl den förmågan att framställa högmodet, vad vill den säga emot konsten att attrapera den giriges drag? Föreställ dig emellertid, min gode bror, en liten hopskrumpen sjuttiårig gubbe med huvudet lutat mot jorden och med ett ansikte, vars drag synas skurna i träd, magert och blyfärgat, med små, grå, matt tindrande ögon under ett par buskiga ögonbryn, låg panna, hängande läppar, vidare denna person klädd i en frack, tillskuren i ett snitt, vars ålder jag lämnar åt antikvarien att utforska, av gråblått kläde, med ståndkrage och stora, stora pärlemorknappar, orimligt vida uppslag på ärmarna och skört av förfärlig bredd, men så sparsamt tilltagen längd, att de knappt skyla hälften av vad de borde skyla, ett förfärligt yvigt och ståtligt krås, "uppspirande" utur öppningen av den rödrandiga bomullsvästen, samt ett par blåspräckliga vida sommarbyxor – föreställ dig allt detta, och låt din egen fantasi komma mitt matta utkast till hjälp, så ser du för dig Värmlands rikaste patron, greve Löwenhjelm^D, ministerns far.

Förenämnda personer höra väl egentligen till dem, som jag blott kunnat ägna en tyst beundran – ej till dem "med vilka jag levat tillsammans" – och borde väl egentligen ej förnedras därhän att få en plats i detta galleri, men vem söker ej att i sin lilla värld få införa något av det som utgör prydnaden i den stora världen? Det måste således stå här för min räkning och ge glans åt en samling av mera naturlig enkelhet och mindre frapperande storhet. Låt oss nu gå vidare – till "porträtterna till vänster" – friherrinnan Nordenfeldt, fru Hofstens mor, är ett äldre fruntimmer, av lugn värdighet och adligt sinne, ehuru i tröghet sin syster, den förut omnämnda friherrinnan S vida underlägsen, om henne har jag ej mer att säga.

Två fröknar Nordenfeldt hava uppträtt på scenen, sedan vi sist råkades, om dem skall jag tala något utförligare – den äldre, fröken Marie Charlotte, är en dam om trettiosex år, men med ett utseende som vore hon tio år yngre (något, som jag ej kan erinra mig någonsin ha sett förr), pratsam och munter, läser tyska och skrattar hjärtinnerligen gott åt mina porträtter av hovsekretär Lindencrona m.fl., vilka två senare omständigheter ej litet bidragit att göra mig henne tillgiven. Werther ville hon nödvändigt låna av mig och sade sedan att den var "förfaselig ynklig", med Kaiser Octavianus förliktes hon något bättre – detta kan även ge ett bidrag till hennes karakteristik.

^A Korpral Bunting är en person i Bulwer, Eugene Aram (1832). Edward Bulwer-Lytton, senare 1:e baron Lytton (1803–1863) var en engelsk romanförfattare och politiker.

^B Anna Maria Lenngren, Fröken Juliana (1798).

^C William Hogarth (1697–1764), engelsk konstnär.

^D Carl Gustaf Löwenhjelm på Long i Grums (1759–1839), sedan år 1809 ägare till Storfors bruk. Sågs ha svultit ihjäl, eftersom han trots en förmögenhet på över 700 000 rdr trodde sig vara utfattig.

Den yngre, fröken Emilia, är vid pass tio år yngre än systemen, men med en frisk poetisk ungdomlighet i sinnet, som gör skillnaden i ålder dem emellan ännu större, är liten till växten, har ett fint ansikte, vackra ögon och innerligt gott uttryck omkring munnen, en ljuv melodisk röst, ehuru hon skorrar något litet, dansar utomordentligt gärna och med den naturliga grace som i allt är henne så egen, med ett ord, hennes "*Nebenbild*" finner du i Mlle Bremers Julia H**.^A

Major Nordenfeldt, en bror till dessa, är en munter och trevlig man, som ej skämmer utsikten, men med vilken jag ej hunnit bliva särdeles bekant under hans vistelse här. Hans fru, syster till den för sin skönhet och bildning så mycket omtalade kammarherrinnan Nordenfeldt, har ej systemens kunskaper och nu mera blott spår av den yttre fågring, som fordom gjort även henne så firad, men har i ersättning ett intagande umgängessätt, vars verkan ej kan utebliva.

Vidare – men månne ej detta kan vara nog? – du ser härav, i hurudana kretsar jag levat och finner det ej underligt, att jag säger mig hava trivts väl, visserligen ha ej alla personer, som *camperat* på Valåsen i sommar, behagat mig i lika hög grad, jag har visst sett dem, som utgjort mellanlänkar emellan friherrinnan S och fru Hofsten, emellan greve L och major N, men sådant måste ovillkorligen inträffa på ett ställe, där umgängeskretsen är så ovanligt vidsträckt. Det är dock märkvärdigt, att jag på detta enda stället träffat så många, som i ett intagande sätt att vara, överträffat allt, vad jag hittills sett. Finge jag vistas ett par år på ett sådant ställe som detta, så torde måhända även mitt yttre skick kunna antaga en behagligare färg, förlora något av sin forna stelhet, men däremot skulle jag ock förlora mycket i arbetsförmåga, ty att läsa går nu förskräckligt lamt, och det är också naturligt, man måste vara till en viss grad avsevärd från det yttre för att med riktigt allvar och framgång kunna vända sig inåt till en värld, som fordrar en ostörd och koncentrerad uppmärksamhet, men jag vill ej uppehålla dig med resonemanger, helst jag häruti är både matt och – jag säger ej detta ensamt för rimmets skull – platt. Dock, håller jag fort på detta sätt med hopskruvade meningar och inskruvade mellanmeningar, så torde du börja ana att du fått den flegmatiske lantjunkaren Sir Brandon i Paul Clifford^B till din korrespondent.

Jag lovade att ge dig en teckning av ej allenast människorna utan även av livet här. Jag tröttnade snart vid att teckna porträtt – måhända torde du dock önska, att jag tröttnat förr. Jag borde väl nu av de särskilt gjorda utkasten sammansätta ett helt, men av välgrundat misstroende till min talang i den vägen och för att ej för mycket taga ditt tålmod i anspråk vill jag ej vara vidlyftig. De husliga konversationstimmarne infaller reguljärt vid tedrickningen och irreguljärt vid de promenader, som på ett ganska omväxlande sätt anställas, än åt den ena, än åt den andra av många platser, dem naturen gjort utmärkta, antingen genom en idyllisk belägenhet eller genom en vidsträckt och vacker utsikt över sjön Möckeln,^C stundom också vid utfärder på sjön, när vädret är lugnt. Vid dessa utflykter i den fria naturen är alltid samspråket friast, då disputeras, då skämtas och gycklas – då är nöjet och trevnaden gemensam, och den, som i början ej visar deltagande för glädjen, kan dock ej länge bliva vid sin tröghet och följer snart villigt med strömmen, detta senare är något som jag flere än en gång själv erfarit. En tid var det väl också, då jag plögade bliva anmodad att roa sällskapet såsom föreläsare, men denna tid blev ej lång. Läsningen skulle naturligtvis ske på de stunder, dem min præceptors-befattning gav mig lediga, men tillika skulle de stunder passas, då samtliga familjen hade ostört tid att höra på, då ej något nytt främmande hindrade o.s.v. Stunderna blevo således ej många, och då jag slutligen började ledsna vid de beständiga förhindren, gav jag mig till att skoja omkring i bygden till Spikhen[?] och så vidare, och så togo våra läse-soiréer en ända, de dogo av en långsam avtyning.

^A En av döttrarna i Fredrika Bremer, Familjen H*** (1830).

^B En roman från 1830 av Bulwer.

^C Sjön utanför Karlskoga. Salomon stavar den konsekvent "Möckern".

Jag kan även nu skryta av att hava varit vid Björneborg, inspektor Wijkström och jag reste dit en lördag för någon tid sedan. Jag såg där en rätt artig konstsamling, arbeten av Fahlcrantz^A, Lauræus^B, Sandberg, Hjalmar Mörner^C, &c, &c, &c. Särdeles behagade mig en huslig italiensk familjescen av Lauræus och några lustiga grupper av H Mörner. Jag fästade mig ock synnerligen vid ett porträtt av lord Byron, ett det mest härliga ansikte jag vet mig hava sett, det var näsa och mun av Apollo di Belvedere, sådan jag fann denne hos assessor Ekmarck i Strängnäs. Walter Scott, vars porträtt även fanns där, visade däremot ett litet trindlagt och trevligt porterdrickaransikte.

– d 23 aug –

Allt främmande har nu försvunnit från Valåsen, du vet huru tomt man alltid finner det vara dagen efter ett kalas. Vad skall det då vara här, där kalaset varat utan avbrott i tre månader, men också har man här hunnit ledsna vid kalasandet. Herrskapet själva har rest bort till Östergötland på en vecka, så att personalen på Valåsen är över måttan inskränkt.

– d 24 aug –

Tack för ditt kärkomna brev, så mycket kärkommare, som det underrättade mig om att Holmstorp blivit sålt till ett – *in statu quo* – förmånligt pris, och vår avlidne fars ben därigenom bliva fredade från bedragne borgenärens förbannelser.

På kallelse reser jag nu hem om lördag för att hjälpa till vid tillrustningarna för den blivande auktionen och åtföljes av min yngsta discipel, som ej får lämnas utan tillsyn under föräldrarnas bortovaro och som nu gläder sig hjärtinnerligen i förhoppningen att riktigt få tillfredsställa sin lystnad efter bär.

Om något över fjorton dagar upphör min befattning här, jag reser då – Gud vet vart. Jag skrev en gång i sommar till Bogman, som vistas i Uppsala och således ligger i håll för slikt, och bad honom [*skada – 2 ord saknas*] få mig någon kondition, men jag har ej hört något vidare [*skada – 1 ord saknas*]. Ibland är jag ganska bekymrad över det ovissa i min belägenhet, men det sämjer sig ej väl med min ålder att länge bära slika bekymmer, och jag stålsätter mig så med den kristliga resignationen: Morgondagen skall själva bära &c.

Farväl min käre bror – jag önskar, att du ej måtte hava tröttnat upp, innan du hunnit till slutet av detta långtrådiga brev och att du någon gång ger mig några rader igen.

Hälsa Gustaf, när du härnäst träffas honom, ifrån din

redlige broder Salomon Mm

15 september 1836 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma,

I den säkra förmodan, att jag snart skulle personligen komma att inställa mig vid Holmstorp för att tacka försenast, förfråga mig angående utgången av den hållna auktionen, språka några dagar i förtroende med Mamma och Syster och sålunda avbida tiden till mitt återinställande i Uppsala, har jag dröjt att skriva, men nu, då mina levnadsplaner oförmodat fått en liten ändring – eller, rättare sagt mitt levnads-rodal[?] (ack men se, vilket figurligt talesätt) blivit drivet i samma kosa längre än jag förutsåg – anser jag nödvändigt att sända Mamma några slarviga rader för att upplysa om anledningen till mitt uteblivande.

^A Sannolikt Carl Johan Fahlcrantz (1774–1861), "det svenska landskapsmåleriets fader".

^B Sannolikt Alexander Lauræus (1783–1823).

^C Hjalmar Mörner (1794–1837).

Det har hela tiden gått och hetat, att lille Nils skulle sättas i skolan i höst, men han har på någon tid varit litet illa därän för sina ögon, i anslutning varav det för några få dagar sedan beslöts, att han, som blott var åtta år, som hade så dåliga ögon, som – som – (var pappas guldgosse, tänkte jag) väl kunde skadeslöst stanna hemma ännu ett år, varför jag anmodades stanna kvar till i höst ett år till. Jag kommer således att ännu vistas en längre tid i Mammans grannskap och gläder mig däråt och hoppas och vet, att även Mamma ser det med glädje.

Jag har annars nu på allra sista tiden haft två andra konditions-anbud, ett i Öster- och ett i Västergötland, så att det nu ej har sett ut som det varit brist på konditioner.

Min äldsta discipel reste i går, mina goddagar hava med det samma börjat, vore blott mina ögon bättre, så skulle jag nu kunna arbeta för egen räkning med verklig drift – håg och tid saknas ej – särdeles mycket främmande har det ej heller varit nu på någon tid, men mina ögon äro rätt skrala, Gud nåde mig!

Ibland är jag rätt illa bekymrad öfver, vad det skall kunna bliva utav mig, om detta fortfar, men det var ej min mening att göra Mamma ledsen, således – tyst med all klagan!

Från Kindbergs kan jag hälsa – jag var där härom söndagen – mademoiselle Mathilda gick med negligé – hon också nu.

Hösten börjar nu göra rätt stora framsteg, träden gulna, det fryser om nätterna, och kakel-ugnarna börja så småningom sättas i bruk, men jag ledes ej ändå, ty med hösten kommer också korb och köttbullar och andra bastanta läckerheter.

Jag passar väl på någon lördagseftermiddag och slänger av ner till Holmstorp, så får jag språka bort en dag i bättre ro, än det vankades sist. Berndt skrev mig till för några dagar sedan om auktion och bal och vad det var.

Hjärtliga hälsningar till Syster och Gustaf, om han är hemma, ifrån

Mammans lydige son Salomon.

P.S. Min skuld till Syster medföljer härhos, 4 Rdr Bco.

22 september 1836 till systemen

Min goda Syster.

Jag tackar dig av allt mitt hjärta för brevet, ävensom för inviten. Det skulle visserligen vara mycket roligt för mig att på några dagar få komma hem och i fred och ro få språka om med Mamma och dig, och hade ej Mamma fordrat, att jag även skulle vara närvarande vid den blivande auktionen, så hade jag väl också kunnat söka ledighet att tillfredsställa denna vår ömsesidiga önskan. Nu kan jag det icke, jag är i annan mans bröd och måste genom ett, så vitt möjligt är, noggrant uppfyllande av mina åligganden söka vidmakthålla deras belåtenhet, av vilka jag för närvarande står i beroende. Jag är ej i besittning av några andra medel, några sällskapliga talanger eller dylikt, som i annat fall möjligen lätt nog skulle kunna översona försummelse emellanåt, och måste därför så litet som möjligt taga overseendet i anspråk.

Men om jag får underrättelse om när nästa auktion kommer att hållas, så skall jag väl söka att förskaffa mig ledighet öfver de dagar, som den kan komma att påstå, för att då vara till biträde. Du ser således, att jag ej väljer det som för mig kunde bliva trevligast och bör därför ej misstänka mig för oginhet eller *commodité*.

Vad mina arma ögon särskilt beträffar, så äro de väl icke just sämre nu, än de varit hela året igenom, och jag tror ej stort på herrar doktorers *charlatanerier*, det enda botemedel jag tror på är att ej för hårt anstränga ögonen, och det har jag sökt iakttaga, i följe varav jag nästan alldeles slutat upp med att rita, som förut var den värsta stötestenen.

Det förslaget, som du omnämnde att flytta till Strängnäs eller helst Uppsala torde kanske ej vara så att förkasta, nota bene, om överskottet, sedan skulderna blivit betalda, befunnes tillräckligt att köpa en gård på någondera stället, men att slå sig neder på en alldeles obekant ort, då man vore nödsakad att genom eget arbete förtjäna både till hushyra och föda, det tror jag ej vore rådligt. Jag hörde häromdagen av någon, som sade sig hava ryttmästar Cassel till sagesman, att redan den nu hållna auktionen lämnat några tusende riksdalers överskott. Är detta ej, såsom så mycket annat som man hör berättas, falskt, så torde förslaget kunna ställas i verket.

Jag känner igen syster Betty – stackars människa, hon fruktar förmodligen, att man skall söka avtruga henne samma liberala eftergift av sista årets räntor, som de andra kreditorerna frivilligt erbjudit.

Är Calle Styffes brev av den beskaffenhet, att det kräver svar, så tycker jag du hade väl kunnat skicka det med hit, när du ändå själv skrev till mig, är det åter såsom hans vanliga, så må det gärna ligga kvar hemma, om det ock vore till jul.

Förlåt mitt nekande, vars orsak du dock bör erkänna, om också ej av egen erfarenhet, och bliv ej för mycket missnöjd med din

tillgivne bror Salomon.

Min kärleksfulla hälsning till Mamma framförer du väl oombedd.

Verser skrivna på adressidan (inte med Salomons handstil, kanske av Charlotte)

Må ingen sorg ditt [hjärtas] frid förbyta
din hela levnad lugn och glad förflyta

Mitt hjärtas första trogna språk du fått
Ifrån min själ det till din egen gått

24 september 1836 från Valåsen till brodern Berndt på Myrö

Min älskade broder,

Efter intagande av en försvarligen bastant frukost av äggröra och skogsfågel och plättar, likväl behörigen eteriserad – *sit venia verbo*^A – genom tillbörliga ransoner av öl och portvin – med ett ord efter intagandet av en riktig Värmlands-frukost torde det synas något vågat att gripa sig an med en ockupation av så föga materiell art som den att besvara ett brev, och jag medger det, i detta ögonblick är visserligen materien den övervägande beståndsdelen i mitt väsende, men likväl tror jag att min stämning för närvarande mindre oegentligt skickar sig för brevskrivning än för att t.ex. med en smältande Damon jollra ett "*Incipe Menalies mecum, mea tibia, versus*"^B eller med Marmontel^C gjuta tårar över dessa "*effroyables cruautés des Espagnols*"^D, som fordra en mera översinnlig sinnesstämning än den, vari äggröran och ölet försatt mig – jag griper mig således an med den sysselsättning, som jag för närvarande finner minst motbjudande.

Jag tackar dig för ditt kärkomna brev och önskar att detta måtte bliva detsamma, när det en gång kommer fram. Jag erhöll ditt brev för fjorton dagar sedan och hade väl således bort

^A "Ursäkta uttrycket"

^B "Börja med mig, Menalies, min flöjt, verserna"

^C Jean François Marmontel (1723–1799), fransk författare.

^D "Spanjorernas förfärliga grymheter".

besvara det förr än nu, men för allt mitt slarv i slikt avseende måste jag söka min ursäkt i samma förklaring, varmed jag började mitt brev sist.

Det torde förefalla dig besynnerligt, då du finner mig ännu datera min skrivelse från Valåsen, och ännu mera då jag säger, att jag kommer att göra det ännu ett år till, men du skall veta, att mitt *patronage* just dagarna innan skolterminen skulle börjas, ångrade sitt beslut att skicka sin lille älskling till skolan och därför vidtalade mig att stanna kvar – jag trives så över all hövan här, och denna omständighet gjorde, att jag nästan utan saknad uppoffrade ett eljest betydligt förmånligare anbud, som jag efteråt fick genom brev från Johan Gezelius i Uppsala, och som gällde en kondition i Västergötland. Mången torde kalla mitt förhållande oklokt, men jag är också för ung att göra kloka beräkningar. Jag börjar nu att känna mig så införlivad med Värmlandslivet, att jag ej utan en viss hemskhet kan tänka på, att jag ändå en gång måste lämna det.

Här på Valåsen var för några dagar sedan en fru Geijer med döttrar, som någon tid vistats vid Bofors och nu skulle resa till Uppsala för att, som hon sade, hälsa på "svåger Eric-Gustaf" – detta Eric-Gustaf lät så besynnerligt. Jag hade ej förut tänkt mig den store mannen under en så familjär benämning, och jag tyckte, att han nu sjönk för mig till en människa av vanligt kött och blod. Denna omständighet, ehuru för övrigt utan all vikt, blev dock för mig en anledning till mångahanda betraktelser, och det är därför, som jag nu omnämnt den.

Du torde dock undra, genom vilken tankegång jag kommit att övergå till så heterogena ämnen, men du måste då åter erinra dig, att tankarna efter en frukost, späckad med öl och portvin, få en synnerligen förökad fart. Medan man då är sysselsatt att sätta på papperet något som rinner i sinnet, så fort skyndar tankarna i ohejdad fart förbi, den ena dragande den andra efter sig, kommer då en där och var att fästa uppmärksamheten, blir den väl kommenderad att göra halt och mönstras, men de försvunna ertappas ej mera. Nu får man försöka att, så gott man förmår, ifylla de förkomna länkarnas ställen. Härav inser du orsaken till det sammanhangslösa i mitt joller – huru jag kunnat hoppa från konditionen i Västergötland till min trevnad i Värmland och ifrån denna till den snillrike Geijers vardagliga släktingar.

Jag beklagar ditt ensamma liv mitt ibland de stojande sällskaperna. "Tevattenhjältarnes" konversation kan ej äga något intresse för dig, och det att beständigt nödgas söka dig sällskap inom dig själv, eller ibland de döda, blir också enformigt. När jag skrev dig till sist, var jag i full njutning av allt det trevliga som en sommar i Värmland har att erbjuda. Men nu är det höst, och flyttfågeln ha dragit sig undan till ett annat vinterhem och lämnat mig minnet och saknaden kvar att roa mig med, ty du skall veta att det mesta av vad Valåsen för mig ägt trevligt, ja jag kan nästan säga förtrollande, var dock förnämligast, med undantag av ställets utomordentliga naturskönhet, en importvara, som nu nästan tagit slut. Det är dock därför ingalunda min mening att vilja påskina någon ledsnad vid mitt läge, tvärtom tror jag att det är det bästa jag kunnat iråka, men jag känner dock nu, att jag skulle möjligen kunna komma att ledas, och si, detta var just vad jag för någon tid sedan ej ens kunde fatta. Genom denna förändring i mitt läge är jag ock nu bättre i stånd att sentera, vad du säger om tomheten i ditt umgängesliv och dess inflytande på ditt lynne.

– d 26:e –

Thorbjörn Morén, som om onsdag reser till Uppsala, har lovat att framskaffa detta brev dig tillhanda, emedan han vid förbifarten ämnar göra dig ett besök som hastigast. Du har denna gång fått ett förfärligt sammelsurium att tråka igenom, det är ett brev, som, om det väcker något intryck, måste väcka ett liknande det, då man letar i en fullproppad skräplåda efter något, som aldrig funnits där, men som man tror tillhöra en välbeställd skräplåda! Men jag skall ej mera sätta mig ner att skriva efter en sådan frukost.

Jag kan ej hälsa dig från någon bekant, men det betyder ju ej heller något? Skriv, när du finner dig stämd därför, några rader ivrigt efterlängtade av
din trogne bror Salomon.

8 oktober 1836 från Valåsen till brodern Berndt

Min redlige bror.

Vid min återkomst från Holmstorp träffade mig ditt brev, för vilket jag är dig på det högsta tack skyldig. Jag hade nämligen blivit uppmanad att infinna mig och övervara plundringen, och jag måste hörsamma kallelsen, ehuru jag verkligen med en ovillkorlig motvilja numera besöker det fordna hemmet, sedan jag alltid måste frukta för att konfronteras med dess närvarande ägare, för vilken jag, måhända utan all grund, hyser en avgjord vedervilja. Jag skojtade således iväg sistlidna söndagsmorgon och trasslade mig fram så fort sig göra lät i det jämmerliga väglaget och det vackra höstvädret, kom fram på förmiddagen och fann Mamma hemma. Man må kalla det ett tecken till slaget högmod eller vad som helst, den känsla som bemäktigade mig, då jag såg de tomma rummen, kanhända var det högmod med i spelet, men det var åtminstone ej det, som kom mig att gråta vid detta smärtsamma återseende av tummelplatsen för min barndoms fröjder och sorger. För första gången på lång tid pressades tårarna fram, då jag fann vad verkan härjningen gjort på Mammans redan förut ömtåliga lynne. Men jag vill ej dröja vid detta minne, nog av, jag önskar ingen människa ett sådant återseende.

I måndags morgon gjorde jag en tur upp till Wangstelius och pratade bort en tämligen trevlig stund med denna glada nöjets gunstling.

Auktionen gick så där, såsom man kunde vänta av en efterauktion, en fortsättning, det var ej mycket folk där. Herr ryttmästaren^A gick och spajderade och visslade på stallmanér och svor, när han tyckte att kopparbunkarna blevo för dyra. Hans fru – Gud signe kräket, hon var också med – försökte skingra sin ledsnad med en promenad på ladugården, där var händelsevis en skock av får utsläppt. De beullade djuren, som förmodligen trodde sig upptäcka något släkttycke, något likstämmt drag hos den ankommande, övergav sin vanliga skygghet och närmade sig sympatetiskt den nådiga frun, och de måtte ej hava sett så orätt, ty – alldeles efter fårens sed – den lättskrämda frun vände genast hals över huvud om och sprang i full karriär in genom gårdsgrinden tillbaka. Jag hade så när kiknat vid denna syn. För att ha något roligt att berätta från auktionen måste denna anekdot fram, ehuru den ej på långt när kan vara så löjlig att läsa, som själva tilldragelsen var för åskådaren, men eljest föreföll intet, som förtjänar att ryckas ur gapet på den alltuppslukande glömskan.

Wangstelius goda jargong gjorde att böckerna hade en strykande avgång, ty han höll sådana klingande lovtal över varenda, som ropades ut att "bassarne" med full hals skrek över varandra, i full förtröstan att vad kandidaten sade, det vore att lita på. När Thorilds Kritik över c[ritiker] kom, höll han som vanligt en blomsterdoftande panegyrik över den, men sade sedan till Albrekt i Tomta: "Den skall du lägga dig till med, den är av Thorild". Då den andre sade sig ej känna den mannen, sade han; "ja, så skall jag göra dig bekant med honom, han bor i Kumla, och vi skall göra sällskap till honom en gång, men boken får du lov att köpa." På sådant sätt gick biblioteket till vida högre pris än jag kunnat tro. Men du må tro, vi skrattade litet ansenligt W-s och jag, när vi efter slutad auktion vid ett glas punsch talade över saken.

Sistliden torsdag kom jag hem och mötte ditt brev, såsom sagt är. Din önskan, att jag ej måtte ångra det refuserade konditionsanbudet, kom beklagligtvis för sent, jag har redan börjat finna, att trevnaden och nöjet ej äro oskiljaktiga från Valåsen, och i och med detsamma har tanken

^A Köparen av Holmstorp, ryttmästare Carl Elis Cassel (1802–1840).

på de 200 [riksdalernas] lön och på blott en discipel börjat framtråda för min själ i en förut ej sedd glans, men nu kan saken ej ändras, och det gäller nu att stå karl och ej låta denna omständighet göra mig missnöjd med allt ting och följaktligen vantrivas på stället.

Jag beklagar att du funnit ett ställe, där tonen så litet harmonierar med ditt sinne, jag vet av egen erfarenhet vad det vill säga att ledas och tråna på ett ställe, som man ej efter eget behag kan skilja sig ifrån, men du har dock nu redan halvkämpat och kan med säkerhet vänta dig bättre trevnad i Uppsala i vår, och jag är även övertygad, att det där lyckas dig att finna något medel till din subsistens. Jag hade redan i detta avseende uppgjort för mig sådana klingande kalkyler, innan det blev avgjort, att jag skulle stanna kvar här, att jag utan särskilda bekymmer motsåg denna min andra äventyrsresa ut i världen.

Att Ekmarck skulle förargas över din apostafi var naturligt, det föreföll mig besynnerligt att han höll god min så pass länge. Av en så svag natur, intagen av så trångbröstade grundsatser, kunde man väl aldrig fordra den högsinnade tolerans, som fördrager stridiga principer hos en vän och ej låter dessa störa vänskapen, helst mannen är smittad av den politiska fanatismen, som i våra dagar synes hava ärvt hela bitterheten och oförsonligheten av den religiösa, och helst Ekmarck säkerligen hoppats att framdeles i dig få se en apostel för sin tro, som skulle gå ut och lära allt folk. Vi se ju överallt mäktigare andar förlora vettet på detta enda prov, huru av denna onda orsak flere än en intimare förbindelse upplöses, och den väsende gräshopphär av okväden och smädelser, som i alla riktningar ila emellan de politiska antagonisterna och – i riktig likhet med de egyptiska gräshoppona – förtära vad övrigt är av heder och ära. Denna pestbringande vimlande insektshär, som i ändlöst tal bortskymmer ljuset av sanningens sol, frammanas ju ofta nog – även häruti lik den österländska landsplågan – av män, överlägsna både i snille och talang. När man dagligen och stundligen varsebliver dessa tidens tecken, bör man väl ej synnerligen förundras över att en Ekmarck ej kunnat i högsinne överträffa dem, som likväl uppbär dagens hyllning. Han föddes ej att ikläda sig ekens roll i stormen, klippans i havet, tvärtom är han blott en vindflöjel på den raserade, snart nog hoppas jag ramlande, muren av forntidens aristokratiska borg, som blott med ett ömkligt gnisslande läte mäktar uttrycka sin underdåniga lydnad mot den vind, som kraftigare än han, vänder honom om efter sitt behag. Själva gnisslet, hans enda ton, är ju således ej en gång beroende av honom själv utan frambringas blott till följe av en mäktigare impuls. Jag har uppehållit mig alldeles för länge vid denna obetydliga människa, men själva saken intresserar oss alla, denna tidens barn, och så vitt man vill göra sig någon slags reda för hållningen och karaktären av den ävlan, vari numera alla deltaga och måste deltaga – ty så långt är det redan kommet, finner man alltid, även i små personers små gärningar, ämne till betraktelse.

Redan genom den i mitt väsende ursprungligen inneboende avsky för allt tvång och förtryck har jag alltid varit böjd för liberalismen, och jag söker nu att bringa denna böjelse av natur och lynne till en övertygelse av princip, men jag fåktar för sak och icke mot person, och jag kan därför lika mycket respektera Geijers personlighet, ja till och med principer, i trots av dessas rojalistiska tendens, just därför, att jag tror dessa principer vara framkallade att skyllra[?] på order av någon perspektiv av framtida ära och lycka, som jag respekterar Thorild, vars grundsatser av allmän människofrihet satt mina egna dunkla aningar i ett nytt ljus. Däremot hatar jag allt partigängeri, det må grunda sig på lycksökeri eller hat eller hämndlust, och alla en mognad mans omskiftningar, de må uppenbara sig hos en Agardh eller en Crusenstolpe, dessa krypningar för att komma sig upp i lovart för lyckans vind äro mig förhatliga i döden. Därnäst hatar jag ock den personliga smädelsen, den kan väl stundom förvillan men aldrig bevisa någonting, den är en helvetesfackla, som aldrig klart upplyser sitt föremål, men väl för ett ögonblick kastar över det ett hemskt och förfärande sken och sedan insveper det i mörkret av den rök, som utgår från den stinkande svavellågan.

Men varthän förrirrar jag mig? Ännu är det väl något tidigt för mig att duka upp någon "politisk trosbekännelse", fast, rätt betänkt, kunna väl ej mina framkastade tankar kallas så

heller. De äro snarare blott en yttring av ett naturligt tycke och äro alldeles oskyldiga, varföre de gärna må stå där.

Jag läser tämligen slarvigt, mina ögon ha under hela tiden jag varit här, under ett beständigt omväxlande av olika sätt att plåga mig, lagt ett styggt hinder i vägen för all sysselsättning. Nu nyttjar jag en medicin, som lovar att göra dem bättre, och om så vore, skulle jag väl göra mig bättre gagn av min tid. Virgilius har jag väl knåpat med, men i anseende till de beständiga avbrott, som mina syninstrumenters dåliga beskaffenhet fordrat, kan min läsning ej få någon riktig framfärd. Homer längtar jag obeskrivligen få förnya bekantskapen med, men jag har ej tordats på den fina grekiska stilen, som jag dessutom alltid funnit besvärande för ögonen.

Jag har ej läst något nytt mer än Bulwers romaner och kan ej heller få något. Här finnes väl ett tämligen vidlyftigt bibliotek, men det består till större delen av romaner av all möjlig kvalitet och alla möjliga författare från Lafontaine^A och Kotzebue^B till Spindler^C och förf. av Cousinerna^D, men av verkligt klassiska litteraturprodukter finnes med undantag av de goda romanerna nästan ingenting och alldeles ingenting nytt. Lyckligtvis har jag dock några tyskar i min egen lilla boksamling och söker muntra upp mig emellanåt i deras sällskap, de äro väl gamla bekanta men därigenom också mera förtroliga.

Farväl nu för i dag – jag hoppas att du ej för snart avslutar den nyupplivade konversationen med din

trogna broder Salomon.

(22 oktober 1836) till modern^E

Min hulda Mamma,

Jag tackar ödmjukast för senast och för de få men välkomna raderna jag erhöll på samma gång som broder Gustafs brev. Visserligen hade jag både bort och velat skriva förr, men med den varsamma snäck-gång, varmed mina beslut i allmänhet och mina beslut att skriva brev i synnerhet utföras, är det naturligt att jag ej förr än nu hunnit komma tillrätta härmed. Helst man besinnar att den allmänne fördystraren hösten, lagt sin förstelnande hand på så väl den levande som döda världen, icke därför, som skulle jag härmed vilja stola på någon med under tiden ådagalagd större punktlighet i slikt fall – mitt samvete säger mig, ty vore helt annat – men jag vill dock jag, såsom alla andra människobarn, begagna allt som kan göra mitt förhållande, åtminstone för denna gång, mera ursäktligt. Jag kan nu nästan säga, att jag gått i vinterkvarter, ty jag har, alltsedan jag var på besök vid f.d. hemmet, Holmstorp, ej varit utom Valåse territorium, och med undantag av mina dagliga spatserfärder, dem jag nu, för den mindre lockande årstidens skull, naturligtvis i möjligaste måtto förkortar, ej utom hemmets dörrar. I följe av denna min ringa förbindelse med granngårdarne, kan jag ej heller lämna någon säker underrättelse om huruvida någon allvarligare åtgärd tagits med de näsvisa ungherrarne vid Björkborns-[,], men om så vore, måste saken bedrivas i största tysthet, ty ingen som jag haft tillfälle att tillspörja i det ämnet har kunnat göra besked därför.

I går fick jag hem min nya rock, så grann, så ytterst modern, att jag blev alldeles förtjust. Väl var den något snäv kring livet, vilket vållade att [?] knappar sprungo ur då han första gången

^A Jean de La Fontaine (1621–1695), fransk författare, idag mest känd för sina fabler.

^B August Friedrich Ferdinand von Kotzebue (1761–1819), tysk dramatiker.

^C Sannolikt Karl Spindler (1796–1855), tysk romanförfattare.

^D Roman av Sophie von Knorring.

^E Salomon använder i detta (och två andra) brev den gamla nygotiska skrivstilen (helt enligt reglerna dock inte i egennamn och citat), varför tolkningen bitvis är osäker.

till prov skulle hängas på min oformliga lekamen, väl var han något kort, vilken omständighet nödgar mig att snart tänka på utväg att skaffa mig nya underreden, alldenstund ingen bristfällighet kan döljas under den stubbiga rocken Väl måste jag av de många, ehuru skickligt dolda, skarvarna sluta, att herr skraddaren lagt undan till en väst eller härmed det kunnat vinna för egen räkning, men mitt elaka sinne har ju alltid funnit sin ro i att gyckla och leta fel hos allt som andra sagt vara vackert, dessutom är det, varpå mitt unga öga stött sig, högst modernt och med undantag av skarvarna just sådant som modet räknar för förtjänster hos en rock – jag måste således svälja ned min obilliga harm, och i stället överlämna mig åt den förtjusande tanken: Så blev jag ock en gång grann.

Kanske torde Mamma av en händelse kasta en blick i almanackan i dag och tacka Gud för de försvunna nitton vårar, som jag nu gjort undan här i världen. Dagen är väl mulen och regnduskig, såsom han plägar vara, men jag, vilken ej bliver varse detta järtecken som jag nu [?] mig att se.

Huru står det till med Syster? Brav, hoppas jag.

Förbliver städse av barnslig tacksamhet

en lydig son Salomon.

29 oktober 1836 från Örebro och Valåsen till brodern Gustaf i Strängnäs^A

Min älskade bror,

Hjärtligen tackar jag dig för det välkomna brevet, som jag nyligen inhändigade genom Mamma.

Jag lyckönskar dig att vara välbeställd gymnasist och att hava intagit ett så utmärkt rum bland dina kamrater. Du har nu – och med heder – gjort ditt inträde på ett annat, ett något vidsträcktare, rymligare fält för både mödor och njutningar, och jag är glad i den säkra förhoppning att du med det ihärdiga, uppåtsträvande sinnet, som jag städse högaktat hos dig, ej skyr mödornas väg, såsom den enda som leder till verkligt gedigna njutningar.

Nu kan du ock vid avträdet från skådeplatsen med glädje tänka tillbaka på ditt spel, och tro mig, åskådarnas bifall utebliver icke för den som förtjänat det. Det hör till tonen först man kommer upp på gymnasium – åtminstone var det så på min tid, och jag gissar världen är sig väl i det hela lik – det hörde till tonen, att man borde njuta sin nyvunna större frihet på bästa sätt (Gud nåde oss för bästa sätt det var!), d.v.s. med att slå dank.

Min gode broder, lyssna aldrig till den tonen. Det är nu helvetets oton, vars skorrande missljud skränar i ens öron, långt efter sedan själva det spruckna instrumentet redan tystnat. Nej, över mödans fält går den enda säkra vägen, om också ej alltid till lyckan, dock alltid till tillfredsställelsen. Ursäkta att jag här påtagit mig en min nästan av preceptor, men nej, det bör ej kunna såra dig, att en bror av ren broderskärlek bjuder dig det lilla han äger av större erfarenhet i världen, erfarenheten är ofta dyrköpt nog och kostar alltid tid. Det kan ju vara gott nog att stundom få emottaga att rön, som man vet redan är experimenterat och som man vet bjudes av osminkad välvilja.

Du frågar mig huru mycket du bör betala för din frukostanrättning i terminen. Ehuru simpel frågan är och ehuru länge jag varit bosatt i Strängnäs, kan jag dock häri ej tillfredsställa dig, på den tid jag levde utan kondition i Strängnäs, hade jag min hushållning ställd på helt annan fot, jag betalade nämligen för tillagning av både det ena och det andra i ett för allt en viss veckoavgift, men detta kan du väl lätt uppgöra, tycker jag.

^A Nygotisk skrivstil – tolkningen bitvis osäker.

Det fågnar mig att höra, det herrar lektorer i Strängnäs ännu efter halvt års frånvaro från deras territorium hava mig tillräckligt i minne för att av den frändskap som kunde röja sig i själva de yttre anletsdragen hos oss båda, igenkänna dig.

Sådana herrar pläga annars ej hava synnerligt långt minne, när frågan blir om slika bekantskaper.

Här ha vi nu ett klingande slädföre och frisk vinter, så att sjön börjat lägga sig. Rödmosiga om kinder och näsor och med fingrarna förskansade inom tjocka vantar, springa gossarna med sina käلkar utanför mitt fönster, de se så hjärtans glada ut, när det bär av utför den lindriga backslutningen, att jag ej utan att deltaga i deras fröjd, kan inse den.

Hälsa så hjärtligen till alla gamla bekanta, synnerligen Kjellmark och Dimberg, om de ännu äro kvar i Strängnäs, ifrån

din redlige bror Salomon.

1 november 1836 från Valåsen till brodern Berndt

Min redlige broder!

Sedan jag nu tvenne aftnar i rad tänt mitt ljus och spetsat min penna i den avsikt att i lugn och ro få börja ett brev till dig, och båda gångerna blivit hindrad, redan innan jag hunnit börja, fattar jag ånyo min gåsfjäder för att låta honom löpa i kapp med minuterna i afton. Jag har denna gång ordentligen gjort mig en liten bok, få se varmed och huru snart den blir fylld.

Först låt mig tacka för det efterlängtade, kära brevet, det var mig en skön skänk på söndagsmorgonen. Det var mig en ren förnöjelse att få höra, det lyckan givit dig en liten vänlig nick omsider, det var, skulle jag tro, väl det bästa hon nu kunde göra dig, då hon gjorde det för dig möjligt att subsistera i Uppsala och slippa från det privatinformatöriska släpet. Jag lyckönskar dig således av broderligt hjärta till denna vändning i ditt liv.

Då jag i mitt förra brev kom att yttra mina tankar och "funderer" över de politiska partierna o.s.v., kunde jag ej förutse, att du så hastigt skulle komma att skaka deras sandgrundval och vältra hela den kostliga byggnaden i gruset medelst den förfärliga tillämpningsfrågan "Vad tänker du om norrmännens ställning till deras konung" &c, &c.

Men jag vill vara uppriktig, och jag måste det, ty här skulle jag ej kunna, även med den allra skickligaste lovering, lyckas att med heder slingra mig ur klämman. Du må veta att jag ej tagit någon notis om de politiska ämnen, som utgöra föremålet för det allmänna intresset för dagen, och det förnämligast av orsak att tidningarne högst oregelbundet – merendels tre veckor à fjorton dagar gamla – komma mig i händerna, och därför att mina usliga syninstrumenter svärja högt emot de fina Dagblads-stilarna, och som mina kunskaper i historien om den närmast förflutna tiden endast inskränka sig till en registrerad framställning av dess yttre tilldragelser – den inre, diplomatiska världen och dess drivande maskinister äro mig alldeles okända, och jag ej nu är satt i tillfälle att fylla denna lucka, så har jag ej trott mig haft full nytta av att på tidens politik använda de sparsamt tilldelade stunder, dem min ögonsjuklighet dagligen tillåter mig att tillbringa med läsning. De funderingar, jag sist yttrade, voro således ej grundade på några helt uppfattade och lugnt begrundade iakttagelser från erfarenhetens fält, de voro endast teoretiska. Troligen skulle du eljest ej trott dig hava skäl att berömma mig för en så lugn hållning.

Vad angår de "norska sakerna" har jag visserligen hört åtskilligt yttras, men dels varken kan eller vill jag grunda mitt omdöme på andras i ett ämne av sådan betydelse, och som tillika är för färskt för att kunna med full oväld behandlas, dels kan jag ej säga att jag hört saken be-

handlas av någon med nog tillförlitlig sakkännedom och nog ljus blick för att kunna förleda mig att bliva adept av hans åsikter.

Från denna kategori måste jag likväl göra ett undantag, jag hörde nämligen en gång assessor Lagerhjelm resonera över saken, och han är då en man, den det varken brister sakkännedom eller ljus blick. Huruvida åter hans idéer voro inympliga (om jag så får säga) på mig och mina förra åsikter, kan du lätt finna av följande. Han betraktade norrmännen såsom en kuvad nation, såsom ett lydfolk, och yrkade, att det som sådant skulle behandlas. I följe därav borde konungen, med svenska flottan hotande förlagd utanför Kristiania, för det nu församlade stortinget diktera de villkor, under vilka huvudstaden fick stå kvar. "Och vad hjälpte väl då", tänkte jag i min enfald, "vad hjälpte det att skjuta ned Kristiania? Är det väl troligt att den nu rådande jäsningen skulle stillas med ett sådant uppenbart våld mot all folkrätt, eller att, ifall stortinget lät av den ögonblickliga faran skrämman sig att gå in på de förelagda villkoren, att norska folket skulle gå in på detsamma?" Avsikten med en sådan skrällmanöver skulle egentligen vara att göra några lämpliga förändringar i den alltför fria konstitutionen för att få norrmännen i ett läge, vari de måste känna och erkänna sig direkt beroende av Sverige. Men vore ej ett sådant förfarande – med hela sin lömska och despotiska vildhet – om ock efter beräkning skyddat av ryssarna, dem det också kan anstå – likväl alltför vågat för att kunna i trygghet utföras? Och huru skulle väl, i händelse av uppenbar fejd, en expedition lyckas mot norrmännen, som då vore livade av politisk entusiasm och retade av liden oförrätt? Hela deras land är en naturlig fästning, och man skulle visst ej behöva speja länge efter ett Morgarten^A, Så där funderade jag för mig själv, där jag satt i en vrå och lyssnade på huru den spekulative absolutisten uppgjorde sina planer, men med ovanlig reda och sammanhang talade han, det måste medgivas.

För att dock kunna säga något i det ämne, du förelagt, har jag nedskrivit dessa, en annans, planer jämte de invändningar, som då för tillfället genomkorsade mitt huvud, men något till detaljer utsträckt omdöme över norrmännens politiska förhållande kan jag ej giva. Riksrättens förhandlingar i aktionen mot statsministern Löwenskiöld har jag ej ens fått se.

– 6 nov –

Jag läste en gång vid slutet av sommaren på fruntimrens enträgna anmaning en av de bekanta "Cousinagera", Axel^B, den senaste produktionen av detta författarskap och vill nu, med anledning av din yttrade obekantskap med denna nu så eftersökta och ackrediterade firma, söka göra reda för vad jag tyckte mig finna.

Hr Axel, en ung greve naturligtvis – ty sämre folk får ej paradera såsom hjältar i denna förnäma romanvärld – med mörkbrunt, lockigt hår, klar, hög panna, rak grekisk näsa och en mun tecknad efter Apollo di Belvedere, vars överläpp skuggas av ett par de allra täckaste mustascher i världen. Hr Axel stannar, efter ett vidsträckt kamperande på kärlekens fält, varunder hans oemotståndliga hand brutit åtskilliga, rätt täcka rosor (bland andra en grevinna i Stockholm, den han dock snart, för det äventyrliga att vara en gift frus *aimant*, måste övergiva, vidare en värdshushållerskas dotter i Kassel, vars genkärlek han vinner vid första samtalet, men som han dock ger på båten, emedan hon befinnes vara för lättsinnig för hans fasta (!) natur, ytterligare en ung målarinna i Rom, snillrik och svärmisk i högsta grad, för vilken hans eld dock snart nog kallnar emedan – – – hennes kläder lukta terpentin (!).

Slutligen med sin kärlek hos en liten oskyldig och själfull, fattig fröken, vars porträtt ingalunda ger Axels efter i antikt fullkomliga drag. Naturligtvis blir hon ock genast antänd av den oemotståndliga gnistan, men som hon genom skvaller fått höra att Axel vore fästad av ett äldre band, skyr hon hans grannskap för att kunna i ensamhet läka sitt sår. Men som Axel sett

^A Där schweizarna besegrade österrikarna år 1315.

^B Roman av Sophie von Knorring

fröken Rosina en gång förut i ett förtroligt samtal med en dess barndomsvän, sonen i det huset, dit hon tar sin tillflykt, tror han sig vara slagen ur brädet av denna sin misstänkta rival (en rätt vacker löjtnant det också, "*mais un petit peu borné*"), och att det egentligen är av kärlek till denna, som Rosina slagit sig ner hos hans mor. Något sådant var han ej van vid, men för stolt att söka förklaring går han hemma och harmas och knyter näven i byxsäcken. Emellertid gör den andra greven och löjtnanten sin cour hos fr Rosina, där han dock ganska kallsinnigt emottages.

Slutligen sammanträffa de båda älskande vid Medevi, och där hade så när allt blivit bragt till rätta, om ej en vansinnig (skulle vara vansinnig men synes snarare fjollig) *chevalier*, som också blivit förälskad i samma föremål och med våld vill sätta sig i besittning av sin dyrkade gudinna, kommit att skjuta den andra till hennes undsättning skyndande Celadonen^A, varvid denne, som ej blivit skjuten till döds, gör anspråk på frökens erkänsla och får hennes Ja. Axel kommer in på scenen i det ögonblick, bytet just jämnt gått honom ur händerna, reser sin väg med den galna rivalen, får lungsot och dör. Den galne skjuter sig för pannan, i det ögonblick han får notis om fröken Rosinas bröllop. Händelsen slutar således helt tragiskt med ett självmord, en självdöd och ett bröllop, och de bispelande aktörerna avlägsnar sig i tysthet.

Fröken Rosinas karaktär, såsom fruntimmernas i allmänhet, är rätt nätt tecknad, det är en blygsam och hängiven kvinna, som uppoffrar sig för en annan – och vad vill man mera begära? Grev Axel skall vara en rikt utrustad yngling, som av sin eldiga natur blivit förledd till både ett eller annat dårsprång, men vars goda hjärta gjort allt gott igen, och den målningen torde äga passabel hållning nog.

Men den unge von S**, galningen! Ack, det är en liten provbit på den allra komplettaste smörjelse, som någonsin en författares, – innas hjärna kokat ihop. Han skall vara ett geni av prima sort, som aldrig funnit harmoni emellan sina idéer om Rätt och Gott och världens torra verklighet, som härifrån bringas till fritänkeri och fatalism, hånar med Byroniskt sublimt trots både skapelse och skapare och sjunker slutligen till full vansinnighet, och hurudan är han då att döma efter den roll han spelar. Jo, han är – åtminstone i mina ögon – en riktig barnkammars-pyssling, som för länge fått se och mäta världen efter den horisont, som öppnar sig från barnkammarens (jag älskar just att här använda och omsäga det ordet) observatorium.

Måhända har han nu vid sin första utfart i världen och vid den första gästgivargården, där han bytt om hästar, blivit observerad av en skarpögad, mera världserfaren hållpojke, som funnit för gott att befria den briljanta unge herrn från sin broderade tobakspung, och kanske till och med från sitt ur, och strax äro människorna djävlar och världen ett helvete i hans barnsliga förtvivlan. Jag kan åtminstone ej utfundera någon annan mäktigare grund till en misantropi, som yttrar sig uti så småaktiga krystningar som denne Hr von S**'s.

Däremot skildrar denna förf. med verklig naiv sanning vardagsvärldens figuranter och deras små tanklösa fröjder och intressen. Gamla, magra skvalleraktiga tanter, som i sin lilla välmenande beställsamhet ställer till allt ont med det bästa samvete i världen, ty "de ville ju blott roa folk med nyheter", avundsjuka, själlösa *coquetter* och deras usla intriger, gamla puderdammande onklar, som röra sig sirligt med hela det förflutna gustavianska tidevarvets tungrustade galanteri i silkesstrumpor och skor, tomhuvade solskensfänrikars doftande *courtoisier* till sina sminkade, uppnästa, skrattsjuka baldockor, med ett ord, allt som tillhör den region, med vilken förf. själv skenbarligen står på förtrolig fot – se sådant målar hon förträffligt, men då hon söker svinga sig upp till en högre sfär än vardagsmänniskornas, då blir alltsammans blott ett fåfängt flaxande med de ofjädrade strutsvingarna, åtminstone borde hon aldrig gripa sig an med det jättevärvet att teckna en högre manlig karaktär än de som gemenligen agera i

^A Celadon var den manlige kontrahenten i Astrée, en herderoman av Honoré d'Urfé (1568-1625)

salongerna, ty det går för högt för henne, vilken omständighet också bättre än något annat bevisar av vad kön hon själv är.

Emellertid har denna förf. gjort *carrière*, och det är då begripligt att även så många andra ännu obetydligare kräk våga sig fram i dagsljuset.

"*Qui Bavius non odit, amet tua carmina, Mævi*"^A, tänka de och kräla fram på det tomma fältet, där de med all frimodighet och självförtröstan se sig omkring efter en plats, som kan anstå dem.

– den 8de –

Jag ämnade skicka av detta, snart till en liten volym växande, brev i söndags och satte mig ock till den ändan ned på förmiddagen att fortsätta vad jag förut begynt, men jag råkade utbreda mig något vidlyftigt över friherrinnan Knorrings författarskap (enligt den här ända till visshet gränsande suppositionen lärer detta vara namnet på den så mycket omgissade "Okända"), på vilket företag jag, som i alla fall aldrig varit någon "ful fan med pennan" – som ordstävets lyder – snart nog kände mig trött. Som jag likväl hade ett och annat att skriva om, beslöt jag att uppskjuta brevets avsändande hellre än att utelämna något av vad jag så som svar på ditt brev borde omnämna.

Ehuru mycket bläck och papper jag redan överflödigt ödat på den oftanämnda författarinnan, kan jag likväl ej underlåta att här ännu vidröra en omständighet hos henne, som skorrade förbannat i mina öron, det är detta ständiga gudsnådliga gnäll över "recensenternas ensidighet i omdömen" och i allmänhet över allt vad kritik heter – naturligtvis undantagandes Litteratör:s kritiker, ur vilka hon citerar understundom vackra sentenser till sin egen ära – vilket gnäll så alldeles liknar en itrampad knähunds jeremiader, att jag nära nog, bländad av likheten, stundom kände mig frestad att bemöta klagolåten med ett högt och oborstat: Vet hut.

Jag har också läst dessa recensioner, över vilka hon utgjuter så mycken galla och finner nu, sedan jag gjort förf:s bekantskap, att däruti blivit så mycket sagt till hennes lov som någonsin kan sägas, men se, där framhölls även några hennes fel, och – jag vet ej rätt, varifrån jag fått den tanken, men den tränger sig beständigt på mig – det synes mig som hon i synnerhet ej kan lida, att hennes kön så strax skulle röjas. Det måtte hon ej kunna förlåta. Hon trodde säkert, att de understundom brukade latinska fraserna, varmed kanske någon välvillig sockenpräst på begäran späckat hennes meningar, skulle tillräckligt skyla hennes könsmärken. Stackars toka!

Emellertid är denna hennes förbittring, såvida det ej endast är en inbillning av mig, i hög grad både ömklig och löjlig.

Vår fosterländska litteratur synes, att döma efter dess nyaste alster, redan vara förbi sin kulmination. Besynnerligt. Och när skall man väl då statuera att dess egentliga blomstringstid varit? Inföll dess *eon aurorum* under Gustaf den tredjes glittrande spira, då de putsade rimmande parasiterne utbytte Apollos bevingade häst mot en alexandrinsk sexfotad packåsa, som tungrustad trugades fram, långsamt och varligt släpande den digra last av offerrökelse och smicker, varmed den kunglige mecenatens altan borde siras? Icke var väl detta vår gyllene tid?

Välän, inträffade den kanske under fosforismens dagar, då vår själ, så väl som vår kropp – idéerna som språket – måste tvingas in i tyska bojor? Ack nej, den fina varelsen tynar bort under träldomen, och af hela denna litterära skola framkallades väl en i sin dunkla gryning skönt skimrande dagbräckning – en pupprad fosforos – men dagen ha vi ej fått se, ty solen,

^A "Den som inte föraktar Bavius, kan älska dina sånger, O Mævius" (Virgilius). Bavius och Mævius skall ha varit de två av de sämsta poeterna i antiken.

från vilken detta magiska återsken färgade även våra berg, denna sol tillhörde andra länder, dem havet skiljer ifrån oss.

Fåfångt söker vi då efter något augusti-tidevarv i Sverige, det finnes ej. Hos oss koncentrerade sig aldrig de glänsande meteorerna kring någon gemensam medelpunkt, men Stjernhielm, men Bellman, men Stagnelius – de gingo sin enstaka nybrutna bana, bländande i sin glans såsom kometer och försvinnande snart såsom de.

Bulwers romaner har jag läst, så många som hittills blivit på svenska levererade, och jag har läst dem med ovanligt intresse. Likväl kan jag ej undertrycka det tycket att han gått ett steg tillbaka genom sina sista arbeten, Devereux och Rienzi. Jag tycker såsom du, att hans kolorit i Rienzi är nog litet skiftande, men jag tycker dessutom, att det hela ej äger den helgjutna fulländning, varpå han i sina förra arbeten visat prov, då händelserna och med dem intresset så småningom samla sig uti en slutligt avgörande katastrof, efter vilken man står slagen av samma genomgripande bävan och rörelse som efter ett tordön. De olika växlingarna i Rienzis öden voro visserligen ett mäktigt, kanske oövervinneligt hinder för iakttagandet av den enhet, som man eljest så gärna söker i en konstprodukt och så ofta finner hos Bulwer. Effekten måste kanske här splittras, det torde ligga i naturen av den romerska tribunens historia. I Devereux åter, såsom en ren fantasiprodukt, inser jag ej, varföre katastrofen måste, på sätt skett är, klyvas i tu, och läsarens en gång till hög grad stegrade och därefter nedspända interesse uppehållas genom ett mellanspel, visserligen i och för sig själv underhållande, men här, såsom mig synes, ej fullt ut på sitt ställe, och det genom hela [?], innan andra hälften och upplösningen av själva den romantiska huvudintrigen följer. Visserligen torde händelserna i det verkliga livet oftast länka sig på detta sätt, och Bulwer följaktligen härigenom iakttagit en mera naturenlig ordning i händelsernas gång, men mycket av den tragiska effekten har han också förspilt, och jag tycker ej att den förlusten blivit ersatt. Däremot, vilken härlig rundning i karaktärsmålningar och var finner man väl kvinnan mera förtrollande älskvärd än hos honom? Däruti och i en växlande åskådlighet i sina målningar är han sig alltid lik.

Dessa mina anmärkningar torde synas blott vara alster av begäret att anmärka, men de äro sannerligen ej annat än en redogörelse för de känslor, som läsningen av hans sista arbeten uppväckte hos mig, och jag anför dem på begäran.

– d 10:de –

Stackars Berndt, huru är det med dina tänder. Mina ögon är ännu huvudsakligen i samma klena tillstånd. Ihågkom understundom med ett brev

din trogne bror Salomon.

17 november 1836 från Valåsen till brodern Berndt (på Myrö)

Min älskade broder,

Jag tackar dig på det högsta för ditt kärkomna, underhållande brev, som jag just nyss inhändigat, Jag visste ej huru skyndsamt brev emellan Myrö och Valåsen kunna expedieras och hade därför ej ännu gjort mig räkning på någon epistel från dig. Du kan således veta, huru oväntat glad jag blev.

Särskild tacksamhet är jag dig skyldig för det deltagande, du visade mig och mina kinkiga ögon och det tillfälle, du berett mig att begagna den danska okulistens föreskrifter. Till följe av det löfte, som du erhållit av löjtnant Tersmeden, skyndar jag att meddela de uppgifter, jag tror kan höra till saken, ehuru jag dock fruktar att på min åkomma ej kan tillämpas den regim, som för hans varit begagnad.

Jag förstår ej bedöma, huruvida jag bör anse min sjuklighet härröra från reumatism men känner ingen värk eller ömhet någonstädes i huvudet och plågas ej en gång av huvudvärk oftare än den från lätt begripliga orsaker, såsom os eller dylikt, härledes.

Inflammatorisk är den icke, ögonen äro nämligen icke i allmänhet blodsprängda eller svullna, men det händer väl emellanåt, att de äro rödaktiga, d.v.s. om morgnarna, ifall jag dagen förut mer än vanligt anlitat dem – om de varit utsatta för starkt eldsljus, eller jag kommit att vara längre uppe än vanligt kvällen förut.

Min ögonåkomma yttrar sig huvudsakligen mera uti svaghet än värk. Jag är t.ex. ej i stånd (åtminstone händer mycket sällan att jag är det) att läsa oavbrutet ett par timmar, utan att ögonen medelst klåda och stickningar manar mig att upphöra – ofta nog inträffar till och med, att jag ej alls kan försöka någon sysselsättning, som i någon mån fordrar deras ansträngning – och denna deras periodiska förvärring har jag nu på senare tider, därpå uppmärksamgjord av dr Ingman, trott mig kunna urskilja såsom föregående eller bebådande väderskifte, till följe varav du lätt inser, att den denna årstid ej är sällsynt.

När jag vistas i ett rum, där dagen intränger genom flera fönster, och vars tapeter är ljusa, plågas jag illa, då bländas ögonen av den starka dagern, de kännas svidande och övermåttan matta, och det slår sig liksom en hinna för dem, som gör att alla föremål synas orediga – och allt betraktande av något fixerat objekt förorsakar pina. På samma sätt, ehuru i högre grad, lider jag av ett starkare eldsljus, det förorsakar mig ej allenast smärta att se på själva lågan av ljusen, utan även att se på de föremål, som äro upplysta, ja till och med att i denna artificiella dager ens hålla ögonen öppna, även utan att rikta dem på något visst föremål.

Eljest tyckas de vara jämförelsevis vida bättre om aftnarne, morgnarne äro de däremot sämst. Det ena ögat – oftast det högra – är alltid sämre än det andra, på det sätt att det snarare tröttnas vid sysselsättning och börjar svida, samt att det understundom omslutes av ett skimmer, som, om jag gnuggar ögat, strax därefter visar liksom strålar för ögat och sedan småningom försvinner, men somliga dagar, d.v.s. då ögonen i allmänhet, såsom jag redan nämnt, äro sämre, snart därpå ånyo återkommer.

I allmänhet äro mina ögon mycket torra, men om morgnarne, nyss jag vaknat, synnerligen om detta ej inträffar, förr än det redan blivit upptänt i kakelugnen och rummet följaktligen är upplyst, och dessutom i allmänhet, då jag möts av något starkt sken, av en vit vägg eller dylikt, vätskas de starkt,^A ävensom de om nätterna lindrigt varas. Jag vet ej om jag icke också bör från ögonens torrhet i allmänhet härleda den omständigheten att ögonen emellanåt kännas stela att vrida och nästan som om skulle ögonlocken kännas trycka och gnaga på själva globen.

Allt vad jag här nämnt om yttringarna av min åkomma, måste dock ej förstås så, som skulle det visa sig lika alltid, ty såsom jag redan nämnt är ögonens retlighet ytterst olika. Det har givits dagar – ehuru jag under närmast förflutna halvår ej kan erinra mig mer än en eller två – då jag kunnat läsa oavbrutet utan att känna någon smärta eller trötthet – och det har även ofta hänt, att jag ej kunnat se i en bok på hela veckan nästan, ävensom att jag ej kunnat uthärda till och med det mest lindriga ljussken utan smärta, mitt emellan dessa båda ytterligheter är mitt vanliga tillstånd *juste milieu*, ett tillstånd av varken friskhet eller egentlig sjuklighet, ehuru tillräckligt besvärligt och ständigt påminnande om sin närvaro för att hålla mitt lynne i beständig oro.

Vid den sondering, som jag med fingret på tillslutet öga anställt, har jag ej känt någon ömhet eller smärta i någon del av ögat, följaktligen är antingen min sjuklighet av helt olika art med

^A [Fotnot i Salomons brev] Även häruti visar det ena ögat, också merendels det högra, mera svaghet, det vätskas mera av obetydligare anledning.

T-s, eller har den ännu ej hunnit till yttersta stadium; ej heller har någon fläck eller svälld åder börjat visa sig.

Väl kan jag ej i spegeln upptäcka, att vitögat börjat övergå i gult, men jag har hört andra säga det, ehuru detta dock ännu ej måtte vara särdeles märkbart, enär jag ej själv kan skönja det. I allmänhet har mina ögon ett utseende av matthet, som märkes av alla, de sakna väl icke all glans, men denna är nästan glasaktig och torr. Synen är för övrigt ej försvagad, jag är ej närsynt och skiljer föremålen lika redigt som förr.

Min matsmältning har alltid varit ytterst ojämn, och jag har tidtals varit mycket besvärad av obstruktioner, men har dock nu på en tid medelst noggrann diet och daglig rörelse lyckats vidmakthålla någorlunda ordentliga avtömningar.

Ännu en omständighet vill jag nämna, eftersom den efterfrågades av dr Ingman, ehuru jag ej inser dess sammanhang med ögonsjukdomen, det är nämligen en ytterlig förtäppning i näsan, som tvingar mig att helt och hållet draga andan genom munnen.

Vad beträffar sjukdomens uppkomst, så tror jag den icke kunna tillskrivas någon förkylning, ty den har så småningom och gradvis inställt sig, och är det nu ungefärligen halvtannat år, sedan den först började visa sig. Det hände väl vid början av år 1835, att jag en morgon uppvaknade med värk i ögonen, de voro blodsprängda i hög grad och alldeles igensippade av var, detta fortfor då några dagar, varefter rodnaden och svulsten småningom försvann, men jag är ej i stånd att erinra mig någon omständighet, som kan ge styrka åt den förmodan, att detta första anfall var en följd av någon förkylning. Snarare skulle jag tro, att den härrörde av den ovårdsamhet, jag då övade, att läsa om nätterna i liggande ställning, för vilken ansträngning jag dessutom erinrar mig, att ögonen redan förut voro ömtåliga. Sommaren därpå började deras – nu så långt avancerade – svaghet och retlighet att väcka uppmärksamhet och bekymmer.

Av dr Ingman erhöll jag en sats piller och ögonvatten, varav jag ej kunde varsebliva någon verkan. Skrev efter hans anordning till honom för fjorton dagar sedan men har ej erhållit något svar, således läser väl hans biträde av sig själv komma att upphöra.

Det föreskrivna experimentet med blå glasögon har jag ej ännu kunnat försöka men har fogat anstalt att erhålla ett par sådana glasögon från Sthlm genom en bekant därstädes.

– d 20:e –

Sedan jag nu omsider hunnit redogöra för alla de omständigheter, som jag kan anse äga något sammanhang med min krasslighet, vill jag väl nu, till ersättning för den långa och tråkiga sjukrapporten, som du måst arbeta dig igenom, slå an något annat ämne, mindre ängsligt och mera underhållande. Ögonen har i dessa senast förflutna dagar varit jämmerliga, så att jag i ej mindre än trenne dagar varit sysselsatt med det arbetet att redogöra för deras tillstånd. Att skriva kostar synnerligen på dem, skall jag säga. Således har jag ej förr än nu på söndagsmorgonen kunnat vända mig till något annat, och nu är min tid ganska knapp, men jag hoppas dock, att du ursäktar, om mitt brev denna gång blir fattigare än vanligt. Jag vill ej uppskjuta dess avsändande längre för att ej fördröja den kur, som jag torde komma att undergå, ifall löjtn T-n anser min sjuklighet av den beskaffenhet, att de av honom förvarade recepterna kunna användas.

Du jular vid Säfstaholm i år – får odla *connaissances* med den förnäma bildade världens marknads societetsliv och med den bildandes friska idealiska gestalter med Byströmska^A afroditen och Westinska^B änglar – bägge slagen äro sjunkna från sin forna höjd, de ena från en

^A Antagligen Johan Niclas Byström (1783–1848), skulptör.

^B Antagligen Fredric Westin (1782–1862), historie- och porträttmålare.

tron av uppstaplade privilegier ner i gyttjan av det lägre, så föraktade folkets värld, de andra – ännu lägre – ifrån himmelen i konstnärens fantasi till de jordiska, materiella formernas kvävande gemenskap. Jag gratulerar dig till trevnaden ibland dessa båda slag av fallna änglar.

Jag hann ej längre, nu måste brevet avgå, och jag får lov uppskjuta det ytterligare besvarandet av din epistel till en annan postdag. Ursäkta detta slarv av din bror

Salomon.

24 november 1836 till brodern Berndt på Myrö

Min k. Broder.

Det är ett stort misstag att tro sig med fördel kunna uppskjuta en sak, så vitt den möjligen kan göras genast. Det var dock ej frivilligt, som jag i söndags avbröt besvarandet av ditt välkomna, broderliga brev, men likväl röner jag nu allt det svåra i att skriva, sedan andan ej mera är på mig. Jag fruktar också, att detta mitt förfarande kommer att alltför mycket likna käringens, som kastade den avglömda jäst-Ingrediensen efter i ugnen, och även uträtta det samma och har därför liksom med domkraft gripit i pennan för att åtminstone till någon del tillfredsställa din billiga väntan på ett fullständigare svar, än det du erhållit. Jag skrev på detta i fyra dagar, såsom du troligen sett av de olika dateringarne, men var under dessa dagar så jämmerligt anfäktad av mina ögon, att jag ej var i stånd att avsluta brevet då, av vilken orsak jag ock själv ursäktade min försummelse, nu har jag åter varit bättre ett par dagar och vill därför icke heller söla längre.

Det förslag till bildande av en ny litterär cirkel bland studentcorpsen, som du i ditt brev förtrodde mig, kunde ej annat än väcka mitt livliga interesse, och då jag är övertygad, att envar med nitälskan och böjelse för konsten alltid bör i någon mån kunna deltaga i en dylik växelverksamhet, så längtar jag verkligen nu att få begagna din inbjudning för att åtminstone med mitt deltagande få följa den blivande föreningens bildande och utveckling. Vid ett universitet kan det, tycker jag, aldrig saknas subjekter, passande för en sådan krets, men svårigheten torde bliva att leta upp dem. Emellertid behöver ju föreningen icke vara så stor till antalet, troligen hade det gamla Phosphoros slagit sig bättre ut, om ej dess huvudmän – utom sina egna – haft så många stympares bristfälligheter och utsvävningar att ansvara för, *non quantus, sed qualis*^A.

Vad mig själv angår, så har jag väl icke fått någon "skaldisk instinkt" för att tala med Hammarsköld, men jag är också medvetande av denna brist och bör därför ej heller genom något fruktlöst strävande kunna vara till någon skada för föreningens anseende. Det har visserligen givits en tid, då jag inbillade mig, att även på mig fallit den himmelska andas utgjutelse, som inviger till skönhetens apostlar (jag blyges att tillstå min barnsliga inbilskhet, men du måste nödvändigt själv hava förut upptäckt min svaghet, och jag säger dig således ingenting nytt och oväntat), då jag i varje dröm såg en Venus Anadyomene eller en Gratiernas ringdans, och sedan i den vakande drömmen sökte fästa deras flyende väsenden på papperet för att en gång i framtiden – såsom jag min narr hoppades – kunna få fästa dem i marmorn. En sådan [?] tid har givits, men den är nu förbi. Vad det första uppvaknandet kostade mig, och vad den ofta återkommande känslan av det närvarande vakande-tillståndets nakna verklighet ännu kostar mig, kan jag ej göra dig begripligt och skulle ej heller vilja det.

Detta uppvaknande har väl tillintetgjort min lust att kämpa för snillets ära, i och med det samma, som det betagit mig hopp om framgång, men det har dock ej betagit mig intresset för snillets sak, och oförmågan att själv frambringa det sköna i någon form skall, hoppas jag,

^A Inte kvantitet utan kvalitet

aldrig för mig förminska njutningen av dess åskådande i vad form som helst, och jag har så till vida bekämpat det barnsliga småsinne, som ej vill höra talas om ett spel, vari man icke kan erhålla en huvudroll.

Det glädde mig att höra, det du åter gripit till din lyra, som nu en tid bortåt hängt stum på väggen, ehuru det var en sak, som jag förut visste ej länge kunde utebliva, så tidigt som din förra produktionsperiod inföll, och så tätt som produktionerna redan under denna tidiga period följde varandra i spåren, var det ett avbrott, en återhämtningstid, om jag så kan lämpligen uttrycka mig, både naturlig och nödvändig, men det var också lika naturligt, att detta avbrott ej skulle komma att vara längre, än som fordrades för att vila ut efter den första ansträngningen och låta krafterna utveckla sig för en kommande dagars väldigare kamp. Att du givit dig in på det episka elementet glädde mig även särskilt, ty jag har trott detta vara ditt egentliga. Jag brinner av otålighet att få se din Ariadne, ehuru denna önskans uppfyllande för närvarande ser både avlägset och mörkt ut, sedan jag nu även sett hoppet att träffa dig i jul fördunklas. Dock, vi träffas väl någon gång.

Du har gjort Klopstocks^A bekantskap, jag gratulerar. Hans Messias har jag varken sett eller läst – vilket för många är ett – men jag råkade av en händelse på hans Oden här i höst och fick genom dem tillfälle att börja bekantskapen med denna jättestora ande, som redan här såg "himmelen öppen", ofta har jag under ensamma aftnar i honom haft ett sällskap, som väckt aning om det himmelska umgänget och då jag gripen av andakt läste hans

*Ein stiller Schauer deiner Allgegenwart
Erschüttert Gott, mich; sanfter erbebt mein Herz
Und mein Gebein; – ich fühl', ich fühl' es,
Dass Du auch hier, wo ich weine, Gott, bist*

Då försvann jorden för mig. Jag förstod då också så i själens innersta den lösen, som även Werther förstod.

Till fyllnad i den exposé, som jag sist gjorde av min ögonsjukdom vill jag nu nämna en då avglömd omständighet, som möjligen kan vara betydande nog. Jag känner nämligen ibland spasmodiska ryckningar i ögonlocken och merendels då tillika en kittlande ilning genom själva ögat, även detta röjer sig, liksom några förut nämnda omständigheter, oftare i det högra ögat än i det vänstra.

Adieu för denna gång. Skriv snart till din

broder Salomon

1 december 1836 från Valåsen till modern^B

Min hulda Mamma

Ödmjukast får jag tacka för Mammas länge efterlängtade välkomna skrivelse. Det var högst ledsamt att få veta, det Systems vid min sista avresa hemifrån började åkomma, som jag, med den lättsinnighet varmed man merendels vänjer sig att betrakta andras lidande, ansåg för en obetydlig, snart övergående krasslighet, skulle ha tagit en så allvarsam vändning. Stackars Syster. Hon har, fruktar jag, på långt när ej den starka och lyckliga kropps-konstitution som jag alltid trott henne om. Huru befinner hon sig nu?

Mamma förelade mig sist några frågor, vilka jag här måste upptaga till besvarande.

^A Tysk diktare och psalmförfattare (1724-1803). Ps 587 i 1936 års psalmbok.

^B Nygotisk skrivstil – tolkningen bitvis osäker.

Mina ögon äro på det hela taget i samma tillstånd, som då jag sist var hemma, åtminstone ej bättre. Dr Ingmans regim var lika oskadlig som vita plåstret och – lika onyttig även, den var av dessa oskyldiga medikamenter, som bringa skada åt ingen och nytta endast åt apotekaren. Han hade lovat att i brev fortsätta sina ordinationer, om jag skriftligen underrättade honom om verkan av den första. På detta löfte skrev jag honom till för ungefär fem veckor sedan – det hövligaste brev jag någonsin vet med mig ha skrivit, men ack, jag erinrade ej att bilägga några så kallade "klingande dokument" – jag har förgäves väntat på något svar därpå och vågar ej vidare uppvakta honom med någon skrivelse, varken med eller utan "dokument", av fruktat att trötta hans finska tålmod. Jag har emellertid tänkt vända mig till en dansk läkare som vistas i Chamn^A och där har mycket förtroende. Under tiden nyttjar jag nu ett helt enkelt medel, som jag fått känna, bestående däruti att låta eau de cologne dunsta in i ögonen, varav jag befunnit mig väl. Förmodligen finner Mamma nu rätt väl, varföre jag i mitt sista brev ej nämnde ett ord om denna sak.

Några strumpor har jag ej hunnit skicka, emedan jag ej kunnat få något säkert bud och, emedan de fem par, som jag har, äro av den skrala beskaffenhet, att de beständigt behöva lagas, varföre jag också har alltför svårt att undvara något enda par någon längre tid för att ej bliva alldeles strandsatt med de tätt i varandras spår följande stoppningarna. Hjärtligen får jag emellertid tacka för Mammans aldrig vilande omsorg för mig så väl härutinnan, som i avseende på de yttre skodonen, emedan jag även hos dessa börjar med varje dag upptäcka allt synbarare tecken till en hotande förgängelse, och tror jag säkert att det gamla märke, som mästern Funke har efter mig, ännu är användbart, emedan mina fötter ej kunna hava växt synnerligen sedan i våras.

Jag hade i söndags brev från Berndt med underrättelse om den frikostiga skänk, som patron Broms förärat familjen^B, jag glädes innerligen och tacksamligen däråt, emedan jag hoppas att därigenom någon lättnad måtte kunna beredas för Mammans och Systers subsistens, för min del har jag i uppfostran och studier blivit så pass påkostad, att jag ej med någon billighet skulle kunna göra mig delaktig i denna gåva.

Jag hoppas, att allt står väl till hemma, och att Syster är frisk, och att Mamma emellanåt utan sorg ihågkommer sin

tacksamme son Salomon.

P.S. Jag är rätt förargad över att jag med mitt dumma sladder över min nya rock skulle uppväcka bekymmer hos Mamma och måste nu göra samma förödmjukande förklaring, som den norske prästen: "*Det er ikken løgn allt det jeg praket*". Väst fick jag dessutom ockföre.

11 december 1836 till brodern Berndt

Min älskade bror!

Hjärtligen tackar jag dig för ditt brev, med vars besvarande jag så oförlåtligt slarvat.

Jag erhöll det för jämnt fjorton dagar sedan i dag, ännu medan jag låg, med makligt välbehag emotseende min söndagsledighet, men jag hade ej hunnit läsa många rader i det, förrän jag släppte det, betagen av en förskräckelse och en fasa, varom jag aldrig tillföre har kunnat göra mig någon föreställning. Efter den framställning du gjorde av de förebådande tecknen till

^A Kristinehamn

^B Broms hade betalat faderns skuld på 500 riksdaler till Örebro fattigvårdsdirektion med villkoret att dessa pengar skulle tillfalla den yngre barnaskaran, d v s inte de äldre halvsyskonen.

svarta starren^A, återstod i mitt tycke knappast mera något tvivel, att ju denna, den förfärligaste av alla timliga olyckor, förestod mig. I ett tillstånd av yrsel genomögnade jag väl det återstående av din skrivelse men fattade icke det ringaste därav, varken det tröstande i ditt löfte om ett säkert botemedel eller det hugnande i underrättelsen om patron Broms' ädelmodiga skänk. För min själ stod det enda ordet *svarta starren* i ett hemskt infernaliskt ljus – det besegrade, utan någon strid, alla intryck av vad ditt brev för övrigt innehöll – det lade sig ovanpå allt annat, såsom spriten lägger sig ovanpå oljan.

Med den tafatthet, vari jag merendels råkar vid inträffande av en oförmodad *casus*, tumlade jag också nu om några dagar i en slags sinnesyra, utan förmåga att fatta något beslut till avhjälpande av det onda. Småningom återtog dock den lugnare besinningen sitt välde, och jag blygdes nu, att jag låtit mig så besegras av en motgång, som till och med icke ännu existerade annat än såsom farhåga. Jag började nu besinna, dels att de glimmande strålarna ej visat sig mer än för det ena ögat, dels ock, att jag i värsta fall ännu kunde hoppas hjälp.

Emellertid beslöt jag med första göra en resa till Chamn för att rådfråga en där vistande dansk läkare, dr Iversom, som mycket omtalats för sin skicklighet i allmänhet och även för en synnerligen lycklig behandling av en med min likartad ögonsjukdom, samt för sin uppriktighet att ej av otidig grannlagenhet bortblanda korten, när verklig fara är för hand.

Denna resa är nu gjord, och jag blev därigenom ytterligare lugnad. Dr Iversom sade, att min ögonsjukdom icke är farlig, ehuru den fordrar en ytterlig försiktighet. Han tillrådde även bruket av glasögon, dessutom en sträng diet och ordinerade ett plåster, applicerat bakom öronen, och en dekokt av "adskillige blodrenende ørte", ävensom ett "stærkende øjnevand". För övrigt förmanade han, "Dem maa akte sig att nyde meget fett og hitsig mad og framfor allt ikke att fortere spirituoser."

Huru denna regim kan komma att verka, vet jag naturligtvis icke ännu, men jag har mycket förtroende för min läkare. Det enda, som minskar mitt hopp att bliva återställd, är det ohjälpliga misstroende som Chamns apotek ådragit sig, vilket gör att jag ej kan vara säker på att hava fått äkta varor, och detta är en viktig huvudsak. Hela den förflutna veckan har jag – av vad orsak vet jag icke – varit ovanligt brav i mina ögon. Jag uthärdar väl icke någon läsning, men jag känner dock ingen smärta av själva dagsljuset, och själva den vita snön, som nu höljer våra fält, förorsakar ej någon sveda i ögonen. Fortfar det så med min förbättring, då hade jag allt skäl att hoppas fullständig återställelse. Av min medicinering är jag visst nu litet halvkrank, men detta skall väl så vara. Eau de cologne har jag nyttjat och därav funnit mig väl, men Dr I ansåg dess indunstande i ögonen vara alltför starkt retande för ögonens närvarande över måttan stora sensibilitet. Jag fortfar likväl att dagligen bada panna och tinningar därmed.

Kanske torde du en gång slippa läsa brev från mig, som huvudsakligen innehålla sjuklingens hälsorapporter och jämmervisor, kanske, ty jag hoppas så gärna i det längsta.

Nu, sedan självskheten hunnit någorlunda lugnas efter förtvivlan över sin egen belägenhet, nu har jag ock en känsla, varmed jag kan deltaga i andras glädje eller sorg, och jag känner också nu i dubbelt mått, att det är en lycka att äga en sådan känsla, som bereder oss den renaste av alla njutningar, likasom den ädlaste av alla sorger. Jag fröjdar mig innerligt över den lyckliga händelse, varom du sist underrättade mig, och är tacksam för denna glädje, både mot den, som med sin frikostighet beredde den, och emot dig, som därav givit mig del. För att få njuta denna glädje hel och ostörd, kan jag också ej göra mig delaktig av själva dess orsak, men önskar att denna måtte kunna bereda någon märklig ljusning i Mammans förut så mörka öde.

^A Svart starr (amauros) var den dåtida benämningen på fullständig blindhet i sådana fall, då ingen förändring kunde upptäckas i ögat.

Stackars Syster, hon lär hava varit allvarsamt sjuk, sedan jag sist var hemma. Detta grämer mig, ej så mycket för den dessutom nu överståndna krämpan, som därför att jag fruktar, det hennes hälsa är mycket mera bräcklig, än jag någonsin trott. Hennes friska och frodiga utseende är, fruktar jag, blott en mask över en inre bräcklighet, som nu på senare tider börjat ganska betänkligt framskymta.

Vad jag kan säga dig om mitt liv för närvarande är icke mycket och icke roligt. Sedan jag blivit berövad möjligheten att sysselsätta mig på det sätt, jag varit van och älskat, tillbringar jag nu mina dagar – med undantag av kvällsstunderna, som behagligt nog förflyta inom familjekretsen – mest med att fundersamt avmäta mitt kammargolv och att avhöra läxuppläsningar. Denna fattigdom på sysselsättningar har ock gjort, att jag nu väntar på att få min tredje discipel från Örebro, som jag vet kommer att mera upptaga min tid. Sådana tidsfördriv väntade jag visst aldrig på förr i världen!

Jag önskar, att din tid måtte förflyta fortare och med mera gagn än min – och förbliver en dig städse trogen bror Salomon

PS. Några glasögon har jag ej ännu fått, ehuru jag för en längre tid sedan förskrev dem, men min kommissionär kan ej heller hava samma iver att uträtta, som jag att få uträttat, det är så vanliga förhållandet. Huru snart reser du bort på din julro och huru snart till Uppsala?

1 januari 1837 från Holmstorp till brodern Berndt

Min älskade bror!

Hemkommen hit julafton på förmiddagen, oväntad, såsom jag denna gång var, och kärkommen, såsom jag hoppas alltid hava varit och skola bliva hos Mamma, njöt jag en i mitt tycke högst förnöjsam helg, slutet inom den lilla kretsen av våra närmaste älskade och älskande anhöriga. Blott ett julkalas har avbrutit vår stilla högtid, det var vid Latorp i torsdags, dit vi då samtliga kojade av.

Vid min ankomst dit mötte mig d.s.k. Patron i prästgården med den underrättelsen att han medförde ett paket till mig, som anlant med posten, en *billette-doux*, ehuru mycket för tjock att blott innehålla en sådan, således förmodligen fylld med kyssar och suckar, ty att det måste vara från ett fruntimmer, därpå kunde han tryggt [*skada – 1–2 ord oläsliga*] eller ock med någon julklapp. Efter ytterligt ansträngande av min nyfikenhet erhöll jag omsider det klumpigt och slarvigt hoplagda *couvertet*, som genom alla yttre tecken rättfärdigade gissningen att härröra från en fruntimmershand. Många nyfikna blickar riktades på detta vidunder. Jag smög mig bort till en vrå, bröt sigillet och fann där innanför ditt sista brev, för vilket jag i parentes här får tacka på det högsta, och de så länge fruktlöst förväntade glasögonen, vilka jag gissar att ett vanligt fruntimmersskälmeri förhållit mig till nu för att överraska med dem på julaftonen, ty rekvisitionen av dessa syninstrumenter gick genom ett fruntimmer. När jag sedan reste min kos, trodde man sig väl på detta sätt kunna bäst konservera den tilltänkta surprisen, och *surprenerad* blev jag ock verkligen.

Jag dansade hela kvällen men hade, det oaktat, så tråkigt tack vare de goda Tysslingeboarnes umgänges-oton, ty ens någon ton kan den ej kallas, att jag visst hoppas att aldrig ens med en halvdragen suck sakna en enda av hela denna grannsocietyet. Wangstelius var mindre trevlig än vanligt. Br.patron Lindh slog sig i samtal med mig – för första gången så vitt jag kan minnas – egentligen för att berömma min "avundsvärda" talang i porträttering och be mig om några nya bidrag till det galleri av sockenborna, som han förut av Wangstelius erhållit. Ingen har någonsin i ett så blomsterprytt smicker lovordat mig som denne herre, jag stod och tänkte, jag vet ej huru det kom sig, på fru Lenngrens Björndansen. Jag var i mitt mörkaste lynne den dagen och var ej nöjd med något.

Nu till ditt brev. Jag tackar dig ännu en gång därför. Jag lyckönskar dig till din bekantskap med det förnäma livet, ty jag tror att vid vår ålder förtjänar varje tillfälle att se och betrakta nya förhållanden och nya människor lyckönskan, om ock första bekantskapen ej är roande.

Jag kan ej skriva brev vid ljus, nödgades därför dröja till dager blev och hann därför ej längre än hit med mitt brev, innan jag fick tillsägelse, att brevet nu måste avskickas med kyrkfolket. Jag är således tvungen att här avbryta i hopp att en annan gång kunna bättre och redigare skriva Dig till.

Guds välsignelse på nya året tillönskas av din
städse tillgivne broder Salomon.

6 januari 1837 (från Valåsen) till brodern Berndt

Min käraste broder!

Till ersättning för de få, hopprafsade, jollrande rader, som jag med nyårsdagens post från Holmstorp tillsände dig, med vilka du – så hoppas jag – för deras fåtalighets skull kan försona dig, önskade jag nu kunna erbjuda dig något intressantare, men för mig, som nu utestängd även från sällskapet med mina böcker – det käraste, förtroligaste sällskapet – mera än någonsin lever den isolerade enslingens liv, för mig kan ej mycket omväxlande och intressant finnas att skriva om.

Med ett kunskapsbegär, som på senare tider stegrats allt mer och mer, ser jag mig nu instängd inom den trånga, alltför trånga kretsen av min egen varelse, såsom det enda fältet för min forskning. Min ärelystnad – denna demon, som är ett årsbarn med mig själv, ty jag kan ej minnas den tid, då den ej var min förnämsta, om ej alltid fullt medvetna, eggelse till allt vad jag gjorde – som alltid försatt mig i oro, oftast i smärta över tillintetgjorda strävanden, sällan i glädje över de någon gång ernådda (så inbillade jag mig), min ärelystnad närar nu sin tynande gnista i glöden med en, än slocknande, än åter för ett ögonblick uppflammande, svävande blå-låga, sedan jag nu nått den av mig mest hatade, aldrig sökta utmärkelsen av – allmänt medlidande.

Det erfordras ett av de tu: antingen en av religionen helt och hållet luttrad själshöghet, eller ock alls ingen, för att utan smärta kunna se sig vara ett mål för allmänt medlidande. Jag avskydde fordom såsom gränslösa egoister det slag av människor, som ej utan vedervilja, stundom till och med utan hat, kunde se dem, av vilka de nödgats mottaga välgärningar eller deltagande. Nu har jag måst göra den upptäckten, att jag själv till en del tillhör denna klass, och min avsky har mildrats. Det smärtar mig väl ej att uppbära deltagande av dem, som jag älskar – de rent kärleksfulla, broderliga breven ifrån Dig har till och med verkat som en vattendroppe på den döendes brännande tunga, som en olja i såret – men det där medlidandet av alla, som möter mig överallt, det både nedtrycker och förargar mig och gör, att jag nu, mera än förr, undviker alla sällskaper och sluter mig inom mig själv. Så är det omöjligt att bedöma andra människors handlingssätt under förhållanden, vari vi ej själva varit, och det är blott genom lidelserna och lidandet, som vi lär känna oss själva, "*nos passions nous rendent philosophes*".

I anledning av föregående mörka ingress torde du börja frukta, att mina ögon blivit sämre, och att jag därför blivit försatt i denna dystra stämning. Du misstager dig, ögonen äro ej sämre än de hela tiden bortåt varit. Visserligen var det blott en tillfällig och snart övergående ovanlig förbättring, som ingav mig den ljusare förhoppning, varöver du uttryckte din glädje i ditt senaste brev, men jag ser dock, att ögonen verkligen förbättrats något genom den regim, jag nu senast följt. Jag kan således med tillhjälp av glasögon skriva ett brev eller läsa ett par sidor i en bok utan att därvid känna de förra smärtorna, men det är just denna inskränkta frukt av en

så långvarig medicinering, som bedrövar mig, emedan den övertygat mig, att ingen vidare förbättring är att hoppas än den att med iakttagande av ytterlig försiktighet få behålla synen oförminskad, och rätt övervägt lovade dr Iversom ej heller mera, ty han förbjöd strängeligen att någonsin hårt anstränga ögonen, och jag kan ej skugga honom med ens en lös misstanke om hans skicklighet, varom hans rykte även såsom okulist dessutom så otvetydigt talar.

Du torde härav finna skäl till missnöje med mig och min oförnöjsamhet, och besynnerligt nog förhåller det sig så med mig, jag vill vinna allt av vad jag önskat vinna, att vinna något innebär ej någon glädje för mig. Jag hade önskat och med full ihärdighet beslutat, att, ifall jag till min syn bleve återställd, i trots av fattigdom och besvärligheter tillkämpa mig den filosofiska graden, i denna föresats var jag orubblig, i denna önskan är jag det ännu, men huru det nu måtte gå med föresats och önskan inser Du lätt. Jag måste uppge hoppet att på detta sätt kunna bana väg för tillfredsställandet av mitt begär efter kunskaper och av min ärelystnad, som väl ej härutinnan hade tagit sig ett överdrivet högt mål. Så älska vi att i inbillningen uppkasta planen för vår resa genom livet så lätt och behagligt med vägen, som vi själva tro oss mäktiga att uppbryta, om den ej är banad för oss, löpande över fält, som, om ock öde och ofruktbara, dock visa oss en glad utsikt längre fram med lockande frukter till lön för arbetet. Men den store planritaren däruppe granskar och förkastar våra förslag och stänger till vägen genom en klippa eller ett bråddjup, och vi få nöja oss "*O Weisheit, Du redst wie eine Taube*"^A, vi få nöja oss att plocka kiselstenar och stensöta vid foten av klippan, vid randen av bråddjupet, som hindra oss att komma längre fram.

Det är således ej över mitt närvarande tillstånd, som verkligen är förbättrat, det är ej över det jag är bedrövad utan över den omständigheten, att jag tror mig ej kunna bli fullt återställd, så att jag kan fullfölja min tilltänkta levnadsbana, sedan jag hunnit så långt in på den, att jag fullt kan inse och beständigt såsom förlorade måste sörja och sakna dess lockande njutningar.

– d 11 januari –

Jag hade ämnat avsända detta brev med sistlidna söndagens post och till detta ändamål under trettondagens högtidslugn utspunnit ovanstående klagovisa, som i tonart väl överensstämde med mitt kroppsliga illamående då och mitt därav närda sjukliga lynne, men oförmodat blev jag på kvällen samma dag anmodad att göra en resa till Karlsdal morgonen därpå för att hämta en där då vistande fröken Nordenfeldt. Jag blev förtjust över förslaget att omsider en gång få besöka detta ställe, vars innevärdars bekantskap jag med så mycket nöje redan gjort. Som jag ej hörde av att det skulle kunna komma i fråga att dröja över där, så tilltrorde jag mig också mycket väl att hinna slå ihop detta brev efter hemkomsten. Men på ställen så avlägsna som Karlsdal är redan främmandes sällsynthet en borgen för gästfrihet. Jag kom således ej åter förr än sent på söndagsaftonen, för sent för att få brevet avskickat men högeligen förtjust över min resa. Hade jag ej under de båda dagarna, jag tillbragte på detta Värmlands Gravendal, varit ansatt av en ganska svår och plågsam kolik till följe av min där uraktlåtna sjuklingsdiet, så skulle jag utan tvekan kalla dessa dagar, de gladaste jag tillbragt i Karlskoga. Säkerligen kommer denna påhälsning att längst av alla dem jag här gjort bibehålla sig i minnet, liksom den är den enda, som jag längtar att få göra om. Jag erhöll med mig därifrån till låns de av mig så länge efterlängtrade Geijers Minnen, dem jag nu illfånas att få läsa igenom, men allt går så långsamt för mig, och jag får ju på det sättet aldrig njuta något helt.

Papperet är slut, mina magra koncepter även. Ihågkom emellanåt, skriv några städse efterlängtrade rader till

din hjärtligen tillgivne bror Salomon.

^A [Fotnot i Salomons brev] Du har ju läst Goethes Fabel?

12 januari 1837 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma,

Ett dröjsmål, för långvarigt för att kunna av sig själv ursäktas, gör, att då jag nu omsider griper till pennan, jag gör det med samma oro, som jag förr nalkades för att begära förlåtelse för mina odygder, urstånd att längre uthärda utan denna och tillika rädd, att jag ej skulle vinna den.

På det innerligaste får jag tacka för den trevnad, jag under den sista julningen på Holmstorp njöt, sådana dagar, dem den ömsesidiga kärleken förskönar även under de stunder, då de tillbakadrivna bekymren återtaga sitt förhastade inflytande på våra lynnen. Sådana sälla dagar blomstra ej många för mig, en säker borgen att jag i desto tacksammare hågkomst skall förvara de få. Mitt lynne, av naturen böjt för det ledsamma, har på senare tider i de bittra motgångar, som ställt sig i vägen för mig och för dem jag älskar, från verkligheten erhållit tillräcklig näring för denna böjelse att se allt i spader utan att behöva söka den från inbillningen, såsom jag förr älskade att göra. Jag söker nu ersättning genom ett motsatt förfarande, och då det aldrig rätt lyckats mig att se framtiden i någon lysande gloria av lycka och glädje, använder jag däremot all omsorg på det sötsura nöjet att ur en i möjligaste måtto förgylld och glansfull dager betrakta det framfarna för att av detta betraktande njuta en halv tröst. I denna dager ser jag också nu den förflutna julron och är Mamma och syskonen tack skyldig därför, att jag kan det.

Men nu till orsaken, varföre jag så länge försummat låta höra av mig. Jag var första dagarne efter min återkomst hit, kanske till följe av det ruskiga vädret under resan, kanske av vem vet vilken orsak, så illa ansatt i ögonen, att jag varken kunde eller hade lust att skriva med torsdagens post. När det led mot slutet av veckan, och ögonen började förbättras, ämnade jag skriva till söndagen men blev så helt opålitligt anmanad att resa till Karlsdal för att – för att porträttera ett par trolovade. För hövlighetens skull kunde jag icke, och för det nöje, som jag, denna gång icke förgäves, väntade mig av resan, ville jag icke försaka anbudet. Resan blev således av, men den blev långvarigare, än jag hade trott, jag kom först hem därifrån i söndags, sent på aftonen, således mycket för sent för att då kunna skriva hem. Se där hela min ursäkt, den gälle för vad den kan.

Jag hade ganska trevligt vid Karlsdal, det är det enda ställe i detta grannskap, där jag önskar och längtar efter att bliva mera bekant än jag är. Jag blev ock på det gästvänligaste sätt uppmanad att förnya mitt besök, en uppmaning, som jag visst skall göra allt för att vid tillfälle få hörsamma. I övrigt har jag ej varit borta på något julnöje här omkring. Det har likväl varit ett och annat gille inom socknen, men jag har utan synnerlig avsaknad sett mig förbigången vid bjudningarne.

Denna gång måste jag bedja Mamma göra min ursäkt hos syskonen för mitt uraktlåtande att skriva dem till, min tid är om dagen så kringskuren av disciplarnes läsning, att jag riktigt måste snåla mig till varje halvtimme, som jag kan komma åt, för att få skriva några rader, och kvällar och morgnar, eldsljustiden, äro mig ej heller till någon nytta.

Jag skall dock visst icke glömma att skicka Gustaf både den utlovade boken och det utlov[ade] brevet, innan han reser. Med broderligt varma hälsningar till syskonen innesluter jag mig uti deras vänskap och förbliver av barnslig tacksamhet och kärlek

Mammas lydige son Salomon.

22 januari 1837 från Valåsen till brodern Gustaf

Min käre broder Gustaf.

Av hjärtat tackar jag Dig för de trevliga dagar, jag tillbragte i ditt sällskap vid Holmstorp under sist förflutna julhelg, och hoppas ditt overseende med mig för det jag ej förr gjort det.

Jag förband mig att till mellangift på Atlas-handeln skicka dig Enbergs Psykologi^A och ämnade göra det nu, men jag har letat och rivit, likt och olikt, i mina gömmor, och svettats och funderat, och ändå ej varit i stånd att få reda på den förlagda boken. Jag ville bestämt minnas, att jag någon gång läst i den, sedan jag kom till Valåsen, men jag måtte minnas galet, ty hon finnes ej här, om du således icke kan få rätt på henne ibland böckerna vid Holmstorp, så ser jag ej annan utväg än att skicka dig hennes värde (vilket jag ej rätt minnes) för att på gott manér komma ifrån saken. Jag kan ej tro, att hon kommit med Berndt till Myrö, detta kunde du dock höra efter. Jag är rätt förargad på mig för denna oordentlighet.

Jag lovade även att skriva till Kjellmark för att bedja honom skaffa dig någon lämplig kondition. Detta har skett, och brevet följer härhos. Jag önskar, att det måtte kunna medföra de frukter, det åsyftar, men jag tror säkert, att Kjellmark gör så mycket han förmår för att befrämja den goda saken.

Säkerligen träffar du Berndt, om ej förr vid din förbiresa, då du kuskar av till Strängnäs. Hälsa honom så hjärteligen ifrån mig, jag fruktar att jag ej får se honom förr än vi, såsom jag hoppas, sammanträffa i Uppsala nästa höst. Det är ledsamt, men jag kan ej hjälpa det, ty jag har ej råd att göra en resa till Myrö, ehuru roligt det skulle vara.

Jag önskar dig av allt mitt hjärta all möjlig framgång på din tilltänkta bana, att ej du såsom jag måtte genom sjuklighet hämmas i dina strävanden – och förbliver städse din tillgivne broder Salomon.

22 januari 1837 till system^B

Min goda Syster.

Några ord till dig också, ej för att roa dig, ty därtill är jag oduglig men för att uppfylla en länge uraktlåten skyldighet att erhålla tillgift för detta uraktlåtande. Jag ser att jag får den, och jag är nöjd.

Hav tack, uppriktig tack för din välvilja, varmed du, även under mitt sista vistande ibland eder, omfattade mig.

När jag kom hit om kvällen, var här full bal, reskläderna måste av i ögonblicket och fracken på, aldrig förr har jag gjort min *toilette* klockan nio på aftonen, men det gick dock för sig. Jag kom dock för sent för att få något med av själva balen, ty innan jag hann fundera mig i ordning, huruvida jag borde dansa eller ej (såsom du vet, gör jag alltid detta endast efter överläggning), var det slut på dansen. Någon annan dans har jag ej varit med på sedan min återkomst och har uthärdat denna brist bättre, än mången torde tro.

Slutligen får jag tillönska dig all upptänklig glädje och lycka på det nybörjade året. Du skrattar åt det högravande, utnötta lyckönskingsformuläret. Nåväl, jag önskar då, i en mera nedstämd ton, att styrkan att bära livet måtte tilltaga för dig i samma mån, som livet blir tyngre att bära. Detta är väl ej överdrivet, och dock har jag ingen högre önskan för mig själv.

^A Lars Magnus Enberg, Försök till lärobok i psykologien 1824

^B Inlagt i brevet till Gustaf

Farväl nu för denna gång, hälsa Mamma så hjärtligen från
din tillgivne bror Salomon

9 februari 1837 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma!

Föreställande mig, att livet vid Holmstorp efter Gustafs avresa blivit ännu en mån ensligare, har jag tillgripit pennan för att göra Mamma ett besök, så vitt det med detta tröga kommunikationsmedel låter sig göra, önskande att jag dymedelst kunde vara Mamma till ett sällskap i ensligheten. Först och främst får jag då tacka för senast. Jag hoppas att Mammans hälsa numera blivit fullt återställd och önskar, att Mammans mod av den högre förtröstan, som jag vet livar det, måtte bäras uppe mot sorgerna och bekymren.

Min återresa gick brav såsom vanligt, ehuru under en mer än vanligt sträng köld. Jag begagnade för genvägens skull vintervägarne över en mängd av skogssjöar eller så kallade tjärn, men som jag och min skjutsbonde voro lika obekanta med vägen, var det ingen konst att köra rasande. Jag märkte väl snart oråd, men som jag ej var säker på vart jag skulle åka för att komma till rätta och ej för de dolda strömdragens skull vågade hålla av den banade väg, på vilken jag råkat slå in, fortsatte jag min kosa i förhoppning att träffa någon, som kunde visa mig till rätta. Efter en stund mötte jag också en kolare med sin mörka färdryss, som blev min vägledare, och hade jag då uppnått en motsatt fjärd av sjön, vars väg endast ledde till kolmilor uppe i villande skog, där de enda levande varelser, som jag kunnat träffa, hade varit rävar och korpar och kanske av en händelse någon ensam kolare. Jag kom nu snart in på rätta vägen och hade rätt roligt av den tanken, att jag haft ett äventyr på min resa och ett äventyr, som var för kort för att hinna bliva ledsamt.

Jag emottogs här såsom vanligt, ehuru med något långa ansikten från mina disciplar, som ej hade räknat på att jag så snart skulle komma tillbaka och således funno sig bedragna i sin spekulation, vilket alltid förlänger ens fysionomi.

Jag hemkom i går afton från en resa till Kristinehamn, där jag gjort ett besök hos min läkare, dr Iversom, som i sin vanliga trankiliserande ton förmanade, "*Dem maa ikke være videre ængsig over denne syge, den er nu hemmet og naturen skal nok gøre det ovrige till deres forbedring*". Av apoteksvaror ordinerade han endast ett slags kylande ögonvatten. Få se!

Från Berndt hade jag brev för några postdagar sedan. Han var då ännu vid Säfstaholm och visste ej, när han skulle komma att skiljas därifrån. Som jag således ej visst vetat hans adress, har jag ej kunnat skriva honom till sedan. Han utbredd sig över de grevliga hemsederna med mindre entusiasm än över de grevliga konstsamlingarna, och jag undrar ej på, om han ej lika innerligt kan sentera det förträffliga i de förra, som i de senare.

Jag har denna gång ej mera att skriva om, önskar blott att Mamma och Syster måtte få vara friska och vid friskt mod och förbliver med barnslig kärlek och tacksamhet

en lydig son Salomon.

Februari 1837 från Valåsen till brodern Berndt på Myrö^A

Min älskade broder!

Oviss var mitt brev möjligen skulle träffa dig, har jag den ena postdagen efter den andra uppskjutit besvarandet av din kärkomna skrivelse av Paulsmässodagen, som träffade mig för,

^A Salomon har daterat detta brev "n.n. februari 1837".

Gud vet huru länge sedan, ty jag är alldeles vilse på tidsräkningen. Endast den omständligheten, att jag blivit av med min ena discipel, erinrar mig om att vi nu måste vara inne i Göjehöjden^A ett stycke, samma omständighet associerar också en annan erinring, den om din snart förestående avresa till Uppsala, och denna erinring har nu varit en verksam impuls för det eljest så svårörliga skrivmaskineriet.

Jag tackar Dig hjärtligen för brevet, det var mycket livligt väntat och kärkommet. Jag såg med glädje, ehuru jag var beredd därpå, att du ej endast haft tråkigt på Säfstaholm, och din redogörelse för de konstnjutningar, stället erjudit dig, upplivade väl för några dagar en för länge sedan avslumrad, nära utdöd känsla för mig själv. Jag tackar dig även för detta, för det du låtit mig se en purpurskymt, ett återsken av den sol, som väl i verkligheten aldrig för mig varit uppe, men som jag dock en gång trodde vara det, och över vars nedgång jag redan länge klagat. Erinringen om vår första kärlek har alltid något ljuvt i allt sitt svårmod, säger ju, ehuru på tusen olika sätt, varje romanskrivare, och denna "*douce melancholie*" kände jag just rätt innerligt, då jag läste ditt brev.

Mina ögon – jag önskade att detta städse återkommande grundtema ej måtte uttrötta dig, såsom den förnämsta orsaken till alla förändringar och skiften i mitt lynne är det dock viktigt nog även för korrespondenten – mina ögon har efter slutad medicin fortfarit i en långsam, men såsom jag tror stadig förbättring. Give Gud att denna förbättring ej så snart måtte avstanna, ty den är visserligen ännu blott i sitt första stadium. Vid ett nytt besök hos dr Iversom i Chamn i förliden vecka erhöll jag förnämligast det rådet att låta naturen verka det [*oläsligt ord*] återstående till min förbättring, av medikamenter föreskrev han ej synnerligen.

Jag längtar riktigt ivrigt efter den tid, som jag ännu en gång hoppas skall återkomma, då jag får återtaga, med allvar återtaga, de studier, som nu så länge måst ligga i träde, ty jag kan ej räkna för studier det lilla, jag på korta avbrutna mellanstunder läst, för att, så vitt sig göra låtit, hindra mig från att sjunka allt för mycket tillbaka från den ståndpunkt jag innehade, innan min ögonåkomma tog överhanden, och även om jag vore frisk, vore det ej så lätt att studera med force, när jag först i sista rummet får tänka på mig själv och även under de stunder, som jag kan spara ihop för egna sysselsättningar, är överhopad av dessa sönderslitande skrik. "Jag kan min läxa!" "Får jag lov att gå ut?" "Jag kan." "Jag har ont i magen." &c, &c, &c. Men dessa vedermödor känner du själv och behöver ej påminnas om det, du har tillfälle att dagligen och stundligen känna.

Jag läser nu emellanåt Rysslands historia, den del av historien, som förut var mig minst bekant. Men dessa hopade målningar av den ryska grymhetens vilda och den mongoliska grymhetens gräsliga utbrott äro ej i min smak. Själva grymheten är för rå för att väcka annan känsla än vämjelse, den väcker endast förakt och avsky men ingen förbittring mot den djuriska utövaren och knappt något medlidande, men intet deltagande, för de ömkliga offren. När man känner blodet isas vid berättelsen om Hussens eller Jeanne d'Arcs död, blickar man dock genast in i det inre av tavlan, som visar det, framför alla andra, upplyftande skådespelet av en okuvlig andlig kraft, som triumferar i själva lågorna, själva Richards av Gloucester grymheter giva oss ett ej litet deltagande både för offren för denna vildkattsgrymhet och för vedergällningens skuld, som drabbar honom själv, men vad intresse kan man väl hysa för varelser, som blott rasa utan annat ändamål än det att få härska över länder, som deras egen vildhet lagt i aska, länder vilkas alla städer äro förvandlade i stenhopar, alla byar i askhögar, som ihjälklämma sina fångar emellan bräder och koka underkuvade insurgenter i kittlar? Och vad deltagande för en underkuvad nation, som ej ens under det grymmaste förtryck förmår åsidosätta enskilt hat, ej vill förena sig mot en gemensam förtryckare för att ej tillika med [sin] egen även åstadkomma sin enskilde fiendes befrielse från oket?

^A Februari.

Du reser nu snart till Uppsala, gissar jag. Det vore roligt att dessförinnan få träffa dig, och om du kunde bestämma någon lördag, skulle jag gärna vilja möta dig vid Holmstorp, så att vi muntligen finge språkas vid, men jag har dels genom resor till Holmstorp och Chamn, dels till följe av influensan, som hälsat på här liksom annorstädes, måst göra så många avbrott i lektionerna under vintern, att jag fruktar, att jag ej bör försumma någon arbetsdag.

I händelse vi ej skulle träffas, får jag nämna, att sängkläderna i Uppsala äro i förvar lämnade till städerskan, där jag bodde, d.v.s. i det Ribbingska huset på den sidan, som vetter ned åt Dragarbrunnsgatan och på höger hand, när man kommit in genom porten, som är vid nämnda gata. I hennes förvar, eller kanske i Müntzings, ifall han är uppe, är ock vår ljusstake med sax, samt tallrikar och tvättskål av porslin, tillhöriga mig, dem du torde vilja begagna. Jag har, Gud nås, glömt karingens namn.

Och nu farväl för denna gång. Jag hinner ej mer, glöm ej din tillgivne bror Salomon.

2 mars 1837 från Valåsen till modern

Min älskade Mamma!

Jag har nu så länge väntat och illfänats efter brev hemifrån, att jag börjat bliva orolig, på allvare orolig över huru det kan stå till hemma. Jag såg, då jag sist besökte Holmstorp, Mamma på bättringsvägen, men ej frisk, efter en hotande sjukdom. Måne den har åter inställt sig, eller kanske förvandlats i någon annan åkomma, eller kanske har mitt brev ej kommit fram? Jag är högst bekymrad och anhåller, att Mamma är så god och skingrar min pinsamma oviss-het, så snart det låter sig göra. Samma tystlåtenhet hava – underligt nog – både Berndt och Gustaf iakttagit emot mig. Sista brevet från Berndt, inhändigat för ungefär fem veckor sedan, var daterat Säfstaholm Paulsmässodagen, vart han sedan tagit vägen är mig alldeles obekant. Jag skrev väl sedan till honom på Myrö men vet ej, om detta brev träffat honom.

Ett brev till Mamma hade genom postmästarslarv blivit hitskickat och återskickades genast. Av stilen på utanskriften igenkände jag Gustafs hand och slöt därav, att han är i Strängnäs.

Detta är allt, vad jag har mig bekant om mina anhöriga, dock, vad Berndt och Gustaf angår, är jag ej orolig, ehuru det är ledsamt att leva i full okunnighet om deras närvarande vistelse och företag, men de bruka aldrig vara sjuka. De underrättelser jag haft från Holmstorp under sist-förflutna hösten och vintern kunna ej hålla mig i samma trankillitet i avseende på Mamma och Syster.

Därför har jag ock nu måst gripa till pennan för att själv skaffa mig visshet i saken, ehuru svårt det än är att komma mig i gång härmed.

Vad mig själv beträffar, är jag frisk, med undantag av ögonen, och även de äro bättre, än de i allmänhet varit förut. Alla människor tillstyrka en Porla-sejour till sommaren för att full-komligt kurera dem. Jag, som anser rådet förträffligt, ehuru för mig överställbart för kost-nadens skull, håller med om allt men tänker ej vidare därpå för att ej göra mig ledsen. Mitt återställande måste väl sålunda stanna på halva vägen, åtminstone tills vidare. Detta är mig dock så mycket mera ledsamt, som jag i sommar hade förträffligt tillfälle i anseende till en av bergmästare Hofsten tillämnad resa till Göteborg och Varberg, varvid åtminstone en av gossarne komme att vara honom följaktig, och jag följaktligen lätt kunde få några veckors ledighet. Men vad skall man göra? Det värsta av allt är, att så mycken tid går gagnlöst förbi för mig, och jag är nu i den åldern, som för framtiden är av största vikten.

Gud give, att Mamma och Syster måtte vara vid hälsa och gott mod, och att jag snart måtte bliva förvissad därom. I förhoppning härpå förbliver jag

Mammas lydige son Salomon.

15 mars 1837 från Valåsen till modern

Min goda Mamma!

Ödmjukast får jag tacka för Mammas senaste skrivelse. Den var så mycket kärkomnare, som jag nästan började bliva orolig över, huru det kunde stå till vid, nej, icke vid Holmstorp, ty det angår mig ej, men huru det kunde stå till med Mamma och Syster. I ivern skrev jag ock för att höra efter, huru det kunde hänga ihop, men Mamma hade ock skrivit samma dag, och jag blev ställd tillfreds. I anseende därtill, att min sista knapphändigaste skrivelse, efter uträkning framkom vid samma tid, som jag inhändigade Mammas brev, hoppas jag ock överseende för det jag sölat något med detta svar.

Roligt var det att höra, det Mamma och Syster nu äro vid jämnare hälsa än förut i år, och jag hoppas, att detta skall tilltaga med annalkandet av en mildare årstid och i synnerhet med besittningstagandet av en lugnare bostad än Holmstorp, synnerligen på senare tider, varit. Jag önskar, att Mamma måtte kunna vänja och försona sig med det mindre behagliga i ett stadsliv, ävensom jag hoppas, att de jäktande bestyren och bråket, som aldrig vid H-p kunde nå sitt slut, åtminstone skola förminska. Det vore roligt att få veta, var det utsedda huset är beläget inom det gamla och smutsiga Örebro. Dock, det är föga grannliga talat av mig att med ett mindre trevligt epitet nämna ett ställe, som Mamma kanske redan förut betraktar med en viss rysning och motvilja.

Mamma flyttar så från Holmstorp i slutet av månaden, och allt interesse för detta ställe måste med detsamma försvinna för mig, detta ställe där jag sett min barndom förrinna, där jag så många gånger gråtit tårar av barnlig smärta och vemod – och skrattat av innerlig barnlig glädje – och framförallt drömt barnliga drömmar om en lysande framtid av ära och lycka. Den tiden var som den kunde, den ock. Jag vill ej hava den tillbaka, den närvarande är kanske ej heller bättre, men den är ändå en annan, och jag är vän av ombyte. Tårarnes tid är förbi för mina förtorkande ögon, och om jag ännu skrattar emellanåt, så kan jag dock ej mera skratta barnligt, själen vill ej skratta med, Värst av allt är dock kanske det, att jag ej kan drömma på samma sätt som förr om framtiden, drömmarne hava vikit för, ej den inbrytande morgonsolen, utan för den inbrytande morgonens kalla dimma, som hindrar mina ögon att se någon sol.

Farväl Holmstorp, farväl barndom! Välkomne tråk och bestyr utan ära, och nöjen utan glädje. Välkommen värld med alla dina legioner av drabanter och tross!

Jag är, ser Mamma, såsom jag på senare tid fått vanan att vara, en smula hemsk och dyster till uppsynen, och det förefaller mig till och med själv emellanåt underligt, att jag vid nitton år kan ha ett lynne så strävt i jämförelse med andra nittonåringar, men jag är ju född på en hemsk oktobermorgon – och en torsdagsmorgon till – och alla mina födelsedagar ha börjat och slutat med storm och regn, och mina ögon tillåta mig ej att med arbete fördriva spökerna, som uppstiga ur gravarna inom mig och hålla sin midnattsdans i min hjärna. Alltså, ursäktat utbrottet, nu som förr. Nästa ögonblick är det kanske förbi, och jag skall då försöka att vara glad.

Det fagnar mig, att Mamma haft ett besök av Berndt. Mig synes han numera hava förgätit, en kort *billette* från Säfstaholm strax efter jul är den enda tidning från honom, jag haft, sedan jag var vid Holmstorp i julas. Förmodligen finner han livet i Uppsala trevligare och dess umgängesresurser rikare än på Myrö, och i samma mån minskar naturligtvis behovet att söka

umgänge med de frånvarande, ett umgänge, som i alla fall bliver mer än ofullständigt. Jag undrar således icke på hans tystlåtenhet mot mig.

Det gamla kvarstående bokskräpet synes mig ej vara värt mera än därför blivit budit, förut-satt nämligen att Berndt därifrån avskiljt de av hans kvarlämnade böcker, som voro av värde, t.ex. Chevaliers Resa o.n.a. såsom jag vill minnas.

Jag mår bra, ehuru det vill gå trögt att få ögonen i skick, jag har dock ej ännu förlorat allt hopp.

Under hjärtlig tillönskan, att Mamma måtte få vara vid hälsa och – så vitt möjligt – gott mod förbliver jag

Mammas lydige son Salomon.

– d. 16 –

Oförsett, ehuru länge förgäves väntat, ankom i går med posten ett brev från Berndt, så att jag nu kan skicka alldeles färska hälsningar från honom. Han är frisk, läser ivrigt, är ej så synnerligen nöjd med Uppsala, som också naturligtvis skall jämmerligt disharmoniera med hans frisinnade idéer. För övrigt har jag inga särskilda nyheter från honom att förtälja, emedan inga sådana innehöllos i hans brev.

Mina ögon äro, såsom när jag sist skrev, den ena dagen sämre, den andra dagen bättre, ehuru omskiptena ej äro så starka och märkliga som förr. Jag längtar efter den årstid, då jag får vila dem emot gröna fält, istället att, såsom nu hela tiden, pina dem emot de bländande vita.

Hjärtliga hälsningar till Syster och tacksägelse för apostillen i Mammas brev.

19 mars 1837 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma!

Under ett besök av mästern Funke i förrgår, då han till mig avlämnade litet skoarbete och ett brev från Gustaf, det han sade sig hava fått vid Holmstorp, lovade han att på sin återfärd i dag säga till här och emottaga, i fall jag skulle hava något brev hem. Detta tillfälle begagnar jag nu för att besvara Mammas skrivelse, som i går aftons anlände, för vilken jag ödmjukast får tacka.

Särskilt får jag tacka för Mammas anbud att till mig upplåta en del av Br.Pns Broms disposition för att därmed göra en brunnskur, men har Mamma överräknat, vad Mamma själv kan behöva för sin etablering i Örebro och för att sedan komma sig rätt i ordning där? Och Gustaf sedan? Han behöver ock hjälpas, och han har, så vitt jag vet, ej ännu hört av något konditionsanbud. I anseende till den svåra och för framtiden vådliga belägenhet, vari jag genom min ögonsjukdom befinner mig, skulle jag ej tveka att begagna Mammas anbud, men jag vill icke göra det, förr än jag vet dessa båda behov avhulplna. Annorledes än såsom lån vill jag icke heller begagna något av den Bromsiska donationen, men då jag för närvarande omöjligen kan bestämma, när jag torde bliva i stånd att återbetala det, är det även nödvändigt att Mamma efterräknar, huruvida Mamma kan avstå någon del på längre tid.

Kunde jag begagna Örebro brunn och därunder få bo hos Mamma, så bleve sejouren väl ej synnerligen kostsam, men jag fruktar att dess svagare vatten ej heller bleve av full nytta. Porla är dessutom, såsom jag fått veta, mycket begagnat för ögonsjukdomar, och jag har hört talas om flera, som av dess vatten blivit återställda till fullt bruk av sina synorganer. Emellertid borde jag väl rådfråga någon läkare, men det blir ej så lätt att få ett tillräckligt råd, ty min danske läkare är alldeles obekant med våra hälsobrunnar och kan således ingenting tillstyrka i detta avseende. Dr Hallberg, såsom intendent vid Porla och dessutom ansedd för skicklig

ögonläkare, borde väl vara den tillförlitligaste att rådfråga, men på så långt avstånd, som det är till Örebro, är det ej lätt att träffa honom.

Fastingsmarknaden pågår nu som bäst i Chamn, och alla affärsmän och icke-affärsmän tala blott om den och tänka blott på den. Jag försakar dess nöjen för att spara in dess utgifter och äter påskäggen hemma vid Valåsen med lika god smak, som jag förmodar skulle kunna ske i Chamn.

Då jag så nyligen skrev, har jag nu ej stort att tillägga, utom det att ögonen nu ett par dagar varit bättre än vanligt. Få se, huru länge det varar.

Jag förbliver

Mammas lydige son Salomon.

19 mars 1837 från Valåsen till system^A

Min enda Syster!

Hjärtligen tackar jag dig för de vänliga kärkomna raderna, som jag i går fick emottaga ifrån dig och synnerligen för deras uppmuntrande innehåll. Gud give, att Mammas hälsa finge fortfara i tilltagande, och att hon komme att trivas i Örebro någorlunda, ty av trevnaden beror hälsan mycket.

Gustafs brev underrättade mig om prosten Bodéns svåra sjukdom, vilken visserligen förorsakade mig någon oro, alldenstund det, i händelse av hans död ej torde bliva så lätt att få lånet förflyttat på annan hand, och jag ej gärna skulle avstå den hypotiserade panten, men i värsta fall är väl därmed ingen råd. Det ser just ut som affärstrassel och penningbryderier skulle höra släkten till genom arv och enkannerligen mig, som redan före mina myndiga år blivit insyldad i skuld.

Hjärtligen önskar jag Dig en rolig påsk, en lätt skilsmässa från Holmstorp och all trevnad på det nya hemmet.

Och, inneslutande mig i din systerliga kärlek, förbliver jag
en trogen bror Salomon.

24 mars 1837 från Valåsen till brodern Berndt

Hjärtligen tackar jag dig, min älskade broder, för den kära, efterlängtade skrivelsen, som för en vecka sedan kom mig tillhanda, och som jag sedan i min ensamhet läst om och läst om, till dess intet enda pennstreck eller prick fanns, som jag ej kände utantill. "I min ensamhet" – jag sade orätt, jag var ju dock ej ensam!

Underligt nog, jag har ofta tvistat med fruntimren här, vilka såsom fruntimmer naturligtvis äro mycket flitiga brevskrivare, om brevväxlingen och dess fördelar och besvär, och därunder verkligen trott mig tala efter övertygelse, då jag påstod att korrespondensen i nästan intet fall ersätter det muntliga meddelandet och blott äger svårigheter och besvär, som den senare icke vet av, och likväl gör varje brev, jag emottager, mig till ljugare. Så flitigt intresserar jag mig för allt, även det minsta, som brevet innehåller och som, om det under ett samtal gjordes mig kunnigt, kanske ej skulle ådraga sig min uppmärksamhet, och huru mycket skola icke då dina brev intressera mig, dina brev, som utom det att vara dikterade av den broderliga vänskapen själv, alltid ge mig något ämne till reflektion och leda mina grubblerier hän åt någon ny

^A Tillägg i brev till modern.

riktning. Knappast torde någon genom de yttre omständigheterna blivit mera uppfordrad att överlämna sig åt sin naturliga böjelse för grubblande än jag. Snart nog blir Petronii "Vækkes" nödvändig att återkalla sinnesnärvaron. Den myckna sysslolösheten är därtill förnämligast orsak, och den betydliga svårighet, som vidlåder mig, att deltaga i sällskapskretsarnas *Unterhaltungen* bidrager ej heller litet att frambringa samma effekt. Håll därför till godo, om mina brev bliva enformiga och varannan lika, jag har så litet att variera med, av händelser intet, av tankar föga.

Ehuru besynnerligt det kan se ut, förorsakade dock ditt brev hos mig en saknad av Uppsala och längtan dit, som jag förut ej synnerligen känt av. Påminnelsen om den stelnade, snart sagt förstelnade, perukstocksandan bland hrr lärare och deras stränga fordringar på *etiquette* – ävensom om gatdrivarandan bland student-corpsen – allt detta var väl icke ägnat att väcka någon saknad och längtan, men Uppsala är ändå Uppsala. Det är om också det lärda högmodets och pedanteriets, dock tillika den lärda bildningens hem och fridlysta asyl. Den länge närda önskan att få råka och ännu en gång leva tillsammans med dig gjorde ock mycket åt för att komma mig att se Uppsalalivet i en ljus dager, ävensom notisen om Hagbergs närvaro vid universitetet bidrog att hos mig väcka slumrande minnen om de förgångna tider, dem jag tillbragt i denna, i trots av alla sina besynnerligheter och kontrasterande, ofta, såsom jag tror affekterade, väsen, dock för mig intressanta människors sällskap. Allt (och ej minst den groteska studentkostymen) hos Hagberg bidrager att fullända det hela till något, jag vet ej vad jag skall kalla det, men som orsakar en ovillkorlig uppmärksamhet, de klara, skarpa, ehuru ofta stirrande ögonen, den raka fastän något vassa näsan, den bestämda munnen äro partier i hans ansikte, till vilka jag hyser en slags artistisk kärlek, men den ständigt till ett uttryck av förvirring rynkade pannan, de stora blåroda utstående öronen och det toviga, yviga håret skämma bort allt det andra och förlöjliga hans utseende, och så förhåller det sig också, eller har åtminstone förhållit sig, med hela hans så yttre som inre väsen. Men jag tycker ändå om honom och skall fortfarande göra det, ehuru vi avbrutit vår korrespondens. Hälsa honom ifrån mig, och påminn honom om mig. Jag torde väl i höst få återse honom och såge helst om jag då träffade honom i den gamla välbekanta, avklippta grå läsrocken och den blacka, f.d., långt före detta, gröna *casquetten* för att få återse honom riktigt såsom fordom.

– d 26:te –

Du läser på dimissionsexamen^A och gör ekonomiskt rätt däruti. Likväl kan jag ej undra på att du med en viss motvilja gripit dig därmed an nu, vore denna känsla ock blott en följd av det tryckande medvetandet av bröd-nödvändighetens svåra ok – mycket mera, då den tillika är motiverad av strävan efter en grundligare och vidsträcktare kurs.

Jag har nu också nästan beslutat mig för den prästerliga banan, icke utan lång prövning och upptäckande av flera därvid mig mötande svårigheter, särdeles ifrån mitt ojämna och sjukliga lynne. Beslutet är ej lätt att fatta, ty det är oåterkalleligt. Jag känner understundom särdeles vid vårens och sommarens ankomst en besynnerlig trängtan att bege mig ut på en pilgrimsfärd kring världen till den klassiska konsten i förlovade land för att där vid själva den idealiska skönhetens källa berusa mig av dess förtjusning, och vid anfallen av denna periodiskt återkommande längtan fruktar jag, att känslan av omöjligheten att verkställa den, vilken vid ett prästerligt kall vore påtaglig, i ej ringa mån skulle fördystra lynnet utan att tillintetgöra själva längtan, men jag hoppas att denna svårighet måtte kunna övervinnas genom bestämd och sträng sysselsättning med ämnen, som för sin skiljaktighets skull avleder all tanke på det älskade föremålet. Läsningen av en episod i Bulwers "Den förskjutne" (du minns den säkert, i fall du läst själva boken, den är åtminstone för mig oförgätlig) gav sista stöten åt förhopp-

^A Närmast motsvarande teologie kandidatexamen

ningar, som redan förut voro vacklande, och väckte mitt beslut att övergiva en bana, för vilken jag måste anse mig ej vara skapad.

Nu slumrar själva lusten efter den utståndna, förlorade kampen med eftertanken och besinningen, men varje, även en obetydlig, väckelse är tillräcklig att å nyo försätta mig i känsla av dess tillvaro och dess nederlag. Besynnerligt förhåller det sig med mina anlag i allmänhet, för intet studium har jag avsmak och för intet kan jag säga, att jag ännu har övervägande böjelse. Jag är road av språk, historia, matematik, filosofiskt spekulerande, ja, jag tror även att jag skulle komma att intressera mig för naturkunnighet och naturalhistoria, ifall jag komme mig före med dem, men intet av allt detta är mål för någon övervägande förkärlek. Denna allsidighet eller kanske lika snart osidighet, som jag på intet sätt finner mig belåten med, än mindre smickrad av att äga gemensam med den store Geijer, kan väl vara till pass vid en möjligen inträffande gradualkurs men kommer förmodligen att hindra mig från att bliva genomdriven i någon viss sak. Mången gång förefaller det mig, som hade det varit bättre, om jag blivit satt i något hantverkligt yrke såsom barn, innan ännu den rastlösa, ehuru obestämda, lusten att se mig omkring på det mänskliga vetandets fält hade vaknat, men nu är det försent, nu varken kan eller vill jag avbryta den bana, på vilken jag inträtt, och vilken dock nu lovar mig så liten framgång. Och jag tänker bli präst, ty jag önskar av hjärtat arbeta på min förädling och göra mina medmänniskor det goda jag möjligen kan.

Om du är i stånd att bereda mig någon plats vid den läroanstalt, där du själv är anställd, varmed jag kunde förtjäna något till underhåll för den stundande Uppsala-sejouren, är jag säker om att du gör det. I vidrigt fall vet jag ej rätt, huru jag skall kunna subsistera. Blevde mina ögon fullt återställda, då så torde jag väl kanske genom ett tilltänkt försök att skaffa mig översättningsarbete kunna förtjäna något, men bliva de ej bättre än för närvarande, då kan detta ej ske annat än på studiernas bekostnad, och mitt vistande i Uppsala bleve mig då ej av större nytta än ett informatorskap på landet.

Det var roligt att höra, det Wikström med allvare slagit sig på boken, har han tagit studentexamen ännu? Jag vet ingenting därom och kan ej upphöra att fästa ett visst deltagande vid honom för barndomsbekantskapens skull.

Icke mera än jag kan du vara ledsen över att vi ej fingo råkas före din Uppsalaresa. Jag längtade därefter av flera orsaker, bland annat hade och har jag mycken begärelse att få läsa det färdiga av din "Ariadne". Huru står det till med detta arbete nu? Är det hon, som "vilar tills vidare"? Eller är det du, som efter hennes fulländande vilar?

Frågan om lakan kan jag ej med säkerhet besvara. Olyckligtvis kom jag ej att anteckna det kvarlämnade, men jag vill bestämt minnas, att jag lämnade efter mig två par lakan, som varit i Uppsala kvar, sedan du var där förra gången, och inlade dem i Fässingen jämte övriga sängkläderna.

Det är nu slut med mina synorganer för denna gång. Stickningar och sveda tillkännagiva, att ansträngningen måste taga slut. Farväl då för i dag, mera nästa gång från din broder Salomon.

P.S. Gesenius^A kan du behålla till hösten, jag läser väl ingen hebreiska dessförinnan. Hälsa Bogman och mina övriga närvarande bekantingar.

^A Wilhelm Gesenius (1786–1842), tysk semitist och teolog, utgav bl a flera böcker om hebreiska.

Våren 1837 till system (i Örebro)^A

Min älskade Syster!

Jag tackar dig hjärtligen för de vänliga raderna, som du för en vecka sedan skänkte mig – och önskar jag broderligen, att det måtte lyckas dig, så vitt görligt är, att förlika dig med den döda ensligheten i en stad, sådan som Örebro, där du dessutom knappast, så vitt jag vet, har någon enda bekant, men du har ju Mamma, och det är ock nog.

Att du ej utan saknad lämnade Holmstorp, eller – såsom du själv säger – dess grannskaper, var väl, ty det vore ju vida hemskare, om du utan den ringaste känsla av saknad kunnat flytta från den ort, där du sett ljuset, och där du tillbragt de år, som åtminstone bort vara de gladaste – och vem förmår gissa vad bättre framtiden har att giva?

Stackars Syster, du har ej haft för rolig barndom, Gud låte dig få trevligare hädanefter!

Det smärtar mig rätt mycket, att det ej hörts av någon gladare underrättelse ifrån Gustaf, och att han ej fått sig någon plats såsom informator. Jag fruktar att mitt brev på sådant sätt ej blev honom till synnerlig nytta. Om detta ej förändras till något bättre, kan han ej länge fortfara med studierna, och Gud vet, vart han sedan skall vända sig.

Jag frågade visst, när jag sist skrev, åtminstone ämnade jag det, var Mamma och du bo i Örebro, nu känner jag icke någon adress och är följaktligen oviss om, huruvida detta brev kommer riktigt fram eller icke. Säg mig detta när du närmast skriver till

din städse tillgivne bror Salomon.

PS. Har Berndt skrivit nyligen?

12 april 1837 från Örebro och Valåsen till brodern Gustaf i Strängnäs

Min kära broder Gustaf.

Genom mästare Funke erhöj jag vid påsktiden ditt brev, för vilket jag hjärtligen tackar, och för vars länge försummade besvarande, jag beder dig om tillgift.

Jag hade väntat, att i ditt brev finna något ord om dina spekulationer och förhoppningar för det kommande, jag blev ledsen, när jag fann mig bedragen härutinnan. Stackars Bror, troligen var ditt sinne lika fattigt på förhoppningar som ditt brev, ty eljest hade du väl dock nämnt mig ett ord därom, eller huru? Vad verkan märkte du att mitt brev åstadkom hos Kjellmark? Tror du, att han kan göra något för dig, och i händelse att så är, tror du att han vill det? Jag fäster synnerlig vikt vid denna senare fråga, ty det lyster mig veta, huru länge vänskap står vid lag, och jag har verkligen börjat frukta det värsta i detta avseende, alldenstund jag ej ännu (på två månader och mera) erhållit någon rad till svar på mitt brev.

Jag hade i går brev från Mamma och Syster, de äro nu inflyttade till Örebro. Gud give, att de komma att trivas där någorlunda, men armodet är ej lätt att bära, varken i stad eller på landet. Friska äro de dock, Gud vare lov.

För ungefär en vecka sedan hade jag brev från prosten Bodin, han begärde att få sin fordran betald eller att behålla schatullet. Jag hade ingen annan råd, jag måste välja det senare alternativet, men tyst – detta oss emellan!

Mina ögon äro något på bättringsvägen, jag önskar det måtte fortfara. Jag är av läkare ordinerad att dricka Porla brunn i sommar, men jag har ej ännu lyckats utfundera någon säker utväg att bestrida kostnaderna för denna kur, som säkert bleve ganska dryga.

^A Bifogat med annat brev.

Skriv mig till, när du får rådrum därtill, och låt mig veta dina bekymmer och dina förhoppningar, jag deltagar broderligt i bäggedera. Arbeta flitigt och under förtröstan på den Högre Makten, vars förmåga att hjälpa är så outtömlig. – *Ora et labora*^A –.

Jag förbliver städse med broderlig kärlek din [*resten av brevet saknas*].

19 april 1837 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma!

Ödmjukast tackar jag för Mammas kärkomna skrivelse. Mammas brev hava alltid en synnerligt god verkan på mig, varföre jag särskilt är skyldig tacksamhet. Är jag glad, försättes jag i en allvarlig stämning, och måste det, så snart jag tänker på Mammas bekymmersfulla belägenhet, och är jag ledsen och svårmodig och känner livet tungt, manas jag av Mammas exempel att sätta min förtröstan till den högre makten, att kasta bekymren på Honom, som förmår bära dem. Med ett ord, jag hoppas visst att kunna förbliva god, så länge jag kan få brev från Mamma.

För min ögonsjukdom beder jag, att Mamma ej måtte vara bekymrad. Jag har nu gott hopp att bliva brav, om jag blott får dricka brunn, och om detta också ej skulle medföra önskad verkan, hava dock läkare försäkrat, att sjukdomen ej är av vådlig art och blindhet ej att frukta. Även kan jag nu för det mesta använda ögonen några timmar av dagen utan att märka, att de därav befinna sig illa och tror mig i allmänhet vara bättre i detta avseende nu än i höstas och vid vinterns början. Doktor Hallberg var för någon tid sedan här, och jag rådförde mig då med honom. Han ordinerade, att jag i sommar skulle använda Marienbader-vatten här hemma först och sedan Porla, och då jag nästan har förhoppning att genom lån få kostnaderna för brunnskuren mig försträckta utan att behöva anlita den Bromsiska gåvan, så är nu brunnsresan så gott som besluten.

Då jag emellertid nu mera ej behöver rådfråga någon läkare, har jag väl ej heller giltigt skäl att göra någon resa till Örebro under pingsten. I fall herrskapet skulle hämta hem sin son, vilket ännu ej är beslutat, så bleve det på en hel vecka, och så lång tid vill jag ej försumma, helst jag kommer att försorsaka en hel månads uppehåll i sommar genom min brunnsdrinkning. Eljest kunde det väl gå an att resa in över själva helgdagarna blott, men detta bleve dyrt, och Mamma vet, huru gott jag har om pengar. Mamma bor nu dubbelt så långt bort ifrån mig, som förr, men mina respengar äro ej större. Nödvändigheten gör ej avseende på våra önskningar, men vi måste göra avseende på nödvändigheten, som ej önskar blott utan kräver. Mamma anser säkert ej detta nekande för blott egennyttigt, ty Mamma vet, att förlusten ej är mindre för mig.

Jag önskar innerligen, att Mamma måtte få vara frisk och att någon utväg måtte yppa sig, varigenom bärgningsbekymren blevo lättade. Mammas sista brev såg i detta senare avseende rätt mörkt ut och gjorde mig ganska bedrövad. Jag hade uppgjort flerfaldiga utsikter för Mammas och Systers bärgning och väntade, att Mammas brev skulle förvissa mig om den verkliga tillvaron av någondera av dem, men sådant är allt lättare tänkt än gjort, såg jag sedan och blev rätt illa till mods.

Bergm Hofsten har vidtalat mig att återkomma hit under mellanterminerna och däremot lovat att försträcka mig pengar för mina Uppsala-sejourer. Jag blev ganska glad häröver, ty jag kan ändå ej se någon möjlighet för mig att fortsätta studierna utan att sätta mig i skuld, men jag har fruktat mycket, att det ej skulle givas någon möjlighet att få låna, då jag ej kan presteras någon säkerhet.

^A Be och arbeta

Jag hoppas och önskar, att Mamma med samma sinnesstyrka som hittills måtte kunna bära de svåra prövningarna, och skall det alltid bliva min livligaste omsorg att icke uppsåtligt öka antalet av Mammans bekymmer och sorger och förbliver med denna föresats för ögonen

en tacksam son Salomon.

(April 1837?)^A till system

Min enda Syster,

Tack för din hjärtliga epistel och för det friska, muntra sinne, som du ännu alltjämt visar; det gör mig gott att se, huru väl du förmår behålla modet mitt under bekymren och bärgnings-trångmålen och mitt i själva Örebro – det hemska, ruttna, torra Örebro. Jag önskar hjärtligen att du måtte vinna all den framgång i dina bemödanden och spekulationer, som du förtjänar, framför allt, att du lyckas bli känd en gång, ty sedan tror jag visst, att det skulle gå brav för dig alltigenom.

Vintern har nu omsider – även i Karlskoga – måst giva vika för den mildare, grönskande våren, dock är det ej mera än tre veckor, sedan jag på släde färdades till Karlsdal, och ej mera än halvannan vecka, sedan jag i sällskap med fruntimren här företog en vandring på Möckelns "silvertak" för att på närmre håll få se svanorna, som lågo i en älvsrening och därifrån retat vår nyfikenhet. Likväl var isen då så svag, att vi snart måste avstå från företaget. Några stormiga dagar följde, isen krossades, och inom ett par dagar blev sjön fri från is, men också de vitglänsande svanorna reste sin kos tillika med isen. Aldrig kan jag påminna mig så hava längtat efter våren – eller något annat årsskifte – som i år, men detta lär vara en gemensam längtan för alla sjuklingar, och underlig kan den ej förefalla, när man tänker tillbaka på den långa åttamånatliga vinterdvalan, varunder sjuklingen beständigt måste tänka på försiktighet och frukta för förkylning. Nu har dock omsider flyttfågeln Våren kommit åter till oss från de sydliga regioner, där allt skönt trives längre än här – hon har kommit med de andra syd-länningarne för att en tid dväljas bland våra berg och gjuta värme och liv i Nordens förisade natur. Snart nog, hoppas jag, få mina matta ögon njuta den så länge saknade lisan att vila sig på en grön grund, och då skall det bliva bättre med dem.

Sipporna hava nu här sitt högsta flor kring ängar och hagar, men snart öppna väl flere blommor sina ögon för den moderliga solens blickar. Taltrastar och bofinkar och – vad heta de alla, dessa naturens egna korpräster – höja nu som bäst sina halleluja-sånger i skogarne kring den klippomkransade Möckeln, och den i trädtopparna brusande vinden går såsom en orgel igenom kören, sammansmältande de spridda rösterna till ett helt, till en harmoni.

Stundom går jag med på jakt, när sådant vankas, egentligen för att skaffa mig en starkare kroppsrörelse än den som en vanlig spatserfärd giver. Det gäller då att vara ute om morgnarna i ottan, i första daggryningen. När då fåglarne ifrån den skorrande tjädern och den kuttrande orren till hämplingen och grönsiskan komma i full expansion av sina sångpartier, då kan man väl ej neka att ju detta är också en konsert – och en konsert, som ingen människa, med någon känsla för en frisk natur, kan undgå att sentera. Står jag posterad på en kolbotten och avvaktar, stödd mot bössan och med örat spärrat att lyssna, att de irrande finluktade hundarne skola skälla an någon i grannskapet betande hare, och jag då kommer att stå stilla någon stund och ge akt på det oförtrutna jubilerandet från skogens vaknade innebyggare – och på den uppgångna solens återspeglningar i de glimrande daggdropparne, som hänga ned från de slokiga granarnas barr eller vila bland markens nyfödda grönska – då glömmar jag snart både harar och hundar – jag glädes åt skapelsens skönhet och Skaparens godhet – jag kommer ej

^A Uppgiften om islossningen i brevet till Berndt 12 maj visar, att detta måste skrivits i månadsskiftet april-maj

ihåg några bekymmer mera, och jag känner mig livas av en levnadslust, som studerkammarens stängda luft ej förmår ge – icke ens underhålla.

Men så när hade jag råkat in på den patetiska irrvägen, och jag måste "kava" mig ur den – kosta vad det kosta vill – men ack – med detsamma äro koncepterna också slut för denna gång, jag har intet nytt att förtälja – alldeles intet, fast detta var dumt sagt, det där patetiska kramet därovanför är ju ej heller något nytt, om det också är nytt för dig att höra sådant av mig, det är eljest en variation på ett tema, som exekveras inom varje mänskligt bröst under denna hoppets och de glada känslornas årstid, det är ej något nytt, men det är ändå något, och nytt – om man tänker på saken – huru ofta får man väl höra något sådant?

Det vore roligt om Gustafs, i sitt sista brev till dig (eller Mamma?), yttrade förhoppningar bliva förvandlade till något mera än förhoppningar. Jag skrev i vintras till en av mina forna kamrater – ännu min vän, såsom jag hoppas – och bad honom göra vad han kunde för Gustaf, men jag har på detta brev ej tills dato erhållit en enda stavelse till svar, ej heller från Gustaf någon upplysning om, huru han trodde brevet hava verkat – och jag har varit rätt ledsen över denna ihärdiga tystnad från båda, som ej gav mig anledning hoppas några synnerligt fruktbarande följder av mitt brev. Emellertid måste det dock vara i sammanhang med detta, som Gustaf yttrat sina av dig citerade tvetydiga förhoppningar.

Du har denna gång fått ett underligt brev ifrån mig, långt och smalt som en tvättnota och fullkladdat såsom själva tvättkläderna, men si, då har ju ändå mitt brev något nytt – i avseende på formatet åtminstone.

Adieu min älskade Syster, kom ihåg mig emellanåt och skriv mig till någon gång – Dina brev är – såsom du själv – kära för

din tillgivne bror Salomon

4 maj 1837 från Valåsen till modern i Örebro

Min hulda, älskade Mamma!

Innerligt tackar jag för Mammas kärkomna skrivelse med gårdagens post. Jag vet ej visst, om det blott var för att lugna mig, som Mamma där antagit en ton, som gränsar till förnöjsamhet. Jag vill så gärna hoppas, vad jag innerligt önskar, att Mamma inom sig känner samma resignation, som brevet uttalar. Emellertid gjorde det på mig en verkan, för vilken jag är skyldig Mamma tacksägelse, jag kunde av glädje ej somna förr än långt inpå natten.

Jag hade även brev från Berndt i går, ett brev – som jag i tålmod avbidat allt sedan i påskas – så att jag i går hade en riktig högtidsdag. Berndt är frisk men är för närvarande stadd i den pinsamma oro, som åtföljer den kvalfullaste av all mig bekant väntan – väntan på examen. Fram emot påsk lär denna examen komma att försiggå, och Berndt längtar, såsom alla andra, efter att ha undergått den för att vinna ledighet till – till en ny examensläsning.

Huruvida jag möjligen skulle kunna bereda avsättning på det i Mammas brev omnämnda sommartyget, vet jag väl icke ännu, men om Mamma ej lyckas att få detta sålt, så vill jag visst gärna försöka att emottaga det. Inspektör Wijkman här ville gärna ha sig till en rock därav, "om det bleve till billigare pris än de engelska sommartygerna", men såsom klok och van köpare, vill han ej förhandla sig, han vill därför veta, vad alnen kostar, och huru brett tyget är. Om Mamma således vore så god och med nästa, lördagens, post underrättade mig härom och därvid ville bifoga en liten provlapp, så kunde jag sedan med budet, som i början av nästa vecka kommer att hämta den unga *scholaren*, rekvirera vad insp. Wijkström behöver. Han brådskar med denna såsom med alla affärer.

Jag tackar ödmjukast för Mammas anbud till mig att få kläder av samma tyg, men jag skall väl söka bärga mig med vad jag har så länge.

Det var egentligen för tygets skull, som jag i dag skrev, men som jag ej kunde undandraga mig dagens gudstjänst, hinner jag ej i dag fullständigt besvara Mammas brev och icke heller Systers utan måste därmed uppskjuta till nästa gång, som ej länge skall utebliva.

Jag har ej fått tillfälle att tala med herrskapet angående deras gossar i avseende på Mammas önskan men skall ej försumma det, när lägligt tillfälle erbjuder sig. Dock kan jag ej hoppas mycket därav, ty jag har hört dem säga, att de skola hava gossarna kvar på samma ställe som hittills.

Jag får väl snart tillfälle att skriva mera, innesluter mig emellertid i Mammas kärlek och förbliver en

tacksam son Salomon.

Hjärtliga hälsningar till Syster och tacksägelse för hennes brev. Jag får lov uppskjuta dess besvarande i dag.

10 maj 1837 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma!

Jag tackar ödmjukast för Mammas brev och begagnar nu tillfället att med avgående bud sända några ord till svar därpå. Av den mörkare tygsorten, varå jag här skickar proven, har jag tingat bort 14 alnar till det av Mamma bestämda priset 36 sk[illing] Rgs. Jag vet ej, huruvida det torde lyckas mig att få mera sålt. Dock torde Mamma efter eget gottfinnande nu med budet avskicka antingen dessa 14 alnar eller mera, nog vill jag göra, vad jag kan, för att avsätta det, men min skicklighet i handelsväg är ganska ringa och mindre än i något annat.

Jag talade vid fru Hofsten för några dagar sedan angående gossarnes blivande logi i Örebro till följe av Mammas yttrade önskan att få dem till sig, men det är redan uppgjort, att de skola bo på samma ställe som den äldre hittills, så att av den spekulationen ingenting vidare står att göra.

Genom herrskapets rekommendation har jag fått mig tillbudit fritt logi vid Porla tillsammans med en deras släkting, borgmästare Walund ifrån Kristinehamn, vilket för mig kommer att förorsaka en ej ringa lindring i kostnaderna. Huru det kan förhålla sig med det i Mammas brev omnämnda brunnssällskapet vet jag ej, ej heller om det kunde stå mig öppet att få deltaga däri. Men säkert är det också obekant för herrskapet här, ty då de i allt övrigt sökt göra mig brunnsejouren lindrig, hade de visst också i detta fall gjort det, om de kunnat. Emellertid är det vid Porla anordnat en särskild spisinrättning, där man äter för billigare pris, och jag får väl begagna den. I början av juni månad kommer jag väl att tåga av till brunnen och kommer sålunda att passera årets skönaste dagar i en ljunngosse, men det gör ingenting. Dessförinnan skall jag enligt doktors föreskrift dricka Marienbader-vatten här hemma i fjorton dagar, så att om någon möjlighet är, måste väl sjukligheten sköljas bort. Jag vill åtminstone ännu hoppas det.

Att Mamma ej i Örebro skulle möta ett vänligt mottagande av alla forna bekanta var visserligen sorgligt och nedslående, men dock enligt med händelsernas vanliga gång. Huru många äro väl de människor, som villigt öppna armarna för den, som ej för dem har någon börs att tillbaka öppna? Så mycket mera skäl har man då att glädjas över att hava träffat på några, som kunna räknas till undantagen. Mammas berättelse om rektor Gu-i besök gjorde mig riktigt gott, jag börjar just hålla av honom.

För min del får jag öppet bekänna, att om ej Pappas obestånd även försatt Mamma och de yngre syskonen i fattigdom och bekymmer, så skulle jag riktigt välsigna den stund, då jag blev så fattig som jag nu är, ty ingen yttre förändring har någonsin kunnat medföra en mera välgörande verkan på mitt sinne. Jag har blivit gudfruktigare, mera undergiven och mera deltagande för andra människor sedan dess och bör således finna mig belåten med min närvarande belägenhet. Jag senterar nu innerligen sanningen av Thorilds ord, "Jag tror uppriktigt, att fattigdomen är för en sann människa ett icke allenast naturligt utan även subliment tillstånd, i anseende till den innerliga förening, vari den försätter oss med både naturen och mänskligheten." Denna tro är också nu min, och för min egen skull sörjer jag icke mera.

Har Mamma hört, vilken stor man fallit i Israel? Biskop Lundblad i Skara, på många år har vår kyrka visst icke gjort en så dyrbar förlust, det var en riktig väktare på Zion. Detta dödsfall är ej ännu genom tidningarna bekräftat, och är den enda nyhet jag har att bjuda på, men – såsom de flesta nyheter – föga rolig.

Jag innesluter mig i Mammas kärleksfulla skydd och förbliver med barnslig tacksamhet en lydlig son Salomon.

12 maj^A 1837 från Valåsen till brodern Berndt

Min älskade bror!

Sedan jag under grin och kväljningar dock lyckligen sväljt min dos hemorrojdal-pulver på morgonen för att ställa kroppen i skick, och – med bättre aptit – tagit till bästa ett kapitel i Thomas a Kempis, ett [*ett oläsligt, möjligen överstruket grekiskt ord*] ψυχηζ, som bättre frambringar sin åsyftade verkan än det ovannämnda fysiska läkemedlet, griper jag mig nu an att tacka dig för din kärkomna, länge avbidade epistel och att besvara den.

Här sitter jag nu då så grubblande på den bekväma hemorrojder-orsakande länstolen med pennan i hand för att skriva, men ständigt oroad av den fäflugsvärm av dumma frågor, som mina små myndlingar i Apollo hundrade gånger förut gjort för att få sina läxor rätt förklarade och hundrade gånger förut fått besvarade, men dem de dock till vinnande av full visshet ännu den hundraförsta gången upprepa. Under så flotta omständligheter är väl icke att hoppas tillräcklig ro för att kunna reda ut tankarnes under nattsömnen hoptrasslade trådar. Jag vill dock göra vad jag kan.

Vårens glada tid är nu kommen, dock synes den i år komma med långsammare steg än jag minns henne någonsin förr hava gjort, vi är nu komne i medio av maj, och det vill ändå ej sluta upp att snöga. I dag går det väl an ännu så länge, det hänger ett grått och hemskt moln över hela himmelen, men det utgjuter sig ändå blott i ett fint duggregn, då det däremot hela föregående delen av veckan fallit riktig tappsnö. Möckeln har varit ren från is sedan dagarna före första maj. Den ligger lugn och jämn, men ingen solstråle tittar ned på honom, behagsjukt speglade sig i dess yta, han reflekterar blott de grå, gråtmilda skyarne och de blågrå dimhöljda stränderna, med ett ord, han liknar på ett när sjöarne i Graffmans Vyer^B och bär i sin mörka uppsyn ett svärmodigt lugn, som ej förfelar att väcka en viss sympati. För någon tid sedan gav Möckeln härbärke och några dagars vila åt en flock svanor, som, stadda på sitt återtag mot Norden, gladdde oss med ett kort besök. Det var en njutning att se huru dessa poetiska vallfartsfåglar piskade vattnet med sina bländvita vingar och med vilken stolthet och levnadslust de badade sina glänsande krävor.

^A Eventuellt någon dag tidigare – se brevtextern.

^B Carl Samuel Graffman (1802–1862), svensk landskapsmålare, utgav 1831–1833 Skotska vyer i sex häften.

Jag kunde ej se dem och kan ännu ej erinra mig dem utan att komma ihåg den dystra Ossi-anska klagosången i Törnrosens Bok, där prinsessan-nunnan Juta bland annat sjunger "Doppa ditt huvud i vattnet, o konungsand! Ditt huvud är fritt, svalka din vita skönhet med vågen som ditt hjärta älskar. Fri är du – men jag får ej skåda den vän, som mina ögon åtrår med kärlek och bävan", och då och allt sedan har jag längtat att än en gång få läsa Hermitaget^A och njuta anblicken av dess blå och röda och violetta och gula, ständigt dimhöljda tavlor.

Fritt må de stora mästare säga att "det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta", och att det blott är i den klara vågen, som himlen avspeglar sin skönhet. Vad mig beträffar, så erkänner jag, att jag också njuter innerligt och djupt vid åsynen av det mystiska och "dimblåa" och ej allenast med kärlek utan till och med med förkärlek omfattar det perspektiv, där ögat ej bländas av för stor klarhet, och fantasin däremot har så mycket friare fält att dikta färdig den nejd, som töcknet undanhåller ögat, naturligtvis i ödmjukhet erkännande beskyllningen för en mindre ren smak. Därför älskar jag Hermitaget så mycket, och därför vilar jag då gärna bland Jean Pauls tårstänkta blomsterkalkar och njuter så in i själen av hans smärtande humor, denna "kvickhet som göt ont i en" för att begagna ett uttryck av ett fruntimmer bland mina bekanta.

Men utom denna smak – kanske rättare osmak – för det dunkla har jag ej någon avgjord försmak för något visst vitterhetslag, Goethes sånggudinna är mig lika kär, när hon gömmer sig i en blyg violblomma, som när hon skalkas omkring das Brantbett, när hon med pådragen cothurn ikläder sig en djupt trotsande Faust-skepnad, som då hon med äkta homerisk objektivitet idealiserar det tyska borgarlivet. Jag skrattar rätt hjärtligt åt Wielands^B "Schelmereien" och kan dock lyftas högt, rätt högt ifrån jorden under Klopstocks "Stunden der Weihe". Därföre kan jag ej heller säga, vilket av våra stora snillen jag mest tycker om, ifall jag icke till följe av min ovannämnda böjelse för mystiken kände en slags övervägande sympati för Stagnelius. Mamsell Bremer tycker jag mycket om för hennes innerliga trevlighets skull, men jag har ej läst något av hennes senaste arbeten. Alla här i orten tala livligt och nyfiket om Grannarna, men ingen har läst den.

Jag har nu en tid bortåt på mellanstunderna läst Wieselgrens^C Sveriges sköna litteratur, 2^{dra} delen, där denna förf. företer förvånande bevis på sin grunddjupa lärdom och här och där även på sin blomstrande värtalighet. Han anställer jämförelser emellan primitiverna i vårt formspråk och dylika i ej allenast det grekiska, latinska, syriska, persiska, arabiska, kaldeiska, utan till och med det sanskritiska språket. Detta om hans språklärdom, hans övriga forskningar röja ej mindre djupa kunskaper. Detta gör ock, att detta arbete ej är, och aldrig kan bli populärt, och det är också här på orten så okänt, att varken den humanistiskt bildade kammarherre Nordenfeldt eller den lärde doktor Morén ens hade hört talas om varken boken eller författaren, och det var av en slump, som det lyckades mig att framdraga boken ur det dunkla gömslet i en adjunkts boksamling, som av, Gud vet vilken tillfällighet, kommit att lägga sig till med den.

Det var mig verkligen ganska sorgligt att läsa den artikel i Dagligt Allehanda under sistförfluten vinter, vari Wieselgren förklarade sitt beslut att upphöra med sitt arbete. Den köld, som mött hans arbete – där det ej mötts av bitterhetens och den litterära partiundskapens värma – hans plikter såsom församlingslärare, långt skilda ifrån och dock viktigare än dem, som åtföljer ett författarskap, hans oförbätterliga hälsotillstånd, som ej tillät synnerliga ansträngningar, hans vistelses avlägsenhet, som ej tillät honom hava tillgång till de litterära källor, dem han för sitt arbete behövde, allt detta hade bidragit att tvinga honom till detta beslut.

^A Verk av Carl Jonas Love Almqvist i Törnrosens bok.

^B Christoph Martin Wieland (1733–1813), tysk skald och romanförfattare.

^C Peter Wieselgren (1800–1877), präst, nykterhetskämpe och litteraturhistoriker

Sålunda torde vår litteratur ännu länge komma att sakna en fulländad historia, även sedan man ägt en med erforderliga kunskaper och erforderligt nit för saken.

– Pingstafton^A –

Jag är nu bliven sjukling och – vad värre är – jag är behäftad med en kronisk sjukdom. Min melankoliska *complexion*, synnerligen gynnsam för sådana sjukdomar, har visserligen en tid bortåt kommit mig att befara möjligheten av att någon slik åkomma förr eller senare skulle inställa sig, men redan före fyllda tjugu år. Detta är dock hårt. Tid efter annan har jag erhållit råd av fyra läkare och äntligen fått ett namn på den sjukdom, som vållat min ögonsvaghet och alla mina övriga illamåenden – den heter hemorrojder. Jag är ganska ledsen över sjukdomens obotlighet, men det är ingen råd därmed. Emellertid skall jag på dr Hallbergs tillstyrkan dricka Porla i sommar, och jag får väl se, vad verkan Gud vill giva denna medicin.

I anledning härav torde du iakttaga, att min adress ifrån den 9 juni och sedan en månad bortåt bliver Ramundeboda och Porla. Dina brev, ifall du skänker mig några sådana, blir kanske där mitt enda, säkert mitt käraste umgänge, mitt i umgängenas, de förnäma umgängenas surrande myggsvärmar.

Denna dag i fjor, minnes du den? Det snögade och blåste och var kallt som bara katten, men vädret och kölden hindrade oss icke att väntas hemma, ja, då hade vi ännu ett hem. Nu är det förbi, ty i Örebro kan jag ej tänka mig mitt hem. Vi få nu söka oss ett nytt hem i den vida världen eller på andra sidan om den, om ej förr, men det är långt dit, dock, vem vet, det är kanske nära nog. Jag har börjat bliva hemsjuk på någon tid.

Jag lägger som oftast pennan ifrån mig och gnider mig i pannan, jag vet ej vad det är, dock vet jag att det är mycket, som jag ville säga, men genom pennans trånga rör förmår jag ej utgjuta mig annat än på sin höjd droppvis, och innan på detta sätt någon samling hinner ske, är redan all spiritus bortdunstad, och bara vattnet är kvar, och detta är då ej rent och friskt utan lankaktigt. Genom tungan går det ej heller stort bättre, dock något.

Jag roade mig häromdagen med att tillställa lekar bland barnen. En gång på understolen, under bild av en fågelbur, fick jag ifrån den yngsta i sällskapet, en flicka om 5 år, emottaga det naiva undret "om fåglarna ledas i buren efter de icke ville spela", och det var det bästa under jag hört. Barn träffa bäst i sådana jämförelser och såra likväl aldrig, Lilla Johanna hade rätt, mina fåglar kunna ej sjunga i buren, de blott hänga huvudena och längta, men vänta, de bliva väl fria en gång, och då har kanske sånglusten förgätits för dem.

Jag lyckönskar dig till din examen, den är kanske överstånden när du läser detta – så mycket bättre – min lyckönskan kommer ju icke ändå för sent.

Att jag kommer upp till Uppsala i höst är visst säkert. Om du därför ville åtaga dig besväret att skaffa mig ett rum till ensam besittning, så gjorde du mig en god tjänst. Det torde nu vara svårt att få, men det erinrade jag icke, när jag sist skrev. Om möjligt är, så fäst avseende på att mina ögon behöva mörka tapeter och ej tåla fönster på två olika väggar. Troligen blir jag i Uppsala ända till sommaren därpå och har negocierat om ett penninglån för denna sejour, men jag vill bedja dig om en uppgift över vad denna termin kostat dig för att därefter kunna göra en bestämd kalkyl över kostnaderna för en sådan längre vistelse. Av mina räkningar under den korta tid jag var i Uppsala, kan jag ej komma till rätta med ett sådant överslag.

Jag hade i går brev ifrån Mamma, det gladaste jag fått från henne på mycket länge. Hon är frisk och börjar fatta bättre hopp för framtiden. Även Syster mådde brav men hade mycket att göra med sömnader åt andra, så att hon ej hade tid att skriva mig till.

^A Pingstafton inföll detta år 13 maj.

För denna gång har jag ej mera att skriva, hälsa nu Hagberg och Bogman och alla okända bekanta i Uppsala från
din redlige broder Salomon.

25^A maj 1837 till systemen

Min goda Syster!

Tusen tack för ditt kära brev, det tog mig på sängen i söndags morse, vilket ingen på lång tid kan skryta av att hava gjort, men så var det också en söndagsmorgon. Jag plägar eljest vara den förste att stiga ur sängen, ja, till och med tidigare uppe än min granne, sadelmakaren, börjar i rummet näst intill gnida sina becktrådar. Som sagt är, ditt brev tog mig på sängen, men jag blev mera glad än förlägen av överraskningen. Men huru kan det komma till att ett brev, skrivet pingstdagen, ej förrän åtta dagar därefter kommer mig tillhanda, då jag förut med posten erhållit brev ifrån Mamma, som varit skrivet samma dag? Detta föreföll mig något besynnerligt, men kanske hade breven ej blivit avskickade samma dag de skrevos.

Det gläder mig innerligen att se den förtröstansfulla tillförsikt, varmed du motser framtiden, måtte du alltid kunna behålla den! Den är det förnämsta grundvillkoret för vad man kallar lycka och ensam tillräcklig att förskaffa oss glädje och att bibehålla den. Jag talar här av egen erfarenhet, ty jag har både ägt och saknat denna himmelens gåva. Särskilt gladde mig ditt senaste brev, emedan det lät mig se, att din glada förtröstan ej blivit utan frukt, eller att du åtminstone nu kan se denna på närmre håll. Hjärtligen övertygad måste man också av sådana händelser bliva, att Försynen hörer våra varma böner, och är man väl en gång hjärtligen övertygad härom, så blir det sedan ej svårt att bibehålla sin hängivna tillit till dess styrelse.

Det ser svårt ut med hoppet att träffa Mamma och dig i sommar, om jag ej, enligt Mammans förslag, kan göra upp resesällskap med Sundblad ifrån Porla, ifall han, såsom Mamma säger, kommer dit i sommar och har sina vägar åt Fellingsbro emellanåt, då kunde det väl gå lätt nog för sig. I parentes sagt, kan jag just undra i vilka spekulationer bror Sundblad reser till F, men tyst, detta angår mig ej.

I morgon skall jag börja min brunnskur här hemma för att bereda mig till den mera genomgripande vid Porla, dit jag, vill Gud, anträder resan fjorton dagar härefter. Man förespeglar mig härliga utsikter till både nöje och gagn av denna brunnssejour, jag önskar, att man sade sant, men saknar tillräckligt rörlig inbillning för att kunna glädjas på förhand. Visserligen hoppas jag, att jag skall få gagn av min kur, så vitt någon bot gives till för mig, och emot detta betyder det mindre än intet, om jag skulle finna Porlalivet tråkigt, men att tala om nöjen för den, som ej förstår sig på några nöjen, det låter sannerligen ej lätt höra sig.

Från Gustaf hade jag brev för någon tid sedan, innehållande samma underrättelse, som du gav mig i ditt sista. Jag önskar innerligt, att han måtte vinna någon framgång i sina förslager, men jag fruktar, att den åbanabragta spekulationen ej bliver fullt lyckosam, jag känner disciplarna något litet, de är trögare än vanligt, så att man, i händelse förslaget ginge i verkställighet, finge allt skäl att önska honom synnerligt tålmod, om han eljest skall kunna bibehålla sin befattning.

Nästa brev, du får ifrån mig, torde bliva daterat Porla, få se, om jag där hämtar rikare ämnen att skriva om, andra ämnen böra där åtminstone framställa sig för mig, men jag fruktar att de ej göra nog livlig verkan på
din trögsinte bror Salomon.

^A Eventuellt någon närliggande dag.

26 maj 1837 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma!

Jag vet ej, huruvida jag försyndar mig mot brunnsdieten, då jag så här mitt på förmiddagen sätter mig ner att skriva några rader till svar på Mammans båda senare brev, för vilka jag ödmjukast får tacka, men klockan är nu över tio, och jag har gått och vankat av och an alltsedan halv till fem i morse, så att jag tycker [*skada – 1–2 ord saknas*] förbrytelsen, ifall det är någon, ej bör vara synnerligen graverande. Det är i dag som jag börjat min brunnsdrickning. Gud give, att den medförde önskad och behövlig verkan, det liknar sig till att bliva ett tråkigt liv under detta vattudrickningsstraffets undergående. Jag måste gå tre, fyra timmar på morgnarna hungrig, så hungrig, att jag väl kan bliva frestad att frukta, det de tomma inälvorna, likasom de magra nöten i Johannes' dröm, skola våga ett fruktlöst försök att uppsluka varandra, men detta ger sig väl med vanan. Dessutom är nödens lag för mig oeftergivlig, i annat fall fruktar jag, att det kunde gå med mig, som bror Ludvig berättade om sin brunnsdrickning, "Jag skulle försöka i Uppsala en gång att dricka brunn efter en frosssjukdom, men den magra dieten blev mig för svår – och vatten har jag dessutom aldrig haft synnerlig kärlek till. Jag stod därför ej ut mera än två dagar, och efter den betan har jag ej ens vågat något försök i den vägen."

Vad jag hoppas största nöjet av, är att jag får så gott tillfälle att njuta av de sköna morgnarna, får lyss på göken och de övriga sommarens bevingade lovsångare. Detta är ingen liten njutning för mig, och jag tror nästan, att även detta skall bidra att göra kroppen frisk. Valåsens pånyttfödelse framskrider, ehuru ej med särdeles stora steg. Björkarne kring Möckeln äro redan gröna, och de andra mera senfärdiga träden komma sig väl också i ordning med sin *toilette*, om vi blott få några dagars solsken, så att allt hinner till sin fulla prakt, när jag lämnar det. Utanför mitt fönster står en rönn, som nu är lövad. På den ser jag som oftast ut och på det gröna gräset nedanför – det gör så gott i ögonen, att jag tror mig känna det ända in i själen, men det har varit ruskigt i vädret alltsedan tredjedag pingst och är det också i dag, därför vill det ej falla sig fullt trevligt att vara ute.

– d. 28 –

I går afton satt jag och deltog i en liten vira-tur för ro skull, då posten anlände, medförande den bedrövlige tidningen om kyrkoh[erde] Kjellmarks timade frånfälle ifrån åtta barn, nyss efter sedan han tillträtt sitt pastorat. Denna tidning förstämde mitt lynne för hela dagen och höll mig vaken långt in på natten. Jag har flera år varit ganska intimt förbunden med hans äldste son, en av de bästa ynglingar jag känner, och det var till honom, jag hade vänt mig för att söka skaffa Gustaf kondition, nu medförde samma post brev från denna unga Kjellmark, som lät mig veta, att hans bemödanden att skaffa Gustaf platsen hos hovsekret. Cederblad misslyckats. Ja, ja, så går det, men vi få ej fälla modet. Denna postdag var mig följaktligen ej bland de minst bedrövlige, en motgång för Gustaf och ett så hårt slag för Kjellmark.

Av det hitsända sommartyget har jag ej lyckats avsätta mer än det ena stycket, innehållande 13 ½ alnar. Jag ämnar tala vid fru Kindberg, om jag träffar henne vid kyrkan i dag, kanske hon kunde avsätta det. Emellertid skickar jag härhos beloppet av vad jag sålt: 6 rdr 32 sk Bco.

Jag förbliver med barnslig tacksamhet

en lydlig son Salomon.

P.S. Den 9de juni reser jag till Porla.

1 juni till brodern Gustaf

Min käre bror!

Jag tackar dig hjärtligen för ditt brev, som jag ganska riktigt inhändigade pingstaftonen.

Broderligen beklagar jag det töcken, som ännu beständigt omhöljer dina framtidsutsikter, ett senare brev från Kjellmark har nämligen underrättat mig om den missgynnande utgången av ditt konditions-förslag hos hovsekr. Cederblad, men det vore väl besynnerligt, om icke herrar vederbörande på något sätt behjärtade din bekymmersamma belägenhet, då jag är säker, att du genom din vanliga flit gjort dig förtjänt av deras uppmuntran. Emellertid ser det visserligen nu ganska mörkt ut, men du bör ej misströsta. Jag har också varit i samma belägenhet och kommer troligen hädanefter ofta nog i slikt predikament, men jag har sett att Försynen har hjälpen närmast tillhands, när vi som minst hoppas det. Lita därpå du ock!

För att söka allt, som möjligt är, till mina ögons förbättring ämnar jag nu också bevista en brunnsession vid Porla och har utsatt min färd dit till den 9de juni, och bliver således min adress efter nämnda datum Ramundeboda och Porla, i händelse du skulle vilja skriva mig till någon gång.

Stackars Kjellmark, du vet väl av hans fars död? Lämna honom inneliggande brev.

Jag innesluter mig i din broderliga vänskap och förbliver städse din trogne Salomon.

7 juni 1837 från Valåsen och 12 juni från Porla till brodern Berndt

Min gode broder!

Jag tackar dig innerligen för ditt intressanta brev. Med rörelse läste jag de tydliga uttrycken av ditt varma deltagande för mig, och jag tackat dig härför, dock är det ej så farligt med mig. Sant är väl, att jag är mjältsjuk av naturen, eller rättare till följe av en anomali från naturen, som blivit mig medfödd. Jag har en avgjord böjelse att i dagen se skymning och i skymningen natt – och i natten spöken – men jag känner min sjukdom och söker undvika dess utbrott så mycket som möjligt, och det är ej till följe av någon, hos vissa sötsura svärmiska själar sig stundom företeende, benägenhet att för det pikanta i smaken överlämna sig åt en nervsvag inbillnings retliga sensationer. Det är ej tillfölje av något sådant frivilligt överlämnande, som jag råkat i mitt närvarande delirium. Nej, den påtvungna sysslolöshet, som min fysiska sjuklighet gjort nödvändig, är enda orsaken, och, så vitt jag vet, finnes intet annat läkemedel för min åkomma än arbete, och detta skall jag ock med all iver tillgripa, så snart det bliver mig möjligt, och jag hoppas att detta skall ske efter fulländad brunnskur. Händer ej detta, ja, då är det onda, såväl det psykiska som det fysiska, obotligt, men jag kan ej ännu kvarhålla en sådan tanke. Att följderna skulle bliva sådan efter så lång, snart årslång, frånvaro av all strängare, mera bestämd verksamhet, kan ej synas dig underligt även utan att taga i betraktande min böjelse för tungsintethet, men jag är också säker, att följderna skall upphöra med själva orsaken.

Men nu nog i detta ämne. Jag lyckönskar dig till avlagd examen med hedrande betyg.

– Porla den 12 juni –

Jag blev avbruten, jag minns nu ej av vad, just som jag börjat min epistel och fick sedan för stök och bestyr till avresan ej tillräckligt lugn för att å nyo komma mig igång. Sedan har jag på samma sätt varit upptagen av ordnandet av mitt etablissement här och ännu mera av den odrägliga tryckande ledsnad, som städse varit mig till mötes vid första uppträdande på främ-

mande ställen och bland främmande människor, stundom min enda gamle bekant. Nåväl, jag är nu då här, kom hit i fredags afton och har således varit här i tre runda dagar. Huru jag finner mig, ja därom kan jag ej ännu säga något avgjort och vill det ej heller för att icke å nyo oro dig med en jeremiadisk utgjutelse. Hellre vill jag förkorta en stund för mig – och måhända även för dig – med att avteckna ett och annat drag ur Porla-brunnslivet, så som jag förmått uppfatta det, rättare således kanhända ur mitt brunnsliv.

Låt mig då börja med att teckna min första morgon vid brunnen. Tidigt vaken, såsom alltid är fallet med mig på främmande ställen, var det för mig ganska långsamt att avbida ringningen, som kallar gästerna till källan. Äntligen inträffar den för min otålighet så avlägsna stunden, jag skyndar till källan, får mig ett glas av det syrliga vattnet och börjar i ensamhet vandra omkring bland de friska björkarna och de sjuka människogestalerna. Överallt träffade jag grupper av gladligt samspråkande brunnsgäster, endast jag gick ensam utan att dock kunna njuta ensamhetens stora fördel, otvungenheten. Jag gick förbi ett gungbräde, där ett par fruntimmer tagit plats. Just som jag passerade, hörde jag den ena yttra: "Ja, han ser verkligen ut att vara en enstöring utan alla utvägar till tidsfördriv." Så har jag då redan ådragit mig uppmärksamhet, tänkte jag och kände blygselrodnaden glödga mina kinder, ty att detta ej ovillkorligen måste åsyfta mig, det föll mig ej i sinnet förr än långt efteråt. Efter en stund träffade jag på en Uppsala-bekant, Mag[iste]r Ramström Gustaf, vilken jag med verklig förtjusning igenkände, nu blev det trevligare. Han är också brunnsgäst men bor tyvärr icke vid brunnen utan tre fjärdedels mil härifrån i Skagershults prästgård, varför jag ej har tillfälle att träffa honom oftare än om morgnarna under drickningen. Han hälsade mig från Uppsala och ifrån dig, och jag tyckte genast, att vattnet smakade bättre, och att vädret var mindre ruskigt.

Ibland de många obekanta personer jag här såg, var det blott en, som egentligen väckte min uppmärksamhet. Jag mötte honom i brunnssalongen som hastigast, men detta möte var tillräckligt att hos mig väcka ett livligt intresse. Det var en liten man av vid pass 50 år i grå rock och vaxduksöverdragen mössa. I hans oroliga öga låg något svärmiskt, och hans gång och sprittande åtbörder förrådde något ytterst livligt, men det var ej detta som egentligen frapperade mig, jag har sett både svärmiska ögon och livliga åtbörder och förbisett dem, men där låg i dessa drag något, som erinrade om en annan person, vars minne aviserade en mycket hemsk erinran, men vilken denna person var, kunde jag omöjligen påminna mig. Jag förlorade mig i alla möjliga gissningar, men fåfängt. Slutligen fick jag av Ramström veta, att den okändes namn var Löwenström, nu var allt klart för mig. Jag kom nu i håg, att detta var det namn, som Anckarströms barn antogo, och det var således den olycklige konungamördarens son, som jag hade sett. Jag har sedermera fått ytterligare bekräftelse härpå, men även utan denna skulle jag numera ej hava betvivlat riktigheten av min förmodan, så omisskännlig var vid närmare jämförelse släktskapen mellan dessa anletsdrag och Anckarströms, efter ett porträtt av denne senare, graverat i Frankrike under republikens första år och med underskrift: *Le Brutus Suédois*, som jag sett.

Varmed skall jag väl fägna dig? Med målning av alla de olika brokiga fruntimmerskapporna som vimla om varandra, tävlande i brokighet och à-la-modiskhet? Nej det vill du icke och icke heller jag, du ser sådant alla dagar, jag har dessutom ej mera än en färg att måla med, och denna är ju dessutom varken röd eller blå, utan svart, en färg som passar brav för mig då jag är god-dim's-lynnat och vill måla scener ur mitt eget innersta, men som ej kan användas, när det gäller att avbilda den glänsande praktin i en elegant dams brunns-ajustill.

Här går för övrigt i detta fall till som överallt, den gentilaste kappan äges – bäres åtminstone – av en garnkrämerska från Sthlm och den tarvligaste av ärkebiskopinnan Wallin. Således nog om utanplaggen och längre än till dessa har jag ej hunnit, ty även ansiktena, vad äro de annat än utanplagg, dem åldern så småningom draperar. Jag väntade icke att vid en hälsobrunn få se några vackra ansikten, och denna gång blev jag icke bedragen i min väntan, men även karak-

teristiska ansikten finnas här icke många. Slapphet är det allmänna draget, obetydligt varierat hos de olika individerna.

När jag själv kommer att trivas bättre, torde jag också kunna åstadkomma ett trevligare brev, men dessförinnan får du ej vänta något mera av mig, än du finner här. Jag har visserligen ej ont om tid att skriva brev, ty jag gör icke det minsta på hela dagarna, men det är intet arbete så tungt, som det att göra intet, och ju mindre man har att uträtta, desto knapphändigare blir hågen att uträtta även detta lilla. Jag avbryter således denna innehållslösa skrivelse för att ej trötta oss båda med ett långsammare pladder och för att avvakta en uppfriskande epistel från dig, varpå ingen ivrigare kan vänta än din

tillgivne bror Salomon.

P.S. Glöm ej att vid tillfälle skicka mig det i mitt sista brev begärda kostnadsöverslaget.

2 juli 1837 från Porla till modern

Min hulda Mamma!

Ehuru det hade varit min avsikt, att ej tillskriva Mamma något mera brev från detta tråkiga Porla utan avbida min återkomst till Valåsen för att i en muntrare sinnesstämning kunna åstadkomma ett trevligare brev, fann jag dock av Mammans senaste kärkomna skrivelse, som jag med gårdagens post erhöll, och för vilket jag får avlägga ödmjukaste tacksägelse, att det var nödvändigt att skriva för att *tranquilisera* Mamma i anseende till mitt hälsotillstånd. Dock torde Mamma ursäkta, att jag blir kort, emedan min tid är knappt tillskuren. Jag fick brevet, såsom sagt var, i går afton vid den tid, att jag då ej kunde svara – nu avgår posten strax på eftermiddagen, jag har således blott förmiddagsstunden att skriva på, vilket på denna tid av dagen egentligen ej är tillåtet för brunnsgäster.

Jag är hjärtligen tacksam för Mammans ömma bekymmer över min hälsa och glad över att denna gång kunna skingra dem. Jag mår nämligen ganska brav, känner mig till och med nu friskare än under hela det sistförflutna halvåret och har gott hopp om att få förbliva så. Väl har jag magrat av betydligt, så att t.ex. den blå bonjouren, som var så trång i höstas, nu skulle vara tillräckligt vid att begagna såsom syrtut, i fall jag hade någon mindre rock att sätta inunder, men detta är en följd av den stränga dieten. Huruvida mina ögon ännu i någon märklig mån blivit förbättrade, kan jag ej säga, väl fördraga de nu bättre dager och solsken, men detta torde egentligen härröra av den fullkomliga vila, vari de nu hela långa tiden blivit hållna.

Några bekantskaper av vikt har jag icke gjort, sådana stå ej heller att göra här.

Jag hade mycket önskat att få träffa Mamma och Syster i sommar men har nu förlorat hoppet, sedan det ej burit åt under brunnsdrickningen, ty då jag nu här bortsatt en hel månad, skulle det icke gå an att företaga några ytterligare resor för nöjes skull. Min sjuklighet kunde ej ursäkta dem, och försumligheten föll desto starkare in i ögonen. Således måste jag dröja ännu till hösten men kommer då på en hel vecka, om Mamma tillåter.

Jag hade även brev från Berndt i går, en glad post.

Hjärtliga hälsningar till Syster ifrån

Mammans lydige son Salomon.

P.S. Om fredag slutar jag min brunnskur. Komminister Pihlberg är även bland brunnsгästerna här, han har bett mig hälsa till Mamma.

15 juli 1837 från Valåsen till brodern Berndt

Min egen älskade broder!

Jag är skyldig dig redogörelse för det långa solet, vartill jag gjort mig förfallen vid besva-
randet av ditt senaste, vänskapliga brev. Jag trivdes icke vid Porla, det var saken, men jag är
icke bland dem, som just när de ha som otrevligast, där de äro, bliva de flitigaste korrespon-
denter, sålunda sökande i ett förtroligt skriftligt umgänge en ersättning för det som brister i
det muntliga. Detta kan gälla om mig blott till en viss ganska inskränkt grad, d.v.s. när huslig
vantrevnad gör mig dyster och svärmisk till sinnes, och jag i brev kan finna ett utgjutelsekäril
för min förtrytelse eller för mina mjältsjuka drömmar. Men en sådan verkan på sinnet kunde
ej Porla, det sumpiga, platta, solbrända, ur mossan uppskjutna Porla med sin piss-stank
omkring väggarna och sin skitstank överallt, åstadkomma. Jag skulle hava blivit förargad på
mig själv, om något så – hur skall jag säga – ömkligt hade kunnat förarga mig.

Det ligger där mitt i en ändlös mosse, detta Porla, såsom – oasen med sin friska källåder mitt i
den brännheta öknen skulle en vän av poetiska snickarguldsutsirningar vara färdig att säga –
såsom den tillhårdnade massan av grönt skum, som man plägar se simma omkring på ytan av
gamla stinkande gödselpölar, skulle jag vilja på ett mindre poetiskt språk uttrycka den städe
enahanda sensation, som Porla under fyra veckors tid väckte inom mitt prosaiska sinne.

Och människorna, frågar Du. Ja, rätt oväldigt bedömt var ändå människorna det bästa som
fanns där, ty i trots av all den småsinnade högfärd och den orimliga, oftast smaklösa klädes-
lyx, som rådde bland dem, fanns dock några som icke räknade för rov att emellanåt för
ombytes skull underhålla en bastantare konversation – om det ordet annars tål ett så råbarkat
epitet – än den som eljest där, såsom i alla andra eleganta societeter, fjärlslikt fladdrande
kring lustgårdens brokiga blomster, uppkomna och döende med dagens sol.

Den märkligaste personage där fanns, var i mitt tycke en viss brukspatron Rosenswärd^A,
redan märklig därför att han, ehuru br.patron, var så ytterligt mager. Det var en man av vid
pass femtio år av medelmåttig längd men så ända in till ömklighet avtynad, att jag ofta
undrade huru han var i stånd att framflytta det sammanhängande skelettet. Hans ansikte var
finbildat, hans näsa var ännu vacker, hans mun hade skenbarligen varit det på den tid, då den
hånande sarkasmen ej ännu där hade trängt varje annat uttryck ur vägen. Nu hade varje renare
känsla fått rymma fältet, och denna giftblandande demon hade för alltid där befäst sin tron.
Ögonen voro matta, dock saknade de icke ett vasst uttryck, som synnerligen förhöjdes, då de
hunnit uppspåra någon löjlighet som finge gisslas. Det var mitt största nöje att vid sådana
tillfällen studera det livliga muskelspelet i hans ansikte, varje nerv, nyss så slapp och död,
spratt nu av livlighet, och dragen, fårorna kring munnen, som sympateliskt följde de blånande
läpparnes dragning till löje, bildade gemensamt med dem och de nu blottade snövita tänderna
ett uttryck, så helt, så originellt, att det väl förtjänade bliva mål för en mästares studium. Det var
en äkta Bulwersk figur, ofta föreföll det mig också, som skulle just han hava suttit modell till
en personage – om jag minns rätt heter han Wormwood – som agerar i Pelham.

Vår Porla-Wormwood var en intressant man, hade rest mycket och tänkt på vad han sett och
saknade således icke förmåga att roa ett sällskap, men han skulle säkerligen ej hava trott sig
sämre använt en stund, än om den förflutit till en annan människas nöje.

Wormwood-Rosenswärd var en gammal ungarl, följaktligen, utan att någon krigsförklaring
behövde förutgå, på fientlig fot till allt vad fruntimmer hette. Honom generade icke kriget,
han kände för väl sina vapens överlägsenhet och sin lika överlägsna förmåga att använda dem,
att observera varje tillfälle, då ett hugg lämpligen kunde appliceras. De syntes mig däremot
snart mätta på leken.

^A Kanske ägaren av Stensta bruk i Fellingsbro, A R Rosenswärd (1788–1839).

Sådan var, eller rättare, sådan föreföll mig denne man, en riktig anomali från vanliga bruks-
patroner.

De övriga personerna, där voro, uppenbarade ej tillräcklig individualitet för att hinna giva
modeller till några teckningar, och jag bör dessutom frukta, att jag redan genom denna lång-
dragna exposé tröttnat dig.

Med lätt hjärta och ännu lättare pung anträdde jag min återfärd från Porla i slutet av förra
veckan. Jag jagade oroligt på hästen, liksom kunde jag icke nog skyndsamt avlägsna mig från
denna källa till hälsa och ledsnad. Den något över fyra mil långa vägen emellan Porla och här
är ful, men jag märkte det icke nu, jag blott märkte att det bar av ifrån Porla. Slutligen, när jag
hunnit Villingsbergs område, märkte jag att något mera än jag och den ilande hästen levde (ty
hos den på baksätet hängande, sovande livréklädda slyngeln hade redan länge intet liv
märkts), jag såg en vacker levande natur omkring mig med lummiga björkar, slokande över
ytan av de här och där framglindrande vattnen. "Ännu trettio backar uppföre och trettio backar
utföre", tänkte jag, och jag är framme vid målet, det vackra romantiska, trevliga, efterlängtrade
målet, Valåsen med det höglänta, majestätiska läget.

Jag manade på hästen, och de trettio uppföre och de trettio utföre voro snart tillryggalagda, jag
var framme vid Valåsen – men jag hade aldrig sett Valåsen med samma ögon som nu. Jag
hade vid hälsobrunnen, ehuru såsom jag tror icke av vattnet, inhållt ökad förmåga att njuta av
naturens skönhet, och kanske var detta den första vinsten för mina ögon. Dagen var icke solig,
denna omständighet ökade ännu mera den inbjudande gästvänliga svalka, som i alla fall
ständigt dväljs under de lövrika lönnarne på gården. Jag skyndade upp på min gamla väl-
bekanta kammare. Jag fann den i samma skick, som jag lämnat den, blott vägguret hade
stannat, samma dunkla *clair-obscur* som alltid, rådde där även nu, och i det skuggande
rönträdet utanför fönstret spelade den sakta vinden med samma elegiska ton, som när jag för
en månad sedan lyssnade därpå.

Men jag övergav på nytt mitt ensliga rum och sökte upp sällskapsrummet, ingen var där
tillstädes, när jag inträdde, jag hade nu gott tillfälle att i ostörd ensamhet bada mina ögon i
njutningen av den härliga utsikt, som här utbredd sig för dem över björkdungarna och
Möckeln till Karlskoga och sedan längre bort till de blå Bjurtjärnsbergen. Det var allt samma
utsikt som förr, men jag såg den ej fordom med samma känsla. Jag var annorlunda.

Men snart rycktes jag ur mina drömmar av steg, som nalkades, jag stod framför fru v. H. Jag
blickade på nytt in i en välbekant naturens skönhet – i en skön själ – och jag gladdes än mera.
Men nu kommer den ena efter den andra, alla för att välkomna mig, och jag ser mig snart åter
i den samlade, glada kretsen, inom vilken jag alltid funnit mig så väl, så nästan fasttrollad.
"Jag hade blivit mager, fasligt mager", sade alla. Jag kunde icke försvara mig mot denna be-
skyllning, den förr trånga, nu vida och slankiga rocken uttalade för bestämt sitt *concedo* till
argumentet. Men jag har dock blivit friskare, förklarade jag och lovade att inom kort tid fria
mig från all anledning till ytterligare anmärkningar mot mitt hull.

Men ursäkta mig nu, som jollrat dig ledsen med ett minne, som väl för mig är skönt och kärt
och till och med äger en viss anstrykning av poesi, men som framställt av mig för en annan
icke kan bli något av allt detta.

- d 19de -

Så långt hade jag hunnit sist. Jag tröttnade där och har sedan icke förr än nu kommit mig före
att fortsätta. Vad för goda saker jag idag kan komma att bulla upp, vet jag ej visst ännu, men
att döma av min närvarande sinnesstämning blir det troligen inga patetiska kramvaror.

I tvenne brev har du nämnt om ett av åtskilliga yngre *academici* konstituerat förbund, det där
Andarnes brödraskap. Första notisen väckte hos mig – jag bekänner det – egentligen blott en

viss häpen förundran. Jag hade icke föreställt mig, att medan ännu den gamla andans kämpar med oförsvagad kraft arbetade på att få tidens ur att stå stilla eller, kanske rättare, att förmå det att gå baklänges, en nyare anda skulle trycka tyngre på fjädrarne och tvinga uret att med ens taga igen de bortanordnade timmarne. Såsom något liknande en dylik företeelse överraskade mig din nyhet. Överraskningen glädde mig, när jag kom att tänka på saken, och jag började nu hoppas mycket av det nya förslaget. Dock såsom något av vars resultater vid andra universiteter, där något dylikt blivit experimenterat, jag intet hört mera än ett visst oroligt sorl om "*dämagogische Umtriebe*" från de betänksammass sida, kunde jag om saken ej fatta någon bestämd övertygelse på förhand.

Din senare skrivelse belyste saken närmre och gav den till och med en ny dager. Jag kan icke säga att denna närmare utveckling i någon mån nedsatte de unga hugfulla stiftarne i mina ögon, ehuru jag till följe av den kom att anse deras utsikt till framgång tvivelaktigare. Att vilja genom religionen destruera all filosofisk spekulation är en ytterlighet, som kanske – i likhet med så många andra ytterligheter – torde komma att förorsaka en total destruktion av stiftelsens hela syfte. Dock grundar sig denna ytterlighet på en åsikt, för vilken jag sympatiserar och kunde den reduceras därhän att blott åsyfta den filosofiska spekulationens subordinerande under religionen, så finge den ett utseende alldeles efter min önskan. Jag tror mig nämligen, oaktat min ödmjukligen erkända ringa bekantskap med så filosofin, som dess öden, utan äventyr kunna våga det påstående att religionen, även bland de lärde, lyckliggjort flere än filosofin, som naturligtvis blott kan bliva dessa nyssnämndas tillhörighet. Sant är väl, att den religiösa kontempletionen misslett mången till intolerans och fanatism. Dock tror jag även, att människan tar sig i dess skydd bättre ut än på spekulationens slippriga brant med abstraktionens obegränsade bråddjup framför sig.

Vad jag nu gör, frågar du förmodligen. Jo, jag är sysselsatt med det tyngsta av alla arbeten, det som lämnar efter sig den största tröttheten. Jag gör intet på dagsverke likasom förut hela tiden bortåt. Vad har väl då brunnskuren utträttat? Den har verkat god matlust, och den skall, enligt dr Hallbergs utsago, verka ögonens förbättring, så vitt jag ända till hösten låter dem vara i fullkomlig vila och även sedan, under förestående höst och vinter, måttligt hushållar med deras bruk, men den har tills dato ej åstadkommit någon särdeles märklig förändring. Ja, om jag skall kunna säga, att mina ögon äro på bättringsvägen, så bör jag ock tillägga, att denna förbättring åtminstone äger ett kriterium på att vara grundlig, i det att den framskrider med en långsamhet, som för ingen iakttagelse är skönjlig.

Jag tackar dig för de begärda uppgifterna, efter dem och de fullständigare, som jag torde få längre fram, hoppas jag kunna uppgöra mitt kostnadsförslag för nästa års vistelse i Uppsala.

Du har fått vänta länge på detta brev, nu får du det äntligen. Åtta sidor fullkladdade med ingenting, men det är ändå åtta sidor.

Jag hade sänär glömt berätta, att jag hade besök av Gustaf som hastigast vid Porla, han syntes hava stadgat sig mycket – samt av Roothen – han var både bättre och sämre än jag hade väntat. Kollrig var han icke mera, jag vet också ingenting som jag kan säga att han var. Möjligt torde det dock vara ännu att han kan uppräckas ur sitt närvarande delirium.

Adieu nu för denna[?], kom emellanåt ihåg
din tillgivne bror Salomon.

20 juli 1837 från Valåsen till modern

Min hulda älskade Mamma!

Jag tackar ödmjukast för Mammas kärkomna skrivelse, med lördagens post, och det innerliga varma deltagande, som andades i den – ja, det glömmet jag icke.

Såsom Mamma vet, är jag nu återkommen från Porla, har till och med varit hemma nära fjorton dagar. Och huru finner jag mig efter kuren, frågar Mamma. Rätt brav, ganska brav. Jag har fått god aptit och tillfredsställer den på bästa sätt, känner mig lätt och ledig till kroppen och ofta nog även till sinnet. Vad ögonen angår, har jag ej ännu känt någon märklig förbättring, men dr Hallberg har också icke lovat, att denna skall inställa sig förrän framåt hösten och vintern. Jag är emellertid dömd att avbida denna förbättringens tid i samma overksamhet, som jag nu nära nog ett helt år måst iakttaga, men saken är värd vilken uppoffring som helst, och jag skulle vara oavlåtligt glad, om jag med visshet kunde hoppas att genom detta närvarande obehag kunna köpa mig en förhoppningsfullare framtid.

Ja, jag råkade Gustaf vid brunnen, det var ett kärt besök. Han syntes, såsom Mamma även anmärkt, förändrad, slyngelväsendet tycktes där redan hava fått rymma fältet för en allvarligare hug. Det såg mig ut, som skulle han redan hava vänjt sig att med säker blick möta livets strängare uppsyn, och han är att gratulera härför, ej alla hava lärt detta på en dubbelt så lång ålder.

Det var mig innerligen kärt att få höra, att Mammas hälsa förbättrats, jag blott önskar till Gud, att detta måtte hålla fort.

Hjärtliga hälsningar till Syster och tacksägelse för apostillen i Mammas brev – ifrån Mammas lydige son Salomon.

Omkring 1 augusti 1837 från Valåsen till modern

Min hulda Mamma!

Jag tackar ödmjukast för Mammas oväntade, kärkomna skrivelse. Efter vanligheten har jag åsamkat mig en billig beskyllning för dröjsmål vid dess besvarande. Jag har sölat – av glömska? – av liknöjdhet? – av sjukdomsförhinder? – nej, nej, nej – av intet av allt detta, men det rätta förhindret kan jag ej få fram, ty jag vet ej själv vad det är.

Jag får tacka för hälsningen från fabrikör Rosenlind. Det var en hygglig, intressant man, av vars sällskap jag såg mången stund förkortad vid det tråkiga Porla. Han har rest mycket, sett Europas förnämsta länder, varit bosatt flera år i Spanien och sett allt vad Italien har skönast av natur och konst, även har han vistats några år i Södra Amerika. Följaktligen fann jag i honom en lärorik bekantskap, sådan som man ej just träffar alla dagar.

I början av förra veckan hade jag besök av Gustaf och en av mina forna kamrater, studenten Rooth, som för närvarande vistas i Gustafs grannskap i Snavlunda prästgård. De hade gått en del av vägen, och till fots kommo de fram. Jag blev naturligtvis ganska glatt överraskad av besöket men tillika ej litet förlägen, emedan herrskapet samteligen var borta, till följe varav jag ej ansåg det vara alldeles i sin ordning att på eget bevåg bjuda dem kvar över natten. Men då ingen annan utväg blev, tog jag dristigheten på mig och agerade värd i huset och hade ej orsak att sedermera ångra min tilltagsenhet. Skada var att Gustaf ej hade tillfälle över någon hel dag, emellertid var mig besöket ganska kärt och trevligt.

Nyheten att Ludvig sagt upp sin kondition väckte hos mig icke ringa förvåning, förmodligen har väl hans sjuklighet tvungit honom till detta steg, vilket dock icke heller torde bliva utan sina bekymmer.

Syster har ledsnat vid mitt pjunk och hört upp med att skriva mig till. Jag har ej heller börjat skriva på ny räkning, ty mina ögons ännu ganska svaga tillstånd har gjort, att jag ej ofta är i stånd att vara vid gott mod, och jag av brev från både Mamma och Berndt sett, att min sinnesstämning – mera än jag trott – tittar fram i mina skrivelser.^A Min korrespondens är således ingen ting att bjuda på, och jag är verkligen skyldig att hålla Syster räkning för det hon uppskjutit fortsättningen av vår brevväxling till en tid, då jag kan bättre delta i livets bestyr och fröjder, och jag hoppas att den tiden nalkas.

Mång hjärtlig och kär hälsning till henne emellertid, ifrån Mammass tacksamme son Salomon.

Odaterat och oavslutat brev, adresserat till brodern Berndt

Nyss återkommen från min vanliga eftermiddagspromenad, med kroppen domnande av trötthet och svett och sinnet anstucket av kroppens dåsigheit, har jag dock råkat på det befängda infallet, att, medan jag i tålmod avbidar en skrivelse från dig, på förhand börja mitt svar. Detta svar lär väl bliva, fruktar jag, av en lika finurlig art som svaren i en kastbok^B ehuru med den skiljaktighet, att du här ej får låta slumpen bestämma vilken nummer, h.e. vilket svar du får utan måste låta nöja dig med ett bestämt, men jag tänker ej låta brevet gå av med posten, förr än jag inhändigat din väntade epistel för att på baksidan härå ännu kunna teckna ett beriktigande eller tillägg, i händelse ditt brev skulle erfordra något sådant.

Men varmed skall jag nu börja? Med en ytterligare fortsättning av den hela året igenom så föga varierade hälsobulletinen, med den hoppingivande notisen om min nu så dråpliga matlust, den jag under läkarnes händer så när hade alldeles förlorat? Om mina ögons omärkliga förbättring?

Nej, härom vill jag ej nu sladdra, icke därför, som skulle jag vilja därigenom insinuera något stoiskt förakt (Gud nåde mig, jag är verkligen nu snart rädd att nämna några sådana konstord, för att ej ge filosofiens historia örffilar, ty jag märker att den under vistelsen i detta icke "filosofiska land" börjat falla mig ur minnet) förakt sade jag för min varelses materiella beståndsdel. Tvärtom erkänner jag fritt, med vilket livligt intresse jag följer alla de växlande förändringarna i dess tillstånd, men jag blyges att ständigt återkomma till samma – visst icke lumpna, men dock för varje annan än mig själv snart enformiga brevmaterial – helst som jag smickrar mig med den tron, att det ej egentligen är i egenskap av något kuriosum ur den vegeterande eller animaliska världen, som jag ådragit mig ditt deltagande, och detta så mycket mera, som du, mig veterligt, ej ännu särdeles fördjupat dig i de naturalhistoriska vetenskaperna, således icke mera om detta ämne.

Vad då? Reflektioner? Dessa äro, såsom skulle jag vilja göra min indelning, till sin härkomst av tre slag (liksom våra svenska frälsemän, Gud give dem frodig tillväxt på prerogation och sinekurer). De som på basis av någon bestämd idé utveckla sig inom oss utan synbart sammanhang med vår växelhandel med något utom oss, de besätta tronerna inom oss om också blott inom oss, de äro grevarna i vår andliga aristokrati. De andra äro de, som uppkomma under studerande, förmedelst fortsatta *deductioner* av andras idéer, dem vi tillägna oss själva, låt mig kalla dem baroner för att kunna fortsätta jämförelsen. Till den tredje klassen, de simpla adelsmännens, ville jag hänföra dem, som hava vår kommunikation med den yttre, rent verkliga världen att tacka för sin uppkomst. Med dem av den andra klassen har jag för närvarande ingen ting att beställa, följaktligen också ingen ting av sådan art att yttra, ty jag

^A De, som fick Salomons brev, upplevde hans sinnesstämning intensivt. År 1844 konstaterar Berndt, när han läst ett klagande brev från Gustaf, att "vår glada, levnadsfriske Gustaf har blivit en Salomon."

^B En bok, innehållande frågor med svar, som man valde slumpvis med tärning.

fortsätter ännu mitt sysslolösa liv, sökande i hoppet om framtida ersättning en tröst för allt det tråkiga, som det för närvarande tillskyndar mig. Med så förnäma varelser som de av första slaget dristar jag ej säga att jag plägar umgänge. Visserligen händer det ofta under mina så talrika ensliga stunder, att jag försjunkar i grubbel, och ej sällan, att jag då ser gejster[?] av ett högre, kanske någon gång av grevligt ursprung, höja sig i mitt inre, men dessa likna gestalterna under drömmen, de uppkomma under natten och sjunka åter tillbaka i den och kan för mörkret, som genast åter betäcker dem, ej vidare ertappas och till sitt väsen granskas.

Tankar över världen omkring mig skulle jag väl kunna prestera, helst de ej äro av någon varken så skarpsinnigt originell eller så bittert tadlande art, att jag därför kunde finna min räkning vid att för andra och minst för dig undangömma dem såsom ett *arcanum*, men såsom du väl förut av mina epistlar sett, roar det mig mera, när jag skriver brev, att måla en och annan episod ur mitt liv, än att framdraga reflektioner över händelser, dem min korrespondent endast känner genom min korta relation om dem, följaktligen blott på den sida, som jag själv uppfattat. Tillåt mig då även nu härutinnan följa min smak, och jag vill giva dig en berättelse om en lustresa, vari jag för kort tid sedan deltog, en ganska trevlig färd – och i denna berättelse infläta något, som liknar en saga, eller så bortför.

Anno mundi remunerati 1837 någon dag, jag minnes ändå, att det var en torsdag i yttersta slutet av juli månad, företog jag, som nu skriver, i egenskap av kusk åt min patronessa en resa till Karlskogas avlägsnaste trakter – till Karlsdal. Då jag ifrån början lärt mig att hysa aktning för varje ärligt ämbete och att med greken tro, att det egentligen är innehavaren, som åt ämbetet giver heder eller skam, så ansåg jag det ej heller nu under min rang att bekläda en funktion, var innehavaren tronar på en skallrande kuskbock och ger sin ämbetsmannamyndighet till känna förmedelst en tagelsnärtspirad spira. Med hurtigt mod svängde jag mig således upp på den läderklädda ämbetsstolen, vars dyna lutade bakåt, och där jag till råga på obekvämligheten omöjlig kunde räcka spännbrädet med fötterna. Jag avbidade tålmodigt slutet av resesällskapets inpackande, klatschade så med det eggande gisslet – "έμάριζα δ'έλαύ", som jag vill minnas Homeros säger – och lät det rulla av utefter den slingriga, dammande vägen. Fru v. H. innehaver den här så föga lönande dubbla befattningen av socknens läkare och farmaceut, varmed ännu en tredje charge är förenad, den att vara en ständigt anlita deltagarinna i varje bekymmer för alla ortens gummor. Således hade vi ej väl hunnit till närmsta grind, förr än vagnen anhölls av en plågoande utav slik frågvis natur, som hade "fått höra, att nådig frun skulle resa bort", och därför ej kunde låta detta opåttalt passera utan nu kom för att åtminstone vid vagnsdörren få nedlägga sina många bekymmer för henne och erhålla råd och hjälp. Jag vred mig av och an av otålighet och kunde slutligen ej hålla mig ifrån att i smyg applicera en pisksläng på länden på den ivrigaste hästen, varvid käringen, som bestormat fotsteget på vagnen, med ett hojtrop tumlade i backen, och jag med skadefröjdsloje på läpparne – dock utan att stanna – såg efter huru färden bekommit och, då jag fann henne redan på fötter, tryggt lät färden fortsättas, lämnande gumman tillfälle att vid en annan lägligare stund fortsätta sin avbrutna ansökan. Med undantag av ännu några slika avbrott gick resan för sig hinderslöst, och efter två och en halv mils färd ankommo vi till bestämmelseorten något före tedags.

Jag sade att vi ankommo till bestämmelseorten, och jag ljög ej däruti, men för dig är denna, fruktar jag, ett föga bekant land, och det torde därför ej vara alldeles ur vägen att här göra dig en smula bekant på denna orten. Nåväl, Karlsdal är ett bruk av jag vet ej huru många skepppunds smide, vad jag vet är blott, att det är bruk och hytta tillika, att det ligger mitt i tjocka barrskogen bredvid Svartälven, som sätter dess inrättningar i rörelse. Vidare vet jag, att dess belägenhet, ehuru ytterst vild, i mina ögon är ingen ting mindre än ful. Dess byggnader är till större delen nya, dock stå ännu kvar några gamla, mörka, spöklika nästen från förgångna århundraden, som väl äro utdömda men ej ännu rivna, och med sina förvittrade skepnader göra en egen figur bland allt det andra splitternya. Dessa gamla byggnader jämte den tjocka

barrskogen på ena sidan bidraga att göra belägenheten vild, men vad som gör den vacker är Svartälvens breda bassäng på andra sidan och den lummiga björkskogen kring dess brant stupande stränder. Från salongsfönstren har man vackraste utsikten över den mörka älven, som ormar sig fram genom en täck dal, omgiven så långt ögat når på ömse sidor av höga, tätt bevuxna kullar, emellan vilkas lövrika beklädnad ett och annat rödmålat torp skymtar fram och ger åt det hela en uppsyn av verklig trevnad, som spåren av mänsklig tillvaro endast förmå giva. Det är ett landskap av nordisk art.

Stället bebos, såsom du torde känna, av en brukspatron Lindberg^A med familj. Mannen själv är en gammal och gammeldags driftig husbonde, ytterst orolig och hetlevrad men enligt allmänna omdömet en dråplig affärsman, som väl emellanåt i hettan ruskar peruken över ena örat, men i nästa ögonblick åter är glad för att genast åter brusa upp, m.a.o. en man, vars själ är en verkliggörelse av drömmen om ett *perpetuum mobile*. Frun, en mild och intressant natur, synes ifrån de många sorger, som hennes levnad burit, hava bärgat en renad, ej kuvad själ. De båda döttrarna, som under en tioårig ständig sjukdom smakat livets hela bitterhet, hava sökt att i intellektuell odling finna en lisa för sina aldrig vilande kroppsliga kval, och de stå, såsom fruntimmer, ganska högt i bildning, utan att dock hos någondera röjes något av den affektation m.m., m.m., som samfällt bilda osmakligheten hos vad man kallar en lärd i stubb. Se där har du nu de märkligaste personerna.

Jag vill minnas, att jag redan sagt, att vi kommo fram. Nåväl, vi drucko te, jag satte mig i en soffa att i ro och maklighet bläddra i Meyers Universum^B och bekika de fina, eleganta stålgravyrerna i detta planschverk, som just låg framme på bordet framför mig, yttrade en och annan anmärkning över Alexanders kolonner eller Londoner-banken eller någon annan vy och såg mig snart invecklad i en underhållande konversation med fruntimren, vilken dock snart avbröts av ett förslag ifrån värden att göra honom sällskap på en rodd utåt älven. Propån antogs, och jag gjorde under den vackra sommaraftonen en angenäm båtfärd, från vilken jag ej återkom förr än något före supén, och har jag om denna dag ej vidare att förtälja, än att jag fann aftonmåltiden efter vanan förträfflig och min aptit ingalunda genom sjöpromenaden försvagad.

Följande dagen på aftonen företogs *en corps* en promenad till den inhägnade platsen, där grund är lagd till Karlsdals nya kyrka. Den är belägen mitt in i skogen, och den redan begagnade kyrkogården synes en lugn viloplats för de döda. Vi gingo längre in i furuskogen och kommo snart fram till en liten fryntlig stuga på en grön plan. Ikring stugan var ett frodigt potatisland, men också såg jag med glädje ett par skiftande blomstersängar där, dem ställets genius, en gumma av vid pass femtio år som bäst höll på att vattna och ansa. Alla gummor vilja gärna prata, och denna gjorde ej något undantag ifrån sina likar, Vi voro således snart i full konversation, och innan jag visste ordet av, voro vi alla in uti den lilla stugan, där vi emottogos av en övergammal, nära blind oldmor, som vänligt och gästfritt bad oss sitta ner på bänkar och stolar. Jag tog min plats bredvid fönstret, där en kattunge höll sina krumsprång i aftonsolskenet till ständig fara för de frodiga balsamin- och spansk-peppar-stånden, som i gamla buteljskrällen och näverburkar om varandra prydde fönsternischen.

Oldmodern, som fyllt sina 87 år fjorton dagar före midsommar och kunde bibel och psalmbok utantill sedan gammalt, kom snart i språk med oss om nytt och gammalt. Till följe av en yttrad hänsyftning, som retat min hjärtinnerliga nyfikenhet, berättade gumman för oss på

^A I själva verket min mormors morfars far, Carl Petter Lindberg (1772–1840). Hans hustru, min mormors morfars mor, hette Maria Christina Adamsson (1779–1858). Det trolovade par, som Salomon säger sig ha tecknat av i brevet 12/1 1837 skulle kunna vara min mormors morfar Adam Lindberg och mormors mormor Maria Margareta Enhörning, som gifte sig i september detta år. [UM].

^B Joseph Meyer (1796–1856), tysk industrialist och förläggare, utgav sitt Universum med stålgravyrer i 17 delar 1833–1861.

enträgen begäran en händelse från hennes ungdomstid, vilken jag här önskar återgiva dig, iakttagande så gott jag kan berättarskans enkla språk. Här följer således den utlovade sagan eller så bortför – med ett ord –

Gummans berättelse

"Det var", så började den gamla, "en gång under en mörk vinterkväll, som jag höll på att stryka kläder".

"Vad för år var det", föll en frågvis älskarinna av kronologien in.

(Gud give gumman och mig tålmod, tänkte jag, om berättelsen alltigenom ej får taga längre steg emellan varje gång den hindras av framkastade frågor.)

"Vad för år det var minns jag ej så noga. Låt mig se, det var väl så där 1780, ja på åttiotalet var det, ty det var ej många år innan jag blev gift, och detta skedde 17... (här brister referentens minne). Nå, lika gott, jag höll på att stryka kläder i kammaren bredvid brukskyrkan och höll på med det till midnatt, ty gamla fru Luthman hade sina egna ordningar, och stryka skulle jag alltid göra om nätterna. Det arbetet var intet mas, ingen människa fanns upp i hela gården mera än jag, och jag var dessutom alldeles ensam i den där stora byggnaden och måste hållas i kammaren näst intill kyrkan till.

Som herrskapet vet, har det aldrig varit lugnt i den där gamla Karlsdals-byggnaden heller, och de säga väl, att det är bara råttor, som grassera på den där stora vinden, men jag har min tro för mig. Jag hörde i min ungdomstid, att de, som byggde det där huset av gammalt, voro bröder men kunde aldrig förlikas. Därför bodde de i var sin ände av byggnaden, och när den ena lät utvändigt måla sin ände, så lät den andra sin vara omålad, och då blev kyrkan, som ligger mitt på byggnaden, till hälften målad och till hälften omålad, såsom man ännu kan se. Och tro mig, ett sådant hat emellan bröder kallnar icke av efter döden en gång.

När jag då höll på som bäst med mitt arbete, och det började knaka och braka och vina och tjuta ikring mig åt alla håll, bjöd jag väl till att intala mig, att det bara var blåsvädret, som spelade in på den höga vinden, och att det ingenting annat var än stormen, som gjorde det starka bullret ute i kyrkan, men jag kom åter beständigt ihåg historien om de båda bröderna och deras okristeliga hat. Emellertid befallde jag min själ i Guds händer och sjöng i ensamheten mina gamla, vackra aftonpsalmer, till dess jag hann slut på mitt göra, då jag släckte elden i spiseln och gick ur byggnaden för att lägga mig i köket till de andra pigorna.

Just som jag kom ut på gården, varsnade jag två karlar, som stodo bredvid en släde med en stor siratlig häst före. Den ene kom till mig och sade, "Hör på, flicka lilla, kan du låna oss hus över natten på något sätt, så att ingen finge veta om det mera än du?" "Ja", svarade jag, "om jag kunde vara säker, att ni vore ärligt folk, så kunde väl det gå, men ärligt folk brukar ej fara och skrymsla så här om nätterna, och med tjuvar och skälmar vill jag ej hava något att skaffa." "Ja," sade den andre, som stod vid släden, "bättre folk har du aldrig härbärgerat, det kan du lita på", "I prästkammaren kunde ni väl få ligga (där är ändå ingen ting, som de kan taga med sig, tänkte jag för mig själv), men där är kallt och oeldat." "Gör ingenting," blev svaret, "blott vi slippa att sitta längre ute och grina emot yrvädret, vi få väl vänta tills det blir varmt".

Jag förde då in dem i prästens kammare på andra sidan om kyrkan och gjorde upp eld i spiseln, men när jag fick tända i ljuset, såg jag, att det var ett par präktiga herrar med granna pälsar, och när de hade tagit av sig dem, blev jag riktigt förskräckt, så guldsmidd var den ene, och stjärnor och band hade han också på bröstet, så Gud sig förbarme över all den grannlåt jag såg. Den andre hade ej så mycket guld och grannlåt på sig, men jag märkte ändå, att han var den förnämste. Nu var jag rätt glad, att jag hade ett par rena hollandslärtslakan liggande på sängen och ett rödrosigt sidentäcke kom jag också åt, så det hade väl icke just någon nöd med den saken.

"Herrarne kunna väl ligga tillsammans i den här stora sängen, jag svarar för att hon hinner till, när hon blir utdragen bara"? "Nej, svarade han, som var förnämst, "min kamrat ligger på golvet, han kan breda ut sin päls och ligga på den". Så, tänkte jag, du måste ej vara litet förnäm, som icke kan tåla att hava en så fet och vacker herre bredvid dig i sängen, emellertid blev det som det blev.

Sedan jag väl hunnit bädda sängen på bästa sätt och hade lagt på det rosiga sidentäcket, som minsann ej var att skämmas för, ställde jag mig att lägga mera ved på elden, så att det skulle bliva varmt. Nu kom jag också åt att då och då stjåla mig till att titta den förnämme herrn i ansiktet, och jag såg, att han var något bleklad, och hårskäret på ena sidan av ansiktet gick längre ned än på den andra, så att han såg sned ut, men eljest var han vacker. Han talte också mycket vänligt med mig och frågade mig, vad stället hette och vem som rådde om det. Jag vart förvånad över att han ej hade reda på sådant, men jag tänkte, han måtte hava sitt hem långt, långt bort i världen, stackars herre, och så gav jag honom besked, så gott jag kunde om hela orten häromkring.

Därpå frågade han, om jag kunde väcka dem och skaffa kaffe så tidigt, att de hunno sin väg, innan någon komme upp i gården. Jag lovade göra mitt bästa, gick så upp i andra byggningen och in i husjungfruns kammare och tog nycklarna ur hennes kjortelsäck, men, må tro, då var jag ej litet rädd, det var enda gången som jag tagit något olovandes. Sen gick jag till skafferiet efter kaffe-anstalterna, lade åter nyckelknippan på sitt ställe och gick tillbaks till de förnämra herrarna. När det nu blev riktigt varmt och gott, och han med sneda ansiktet sade, att han vore sinnad att gå till vila, passade jag på och frågade, om jag skulle få hjälpa honom av sig stövlarne, men, kantänka, det skulle intet gå an, utan den andre herrn, som var ändå grannare, han klädde av honom från topp till tå. Sedan gick också han och lade sig på golvet, såsom den andre befallt, och insvepte sig i sin päls. Sist tillsade oss herrn i sängen, att han ville göra sin aftonbön, och att vi skulle läsa efter hans ord, varpå han högt läste Fader Vår och flera andra vackra böner. Därpå lade han sig och somnade snart, och kamraten på golvet även, men jag tordes icke släppa elden ur sikte utan satt kvar framför spiseln alltmed de sovo.

När jag tyckte, att de kunde hava sovit ett par timmar, satte jag på kaffekokaren och bestyrde om att kaffe blev riktigt kokat, väckte dem sedan och bad dem hålla till godo med vad jag tillagat och gick ut för att vattna deras häst, som jag också kvällen förut hade forslat in i stallet och försett med hö. När jag sedan kom in, voro de främmande redan klädda [och – *skada*] färd[iga a]tt resa, [vilket] de också gjorde, så snart den herrn som gjorde betjäntsytss[or spänt – *skada*] för hästen. Icke vet jag, vart de togo vägen, men duktiga drickspengar [fick – *skada*] jag [innan –*skada*] de foro. När herrskapet kom upp om morgonen, talte jag om alltsammans [huru – *skada*] det [gått – *skada*] till. Husbonden var missnöjd över att jag icke hade väckt honom och låtit honom veta vad främmande han hade under sitt tak, och det lät på honom, som han skulle veta vem det varit.

Litet efteråt taltes det om att Konungen hemligen kommit till Karlstad. Jag kom då dit en gång och fick se honom, och det var samma herre, som jag härbärgerat över natten i prästkammaren vid Karlsdal, och den andre herrn, som var med, red bredvid honom, och de sade mig, att det var själva Armfeldt. Men litet kunde jag tro sådant, när jag sade dem, att jag ej ville ha att skaffa med tjuvar och skälmar.

Vi tackade gumman för hennes besynnerliga berättelse, över vilken jag sedermera funderade både hit och dit till angående orsaken till en sådan tvetydig inkognito-resa, troppade av ifrån stugan och hunno snart genom tallskogen tillbaka till Karlsdal.

Jag är nu trött vid att berätta, och du troligen vid att höra mera om denna färd och om dess nöjen. Du kan blott föreställa dig att vi kommo helbrägdade hem den tredje dagen om aftonen, såsom ämnat varit.

*20 augusti 1837 från Valåsen till modern
På adressidan har någon med annan stil skrivit "det sista".*

Min hulda Mamma!

Jag gick på given kallelse upp för att dricka kaffe sistlidne onsdags eftermiddag, men jag fick icke allena kaffe, utan jag fick också hälsa på en gammal bekant, fru Christiernsson ifrån Askersund, som varit på Villingsberg hos sina barn och i deras sällskap gjorde en tur till Valåsen. Hon kände igen mig, frågade kärligt, huru det stod till med Mamma, på vilken fråga Mammans sista, just i detsamma mig i handom lämnade brev satte mig i stånd att giva ett tillfredsställande svar. Jag tackar ödmjukast för besagda kärkomna skrivelse och [omnämner]? tillfället av dess inhändigande för att med det samma kunna framföra hälsningar från vår gamla bekanta. Hon var sig lik till det mesta, hon hade blott åldrats, sedan jag sist såg henne, och det är ju en anmärkning, som nästan varje återseende avtvingar oss.

Det var i går Mammans födelsedag. Jag tänkte mycket därpå och önskade få tillbaka ett ögonblick av dessa gamla husliga högtider, då våra hjärtan även i rummet fingo närma sig, och munnen kunde bjuda till att stappla fram hjärtats lyckönskan. Ett stapplande blev det visserligen, men detta stapplande förstods och gjorde icke anspråk på mera. Genom pennans språkrör tillviskar jag nu med samma barnsliga välmening Mamma min hjärtliga lyckönskan till trevnad och lugn, men jag är ej själv tillfreds med detta nödfallsmedel. Jag ville ej gärna skicka mina känslor bort för att undergå karantän i en postväska, dock må det så vara, man får hjälpa sig fram med de tillgångar man kan disponera.

För en vecka sedan var jag som gäst med på ett dunderbröllop hos en bergsman Spikh här i församlingen, det var ett präktigt kalas och varade i två dagar eller rättare sagt 2 nätter, då det även tappert dansades, men som jag på goda grunder fruktar, att jag ej skulle vara i stånd att giva någon synnerligen lyckad målning av härligheterna, inskränker jag mig till att blott nämna, att brudgummen var en Sundblad, broder till vår bekanting, vilken jag också där träffade.

Jag fågnar mig åt den snart väntande glädjen att få begagna Mammans godhetsfulla inbjudning och tänker komma, så snart jag hunnit sluta mitt bestyr här, vilket väl sker om en 3 veckor härefter ungefär. Det är nu länge sedan jag såg Mamma och Syster, och jag börjar längta efter denna fågnad, som skall bliva så mycket större, om jag då blir i stånd att presentera en friskare själ i en friskare kropp, vilket jag nu hoppas.

Efter fem (säger 5!) veckors väntan erhöj jag äntligen i går brev ifrån Berndt. Jag emottager hans brev med en glupsk begärlighet, ehuru jag tillika måste förklara, att de hos mig väcka mera sorg än glädje, emedan de alltid återföra min tanke på den myckna oåterköpliga tid, som måst gå förspild sin kos för mig. Det är ej den minst tyngande olycka att vara sysslolös av nödtvång. Men jag vill ej längre fortfara i denna ton för att ej åter plåga Mamma med mitt sura lynne.

Hjärtliga hälsningar till Syster – vi träffas snart – ifrån

Mammans lydige son Salomon.

P.S. Stackars Ludvig! Det är en svår lott att nödgas anropa döden som sin enda förlossare, ingen gäst gör sig makligare ro, när han vet sig vara efterlängtd och välkommen.

Epilog

Två dagar efter det sista brevet, 22 augusti 1837, drunknade Salomon i Möckeln.^A

Modern skrev 25 augusti till Berndt

Men låtom oss vara starka i Gud. Hans nåd gav mig er alla till glädje, och av nåd tar han sitt lån igen, när han behagar, och jag böjer mig tålig och tacksam under hans behag. Ty han allena vet vad oss nyttigt är, och om hans behag är att hämta er alla före mig, ... hur glad jag då skulle gå efter. ...

Se ej på vår förlust utan på den bortgångnes sällhet, som undslapp alla mödor och kval, som förestå vandraren här i gruset. Jag ser blott därpå och är innerligt glad att hans stora själ har kämpat sig fri från stoftet. ...

Jag bär säkert denna sorg lugnast av oss alla. Svårare hade det varit, om han fått leva en sjukling, och detta bör även trösta Dig. Hans ögon voro ännu icke mycket bättre, och huru litet hopp hade vi, att de någonsin skulle ha blivit så starka, som han behövt dem för sin vetgiriga själ. Var därför tacksam och undergiven Guds nåd, som hade honom så kär och så snart fann honom vara mogen för ett bättre liv.^B

Berndt skrev 27 augusti till modern

Men förfärligt oförgätligt var det ögonblick, då jag emottog underrättelsen. Brevskrivaren hade haft den grannlagenheten att i stället för mig adressera sin sorgpost till Kurator för vår nation, vilken därefter skulle ha förberett mig. Händelsen gjorde nu, att den ordinarie kuratorn var bortrest och hade under tiden åt mig anförtrott kuratelet. Brevet föll genast i min hand: "Underrätta på ett lämpligt sätt Malmström om hans broder Salomons död". Jag glömmet i evighet icke de genomträngande orden. Mitt huvud ville spricka sönder av värk, mina pulsar brista av blodsprång. ...

Han är lycklig, utsägligen lycklig, som så fick sluta sitt korta levnadslopp med en kort dödskamp under Guds fria himmel i en skön natur. Och så fick han slumra i sin lugna bädd i det älskade Karlskoga. Lycklig han. ...

Jag fick hans sista brev.^C Det låg ännu ofulländat i den avlidnes gömmor. ...

Döden har förklarat krig mot vår släkt^D. Vem skall slaget närmast träffa?

^A Kommentaren om halvbrodern Ludvig i det sista brevet ger ett intryck av att Salomon också själv tänkt på döden som en befrinare. Med anledning av det kan man undra, om han möjligen begick självmord. Vid denna tid innebar dock självmord begränsningar, när det gällde begravning i vigd jord, och det företogs noggranna utredningar om misstänkta dödsfall. Ingen sådan tycks ha hållits om Salomons död, och inte heller den fortsatta brevväxlingen antyder några sådana misstankar. Till exempel skriver Gustaf den 8 juni 1840 till modern "Mammas ängslan för mig och sjön kan jag lätt förstå, därför, när jag badar, vågar jag mig aldrig ut på några simfärder utan håller mig vid land, så Mamma kan helt och hållet låta sin fruktan fara."

^B Moderns tro på det bättre livet efter detta var henne till stor hjälp. Tre år senare, då hon hade alltså sammanlagt hade förlorat make, fyra barn och sin bror skriver hon till Gustaf:

"Det enda som oroar mig är dina ögon, men jag hoppas på Guds nåd. Han har hittills förskonat mig från hjärtslitande sorger, och jag hoppas Han gör så nu också."

^C Förmodligen det tidigare citerade med gummans berättelse från Karlsdal.

^D De närmaste åren före Salomon hade åtminstone följande i släkten dött: brorsdottern Johanna Malmström 1833, morbrodern Gustaf Styffe 1835, fadern Carl Adolf Malmström och kusinen Carolina Styffe 1836.

Berndt gav också luft åt sina känslor i dikten "Vid min Broders Graf"

Vi skulle mötas här – var det ej så?
I Odens lunder, i Minervas salar,
der Fyris' böljor genom nejder gå,
i vilka minnet ur hvar torfvä talar.
I dessa ängder mötesplatsen var,
Hvi kom du ej till klassiskt – väna stranden,
der ensam, ängslig, tyst jag vandrar kvar
och fumlar vilsen efter brodershanden?

Trots Salomons förmodanden att Berndt höll på att glömma honom, var också förlusten av brevkontakten ett svårt slag för denne. Han försökte ersätta den med att ta intensivare kontakt med Gustaf istället och skrev till denne den 27 september

Jag behöver nu en ny vän i den bortgångnes ställe, och var skulle jag hellre söka den än i syskonkretsen? Jag bjuder dig härmed min hand i den förhoppning att du ej vill försmå densamma.

Vad söker jag då hos mina vänner, torde du fråga. Du har sett min korrespondens med Salomon, där har du svaret på min fråga. Jag söker något likartat med det jag i honom förlorat, en manlig och frisk själ, som är öppen för himlen, sanningen och skönheten. Jag söker en personlighet, som i virveln av världsintressena bibehåller en fullständig besinning, en personlighet, som intagit en plats, nog upphöjd över jorden för att inse dess litenhet, nog nära den likväl för att i dess skönare drag upptäcka en analogi med något högre. Med ett ord, jag söker en människa i dess bättre bemärkelse med friskhet i känsla och adel i böjelse.

De båda bröderna brevväxlade tills Berndt dog 1865, men Gustaf var mindre romantisk än Salomon, och breven fick en helt annan karaktär.

Det finns inga brev från systemen, men även hon måste ha saknat Salomon, och på sin dödsbädd (hon dog redan 21 november 1842) talade hon om honom, i varje fall enligt moderns brev till Gustaf påföljande dag

Igår i skymningen ropade hon häftigt på Salomon. "Ack, kom att jag får omfamna dig". Jag gick då till henne och frågade henne om hon hade sett honom, mitt barn. "Ja," svarade hon mig, "men nu är ditt barn dött. Söta Mamma, kom nu snart efter," och då tog hon mig om halsen, kysste två gånger på sitt finger och strök mig över pannan. "Se så, nu äro vi lyckliga," sade hon, och då såg hon salig ut. Därefter talade hon intet.